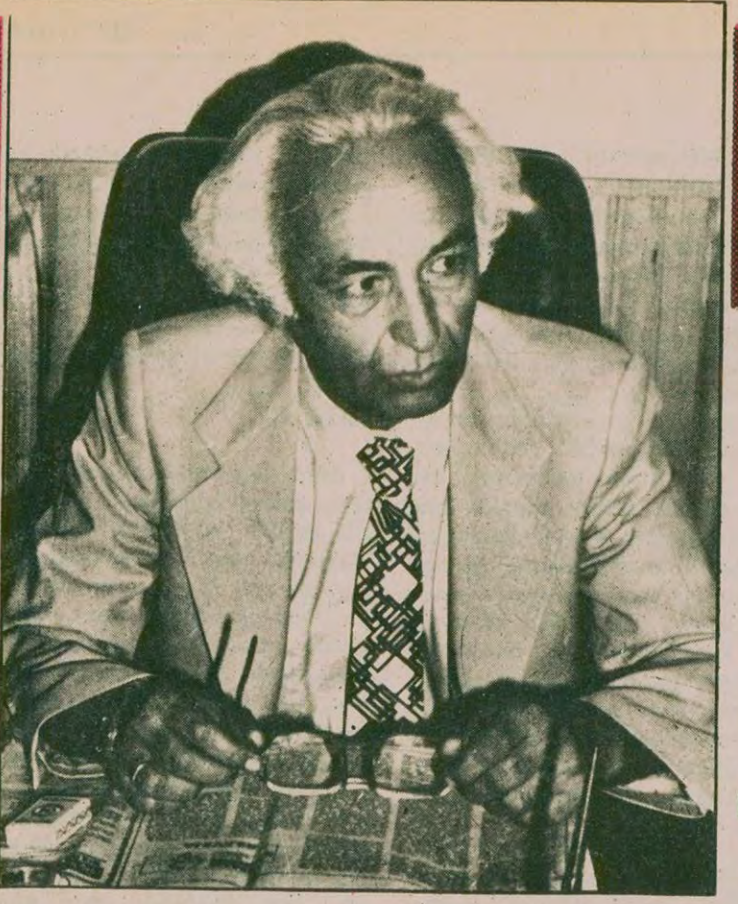

Alevi dedesinin Alevi-Sünni çatışması konusunda gazetemize özel demeci

M.Naci Orhan:

"Sayın Altıkulaç'la tamamen hemfikirim"

- "Diyanet İşleri Başkanı muhterem dostum Tayyar beyefendi ile yaptığımız görüşme ve gazetenize vermiş olduğu demeç, gerçekten beni mutlu eyledi"
- "Bazıları siyasi amaçlarına ulaşmak için Alevi-Sünni düşmanlığı kışkırtıyorlar"
- Alevi şeriatı inkar etmez ki camiyi bombalasın"
- "Ne Sünninin Aleviye "kızılbaş kafir" demeye hakkı var, ne de Alevinin Sünniye "yezit" demeye hakkı var"
- "Dış güçler Kürdü Türkle Aleviyi Sünniyle kavga ettirmeye çalışıyor"

Yazısı 3. sayfada

* *

Aydınlık

Kuruluş yılı: 1921
Kurucusu: ŞEFİK HÜSNÜ

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİN!

PAZARTESİ
21
TEMMUZ 1980
10 LİRA

FATSA OLAYI

NURİ ÇOLAKOĞLU

Fatsa'lı olduğu için Samsun'da MHP'lilerin "komünist" diye dövdükleri imam...

Dev-Yol'un önderlerinden birinin ağzından Fatsa'da Dev-Yol'un gelişmesi

YAKINDA AYDINLIK'TA

Bir hükümet üyesi:

«Rusya, terörün belli başlı kışkırtıcılarından biridir»

- *İsmi açıklanmayan bakan Sunday Times'a verdiği demeçte, "Sovyetlerin Türkiye'yi içeriden ele geçirmek istediğini" belirtti*

- Açıklama İngiltere'de geniş yankılara yol açtı, haberi Sunday birinci sayfadan verdi.

ANKARA (ÖZEL)

İNGİLTERE de yayınlanan Sunday Times gazetesine bir demeç veren ve adı açıklanmayan bir hükümet üyesi "Sovyetler Birliği Türkiye'deki siyasi şiddet olaylarının belli başlı kışkırtıcılarından biridir ve ülkeyi ele geçirme emelleri peşinde koşmaktadır" dedi.

Bu yayın organına, demeç veren ve Rusya'nın Türkiye'deki faaliyetlerini açıklayan yetkilinin halen görevde olan bir bakan olduğu bildirildi.

Sunday Times gazetesinin 1. sayfadan büyük bir haber olarak verdiği ve BBC'nin İngiliz basınından özetler ve haberler bölümünde yayınlanan haberde özet-

(Devamı sa.6, sü.3'de)

Demiryolu işçilerinin grevi de ertelendi

Hükümet 7 ayda 32 grev erteledi

İŞÇİ SERVİSİ

BAKANLAR Kurulunun Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu DYF-İş'in Devlet Demiryollarında aldığı grev kararını da

(Devamı sa. 6, sü. 1'de)

BAŞYAZI

Tek Yol

Doğu Perinçek

BU gidişin varacağı yer, daha çok sayıda ve daha önemli insanların öldürülmesinin çok ötesindedir. Bir takım terör çeteleri, kendi boylarını çok çok aşan sonuçlar doğuracak işler yapmaktadırlar.

Ülkemizde birkaç yıldan beri "İç savaşa mı gidiyoruz?" sorusu tartışılmaktadır. Hatta birçoklarına bakılırsa "iç savaş" başlamıştır bile. Öyle ya yalnız bu yılın ilk altı ayında öldürülen insanların sayısı bini geçmiştir. Ancak sorun bir iç savaş boyutlarından da kapsamlıdır. Büyük güçler arasındaki kuvvet ilişkisinin değişmeye yüz tuttuğu ve terazinin çok küçük ağırlıklar karşısında bile çok duyarlık kazandığı bir dünyada, tutuşmaya hazır bir Ortadoğu'da, yaşadığımız çapta bir yangın eğer şu sırada söndürülmezse, ulusal sınırların dışına taşmadan, daha doğrusu çok daha büyük yangınları getirmeden edemez. Bugün yaşadığımız terör olayının kaynağını da yaratacağı sonuçları da tek başına Türkiye haritası içinde açıklama-

(Devamı sa. 6 sü. 1'de)

Afgan TV' si Sovyet TV' sine bağlandı

Olimpiyatlar açılırken, Batı başkentlerinde Rusya' da tutukluların salıverilmesi için gösteri yapıldı

MOSKOVA/PARIS

ÖNCEKİ gün Moskova Olimpiyatlarının açıldığı saatlerde, Batı Avrupa başkentlerinde yapılan gösterilerde Sovyetler Birliği'ndeki siyasi tutukluların serbest bırakılması ve insan haklarına saygı gösterilmesi istendi.

Washington'da, Sovyet Büyükelçiliği önünde Moskova yönetimine karşı gösteri yapan 18 kişinin de gözaltına alındığı bildirildi.

Öte yandan Olimpiyatların açılış törenleri sırasında Moskova Havaalanı uluslararası trafiğe 3 saat boyunca kapatıldı. Ancak

(Devamı S. 6 Sü. 2'de)

Turgut Özal:

"Enerji tesisleri kurulmadığı taktirde gelişme olmaz"

- Özal, toplusözleşmelerde ölçülü olunmazsa dargelirlilerin zarar göreceğini önesürdü.

ANKARA (AA)

BAŞBAKANLIK Müsteşarı ve DPT Müsteşar Vekili Turgut Özal, Türkiye'de enerji tesisleri kurulmadığı takdirde herhangi bir gelişmenin mümkün olamayacağını söyledi.

Anadolu Ajansı muhabirinin sorularını cevaplayan Özal şöyle dedi:

(Devamı sa.6, sü. 5'te)

Turgut Özal

TPJD Başkanı Sungurlu:

"Türkiye'de petrol arama çalışmaları durmuştur»

ANKARA (ÖZEL)

TÜRKİYE Petrol Jeologları Derneği Genel Başkanı Ozan Sungurlu dün bir basın toplantısı yaparak, Türkiye'de petrol aramaları ve bu alanda çalışan elemanların sorunları ile ilgili bilgi verdi ve "Çeşitli nedenlerle Türkiye'de petrol aramaları durmuştur" dedi.

Dünyada enerji bunalımının giderek artan bir grafik çizdiğini ve enerji tüketiminde uzun bir dönem daha petrolün en önemli enerji kaynağı olacağını

(Devamı sa.6, sü.6'da)

Polonya'da hükümet işçilerin isteklerine boyun eğdi

DIŞ HABERLER SERVİSİ

POLONYA hükümetinin et fiyatlarına zam yapması üzerine Lublin kentinde greve giden demiryolu işçileri, hükümetin gerilemesi üzerine işbaşı yaptılar. İşçiler hükümetin verdiği ücret zammını, ilerideki görüşmelere başlamakta geçici bir temel saydıklarını açıkladılar.

Ete zam kararıyla temmuz başında Polonya'nın diğer kentlerinde başlayan grevler ve iş yavaşlatmalar sürüyor. Demiryolcuların aldığı ücret artışını diğer kesimlerde çalışanların da istemesi, bu amaçla greve gitmesi bekleniyor. Nitekim Lublin'in güneyindeki Çelm kentinde de otobüs şoförlerinin greve gittiği öğrenildi.

Başkentte grevler sürerken La Paz Başpiskoposu da cuntayı kınadı

Bolivya'da madencilerle askerler arasında şiddetli çarpışmalar oluyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

PERŞEMBE GÜNÜ kuvvet komutanlarının faşist bir darbe yaptığı Bolivya'da askeri cuntaya karşı halk direnişinin sürdüğü bildiriliyor. Darbeye karşı en güçlü direniş Başkent La Paz'ın güneyindeki kalay madenlerinde görülüyor. Buradaki maden işçilerinin direnişini bastırmak amacıyla bölgeye binlerce asker gönderildi. Çarpışmaların sürdüğü bölgede, sayıları 5 bini aşan maden işçileri yollara barikatlar kurdu ve tüm geçitleri dinamit patlatarak tıkadı.

Bu arada Maden İşçileri Sendikası Başkanının öldürüldüğü öğrenildi. Sosyalist Parti lideri Santa Cruz'da başkentteki bir işçi merkezinin önünde vurularak öldürüldü.

Haber ajansları başkent La Paz'da kamu ulaşımı işçilerinin ve bazı işyerlerinin darbeyi protesto amacıyla grev yaptıklarını bildiriyor. Cuntayı protestoya din adamları da katıldı.

Darbenin geçmişi

BOLİVYA bir darbeler ülkesi olarak tanınıyor. Simon Bolivar'ın önderliğinde bağımsızlığını kazandığı 1825'den bu yana, bu ülkede 200'e yakın darbe oldu. Fakat geçtiğimiz yıl askeri diktatör General Banzer iyice tecrit olunca seçimlere gitmek zorunda kaldı. Ancak Devlet Başkanının seçimi için gerekli yüzde 50 çoğunluğu hiç bir aday sağlayamadı. Bunun üzerine seçim Parlamentoya kaldı. Fakat orada da bir sonuç alınamayınca Bayan Gueiler geçici Devlet Başkanlığına getirildi.

(Devamı sa.6, sü.2'de)

Erim'i, Dev-Sol adlı örgütün öldürdüğü kesinleşti

İstanbul Valisi: "Kuvvetli ipuçları var"

- Geceden beri yapılan aramalarda çok sayıda zanlı yakalandı. Ancak teşhis edilen yok.
- Katillerin temsili resimleri bütün emniyet örgütüne dağıtıldı.

İSTANBUL(ÖZEL)

ESKİ Başbakanlardan Nihat Erim'i dün Dragos'ta öldüren silahlı teröristlerin yakalanması için İstanbul'da yoğun aramalar

(Devamı sa.6, sü.3'de)

Köy-Koop' ta TKP yanlılarının işgali sona erdi

Mahkeme, Nedim Tarhan ve arkadaşlarının yasa dışı yönetimine son verdi

ANKARA (ÖZEL)

KÖY-Koop'ta TKP yanlılarının birbuçuk yıllık yasadışı yönetimi Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin verdiği bir kararla sona erdi. Mahkeme Köy-Koop'ta yapılan son iki Genel Kurulu iptal ederken, bu Genel Kurullardan önce yönetimde olan Hadi İlbaş ve arkadaşlarını derhal Köy-Koop'u devralmakla görevlendirdi.

Birbuçuk yıl kadar önce yapılan bir Genel Kurulda TKP yanlılarına ve vurucu güç olarak İGD ye yaslanarak yönetime gelen Nedim Tarhan ve arkadaşları Köy-Koop'u iflasın eşiğine getir-

(Devamı S. 6 Sü. 5'te)

Doç. Cömert cinayetinde kullanılan silahlardan biri daha ele geçirildi

ANKARA(ÖZEL)

HACETTEPE Üniversitesi Doçentlerinden Bedrettin Cömert'in katledilmesinde kullanılan silahlardan ikincisi de bir MHP'linin üzerinde bulundu.

Geçenlerde Doruk Kıraathanesinde meydana gelen olayla ilgili olarak yakalanan Selim Gözütok adlı MHP'li komandonun üzerinden çıkan silahla ilgili olarak yapılan balistik muayene sonucunda bu silahtan çıkan kurşunların Doçent Bedrettin Cömert'i öldüren kurşunlardan bazılarıyla aynı olduğu saptandı.

Halen ETKO davasında sanık olarak yargılanmakta olan Selim Gözütok'un silahıyla ilgili balistik muayene raporu ilgili balistik muayene raporu ilgili mahkemeye gönderildi.

MHP'LİLER KARABÜK'TE BİR CESET TESLİM ETTİLER

Zonguldak Karabük'te Ankara Caddesindeki Site Sinemasından çıkan bir grup MHP'li "Ramazan Çilesiz adlı bir gencin cesedini devriye gezen polis ekip otosuna teslim ettiler. Cesedin "sara nöbeti tuttu ve öldü" diye teslim edilmesine rağmen daha sonra gencin ensesine sıkılan bir kurşunla öldürüldüğü belirlendi. Olayın ortaya çıkması üzerine İstanbul Emniyet Müdürlüğü yetkilileri de cinayeti Dev-Sol adlı örgüt militanlarının işlediğinin kesinleştiğini belirterek, katillerin temsili resimlerinin bütün emniyet teşkilatına dağıtıldığını açıkladılar.

Bu arada, başta Nihat Erim'in

(Devamı sa. 6, sü. 1'de)

içten geldiği gibi

NİMET ARZIK

Hacettepe' deki diploma töreni

Nedense, TRT es geçti... TRT ki, buzağıların diploma alma törenine kadar verir, allandıra, yeşillendire, ballandıra...

Vermedi, bu yıl Türkiye'nin sağlık ekibine katılan genç doktorların diploma törenini...

Ufacık bir gruptu bunlar... "Neden o kadar ufaktı" dedirtecek kadar...

Koskoca Hacettepe Üniversitesi, koskoca Türkiye'ye, bunca gereksinmeye karşı, neden yalnız yüzelli, yüzyetmişbeş doktor verebilsin?....

Çetele koyup, geçelim törene...

Orada Rezzan oturuyor, orada Tahsin, orada Ziya, orada Bilal, Yıldırım. Beraber büyüdük altı yıl!

Başörtülü analar

Lacivert poplin cübbelerinin içinde, daha da narin görünüyorlardı, kızlı erkekli genç insanlar. Ben ağlamak istiyordum.

Onlar için değil onlar için değil!... Nice mutluydular onlar! Azcık kendilerini boşlukta da hissetseler! Üç sıra arkamda, başörtülü analar vardı, mutlu mutlu gözleri yaşlı. "Bu günü de gördük'' diyorlardı içlerinden. Bir dua gibiydiler onlar, çilelerin, yoksullukların, akla durgunluk verecek yaşam koşullarının arasından yükselen bir dua!

''Doktor bey,'' ''doktor bey'' olsun diye, bütün insan haklarından vazgeçmişlerdi adeta!

Ve dekan konuşuyordu;

''Siz seçkinler... seçkin grupsunuz'' diye....

Sayın dekan, Bernard Shaw'in, ''Candida''sını okumuşsunuzdur.

Oradaki, kadın kahraman, piyesin bir yerinde şunu der:

– Güçlü, ünlü bir büyük adam, büyük adam olsun, diye, çevresinden, kendisini feda etmiş nice kişi vardır...

Asıl ''seçkin'', bu analar, şu sırada, oğulları diploma alıyor diye sonsuz sevinç içinde!... Neler yoktu bu sevinçte? Bir yengi vardı kadere karşı, bir emeklerin boşa gitmemesi doyumu vardı. Bir "Oğlumuz bizim çektiğimizi" çekmeyecek, vardı!...

Yoksulluklardan, çilelerden yükselen, kabul olmuş bir dua gibiydi analar.... Göğe yükselen beyaz bir duman gibiydiler.

Çocukları sahneye davet eden, öğretim kervanından bir hanımdı: Bayan Hazarlı... Doğal olarak, söylev kesen, erkek meslektaşlarından, çok daha cana yakındı!....

Rektörün konuşması, oldukça iyiydi. Dekan konuşmuştu. Yılın birincisi, bir genç kız konuşmuştu. Gençliği bunca tutmama karşın, suda tirit konuşmasını tutamadım... Daha dişe gelir bir şeyler söylemesini isterdim... İnsanların bunca usullü usturuplu olmalarını sevmiyorum, gençlikte:

''Hocalarımız daima yanımızda olacaktır'' ve bunun gibi cattarrat. O yaşta daha, çıkarları yerleşmiş. Belki başkasına kötülüğü olmaz, ama kendi kendine hiç, keskin bıçaklar üstüne atsanız, yaralamayan türden.... Bana göre fazla akıllı usluydu.

İsterdim ki, iki cümle sıkıştırsın onca konvansyonel konuşmasına:

''.... Hangi taraftan olursa olsunlar, bütün ölen arkadaşlarımız için, öğretimlerini, kararla veya maddi yokluklardan ötürü yarıda bırakmış olanlar için ve bütün gençler için, bir dakika saygı duruşu istiyorum''....

Ben böyle seramoni sevmem, ama kanımca yapmak gerekirdi.

Bunu gencecik bir insandan istemek, çok şey istemek mi?.

Yemin

Bir ağızdan yemin ederken, nice güzeldiler çocuklar. Ağlamak istiyordum: "Hiç bir baskı altında'' diye başlayan bir cümle vardı. Şu anlamda bir cümle, ''Hiç bir baskı, beni doktorluk görevimden alıkoyamayacak... Benim yardımımı dileyen, hiç bir insandan bunu esirgemeyeceğim''...

Neden bana dokundu bu yemin biliyor musunuz, hem de, ters tarafından dokundu.

"KAMÇILI DOKTOR'' da bu yemini etmiş miydi?... Peki ondan sonra, ne olmuştu hem ettiği yemine, hem kamçılı doktora....

O anda, tiz bir bebe sesi salonu çınlattı. Evde bakacak kimsesi olmayan, bir ana getirmişti beraberinde...

O kadar gerçekti ki, daha hiç bir yemini etmemiş bebe sesi!...

Kapının yanına varmıştım çocukların, yüzlerini önden görebilmek için...

İçim içime sığmıyordu:

''İnşallah bu yemini unutmazsınız. İnşallah, işkenceden ölen için, ''zaten beyin kanamasından ölecekti'' diye fetva vermezsiniz, daha ilmi bir stil kullanarak elbette. Tabanı patlamış vatandaş için ''darp yok'' diye çiziştirmeyeceksiniz. Sigara yanığını, ''Lekelerin sert bir cisme çarpmadan ileri gelebileceğini söylemeyeceksiniz!...

– Neden bunlara gerek görüyorsun ki Nimet Arzık.

– E ben Nasreddin Hoca örneği, önceden diyeyim de...

Bu tertemiz yüzlerin, kırk yıl sonra da, gölgesiz kalmasını dilerim.

Alkış

Ailelerin alkışı önemli değil. Onlar çocuklarını, genç Fatihler ve Fatiheler sanarlar, elbette alkışlarlar... Ama arkadaşların alkışı önemli... Diplomalarını aldılar.

Bazı genç doktorlar, delicesine alkışlandılar. Bazıları, hemen hemen hiç. Birincileri ne yapmamışlardı?... İkincileri ne yapmışlardı, Tanrı bilir, ama bu alkış, garip ve dürüst bir ölçüydü, insanı, insan olarak değerlendiriyordu!

Tören bitti. Diploma alan genç doktorların bazıları, sınavlara koştular. Uzmanlık sınavlarına... Gergin, kızarmış, midelerinde biryumruk. Bazıları, arkadaşlarla sarmaş dolaş oldu... Dağıldılar!

Atatürk Heykelinin gölgesinde durdum...

Fazla yaklaşmadım. Burada, Nuray Erenler vurulmuştu. On dokuz yaşındaydı... Yediği kurşunlardan birini çıkaramamışlardı. Ona, Doğudaki mezarında arkadaş olmuştu o kurşun... Saygı duruşumu, kendi kendime, içim parçalanarak yaptım...

Çocuklar, uğuldaşarak, yaşama dağılmaya devamediyorlardı.

''Hiç bir baskı altında'', ödün vermemek... Hiç bir baskı altında ödün vermemek. Acaba ''kamçılı doktor'' da bu yemini etmiş miydi?.. Ne ölüm, ne ölüm, hiç bir baskı altında.

Bir yakın olarak... Çocukların bu altı yılında, katkısı olan, öğretim görevlilerine dost teşekkürlerimle.

PAZARTESİ DENEMELERİ

İsmet Zeki EYUBOĞLU

ÇARŞAF

İSLAM dininin özünü, ilkelerini bilmeyenler kadınların örtünme giyinme konusunda da aldanırlar çokluk. İslam toplumuna sonradan, islam olmayan çevrelerden, uluslardan giren varlıkları da İslam dininin ortaya koyduğunu, birlikte getirdiğini sanırlar. Bunlar arasında en ilginç olanı şu "çarşaf" denen örtüdür. Yatak örtüsüne de, kadınları umacı gibi gösteren kapalı kara giysiye de "çarşaf" denir. Bu sözcük Arapça olmadığından ne Kuran'da vardır ne de Arapça sözlüklerde. Arap dilinde "ç" sessizi olmadığına göre bu sözcüğü Arapça sanmak da bir yanılmadır, bilgisizliktir. "Çarşaf" sözcüğünün kökeni Farsça "gece örtüsü" anlamına gelen "çar-şeb"tir. Türkçeye ses değişmesiyle "çarşaf" olarak geçmiş, bizim din bilginleri de bunu Araplardan, İslam diniyle, gelmiş sandılar. Araplarda, islam dininde böyle bir giysi olmadığı gibi, böyle bir örtünme biçimi de yoktur. Araplar genellikle, erkekli-kadınlı olarak, entari dediğimiz uzun giysiyi giyerlerdi. Bu sözcük de Arapçaya sanskritçeden (eski hintçeden) geçmiştir. Sanskritçe "antariya" sözcüğü Arapçaya "anter", "antari" biçiminde geçmiş, sonraları türkçeye girmiştir.

Sözcüklerin kaynağını öğrenince, onların karşılık oldukları varlıkların nereden geldiğini, hangi ulusun buluşu olduğunu anlamak da kolaylaşır. Burada açık bir gerçek vardır, o da bizim İslam buluşu sandığımız bir giysi türünün İslamlıkla ilgisi olmadığıdır. Üzerinde durulmak istenen şu "çarşaf" denen giysinin sözcük olarak değil de giyiniş biçimi olarak nereden geldiğidir. Bunu anlamak için de şöyle eskilere, ilkçağın gerilerine doğru, bugünkü Suriye'nin atası olan "Suriye" sözcüğünün türediği "Asuria", Asurlular ülkesine kısa bir gezintiye çıkalım. Sizi çok uzaklara götüreceğimi, bu nedenle yurt dışına çıkma belgesi almanız gerektini sanmayın. Yurt içinde Ankara, İstanbul, Antalya, onlara komşu illerin hangisine yakınsanız ilkçağ uygarlık ürünlerinin sergilendikleri müzelerden birine gidiverin. Asurlulardan kalma duvar, kaya kabartmalarından birinin önünde durun. Erkek, kadın kabartması olmasına bakın. Bu kabartmalarından birini iyice inceleyin, kadınların, rahiplerin giysilerine, yüz örtülerine bakıverin. Çarşafı gördünüz mü? Görememişseniz ya İstanbul ya Ankara eski uygarlıklar müzelerinden birine gidin, kesinlikle göreceksiniz. Evet sevgili okuyucular Asur rahiplerinin giysileri bir yolunu bulmuş, birazcık değişmiş bizim dini bütün Müslümanların sırtına geçivermiş, günaydın büyük mü büyük din bilginleri.

Sevgili okuyucu biraz düşün, bilinçaltını yokla, tarihin derinliklerinde yatan birtakım gerçekleri gözlerinin önüne getir. Bizim çağdaş bir yönetim türü sandığımız "komünizm" demek bundan üç bin yıl önce de varmış. Bu dinsiz imansız "komünistler" işlerini güçlerini bırakmışlar, yirminci yüzyılın bitiminde gerdan kırıp kalça çalkalama uzmanı Erbakan Hocamızın Türk kızlarına, kadınlarına giydirmek istediği çarşafı, başka bir ad altında Asur ülkesinden Arabistan'a götürüp gizlemişler. Bu iş bin altı yüz yıl saklı kalmış, sonra İslam dini ortaya çıkanca bu Asur rahiplerinin kara giysisini gene bir yolunu bulup o baygın bakışlı, dolgun kalçalı, çekme kaşlı, keklik sekişli Arap kadınlarına, onlara özenen Türk kadınlarına giydirivermişler. "Vallahi billahi Müslüman Kadınlarına bu Asur rahiplerinin kara giysilerini giydiren dinsizlerin yeri cehennemdir." Bu yazdıklarıma inanmayanlar bundan otuz yıl önce ki "Sebilü'rreşad" dergilerini karıştırsınlar.

Peki "çarşaf" Araptan değil, Asur'dan, Suriye'den geldi dedik, bu konuda bir yanlışlık yapmamak için "çarşaf"ın arkadaşı olan "peçe"nin nereden geldiğini de araştıralım. Arapçada "p" yoktur, Farsçada "peçe' Beççe" sözcükleri de "yavru, çocuk" anlamına gelir. İslam kadınlarının yüzlerini örtmeye yarayan "peçe' İtalyancadan gelmedir. Eski İtalyanca sözlüklere bakarsanız bu sözcüğün "pezzoto, pezzota" gibi "mendil, parça, yama" anlamlarına gelen sözcüklerden türediğini görürsünüz. Peki entarinin, çarşafın altına giyilen "şalvar" da Arapça değil mi?' Değil sevgili okuyucu, o da Farsçadan şelvar" biçiminde söylenir. Bu açıklamalardan sonra bir soru çıkıyor karşımıza: Araplar, şu bizim öykündüğümüz, imrendiğimiz ulus ne giyerdi? Bunun karşılığını bana değil 'Büyük İslam uygarlığı"nı savunanlara sorun.

Yukarda anlatılanlar ilk okuyuşta insana yalın, gereksiz, pek ilgiye değmez gelebilir, gelirse yerindedir de. Ancak konu üzerinde biraz düşününce toplumların nereden kalkıp nereye vardıklarını anlamamıza az çok yardımçı olabilir. İnanç kurumları, onlarla ilgili gelenekler, alışkanlıklar sanıldığı, savunulduğu gibi yeni değildir, eskilerin biçim değiştirip aktarılmasından oluşan varlıklardır. Bu aktarmalar, belli sınırlar içinde kalırsa, inanç varlıklarının gelişmesine yardımcı olabilir. Ancak kesinlik, katılık, değişmezlik niteliği kazanınca, bir genel kural kılığına girince, yasaklar koymaya başlayınca yararlı değil yararsız, yapıcı değil yıkıcı oluverir. Yeryüzünde sayısız din yaratılmış, uygulanmış, bırakılmış, unutulmuştur sanırız. Oysa bu sayısız dinleri biçimlendiren inanç varlıkları boya değiştirerek en son dinin özüne girmiş, orada yeni sanılan bir kılıkla ortaya çıkmıştır.

Bugün Türk kızlarına, kadınlarına giydirilen, genelleştirilmesi istenen çarşafın, peçenin İslam diniyle en küçük bir ilgisinin bulunmadığını anlamak için din bilgini olmak değil, İslam dininibiraz bilmek yeter. Bir din ne denli yüce, ne denli kutsal, dokunulmaz olursa olsun çizgisinin dışına çıktığında, sonradan benimsediğini genel geçerlik taşıyan bir ilke durumuna sokmak istediğinde yıkılmaya başlamış demektir. Bir düşünce gibi bir inanç da kendi kendini ayakta tutma gücünden yoksun kalıp başkalarınca savunulmayı gerektirdiğinde çürümeye, çözülmeye başlamıştır, ölümü yakındır. Düşünceler inançlar azınlık hükümetleri gibi değişik boyalı koltuk değnekleriyle yürümeye, diklenmeye çalışırsa daha hızlı düşer. Daha önemlisi nenin giyilip nenin giyilmeyeceğini yönetimler, partiler, bakanlar, saylavlar değil çağın durumu gösterir. Çağ neyi uygun görüyorsa, neyi yarayışlı, geçerli bulmuşsa o giyilir. Bir din kadınların iç çamaşırlarına da karışırsa yapacak iş bulamamış demektir. Bu karışma işi bir Tanrı buyruğu olarak ortaya atılırsa daha da gülünç olur. Şimdi ülkemizin şu din bilgini geçinen kişilerine, toplum "ahlakı"nı düzeltmeye kalkışan parti başkanlarına soralım: Böylesi yüce bir evreni yaratan, düzenleyen Tanrı'ya kadınların işlerine karışmak yakışır mı?

İslam dini, onu bilmeden savunanların anlayıp anlatmaya çalıştıkları gibi değildir, kendi bütünlüğü içinde doğduğu yöreye düzen verecek, sayısız yararlar getirecek bir niteliktedir. Onu çizgisinden saptıranlar bir kazanç aracı, çıkar kaynağı yapmak isteyenlerdir. İslam dinine göre örtünmek, belli saygı ölçülerine göre giyinip kuşanmak vardır, yalnız gülünç olmak, başkalarına ürküntü verecek, çocukları korkutacak kılıklara girmek yoktur. Oysa bugün ülkemizde din adına yapılan işlemlerin dinle ilgisi kalmamıştır. İşin içinde yaygın bir inanç sömürüsü, çıkar oyunu vardır. Bunun da kaynağı halkın İslam dinini yeterince bilmeyişi, bilecek durumda olmayışıdır. Kuran'ın Arapça oluşu, kimi çıkarcıların Arapçadan başka bir dille Kuran okunamayacağı savı, kandırmacası gerçeğin anlaşılmasını engellemektedir.

İstanbul sokaklarında çocuk denecek yaşta kızlara çarşaf giydirmek, onları gülünç duruma düşürmek onların körpe belleklerinde, bilinçaltlarında yıkımı olgunluk yaşlarında görülecek korkunç bir birikim yapmaktadır. İslam dinini biraz bilenler İslamda erginlik yaşına varamamış kız çocuklar için, olgun kadınlar gibi, kaç göç, giyinip kuşanma olmadığını anlarlar, Oysa bizde, kimi tarikatlar din adına "dinsizlik" yaptıklarını bile anlayamayacak nitelikte İslama yabancıdırlar. İslam dini gene Müslümanlar elinde gerçeğinden, özünden uzaklaştırılıyor.

HALKIN SESİ

GAZETEMİZİN SAHİBİ 45 MİLYON HALKTIR

YÜKSEK ÖĞRETİMDE YAYGIN EĞİTİM BAŞLATILMALI

Lise ve dengi okulu bitirenlerin sayısının son yıllarda hızla artması nedeni ile üniversite ve yüksek okullara giriş çok büyük sorun haline gelmiştir.

1964-1965 öğretim yılında Üniversitelerarası Giriş Sınavı uygulanmaya başlamıştır. 1964 yılında 33.763 kişi Üniversitelerarası Giriş Sınavına girdiği halde, 1980 yılında bu sayı 480 bine ulaşmıştır.

Benim en çok üzerinde durmak istediğim mevzu meslek okulu mezunlarından ziyade lise mezunu olmuş ve olacak gençlerimizin geleceğidir. Ülkemizde lise sayısı meslek okulu sayısının en az 3-4 mislidir. Meslek okulu mezunları gibi okuldan mezun oldukları an mesleği ve ünvanı bulunmadığından çalışma sahası hemen hemen yoktur. Tek umudu yüksek öğretime devam etmek ve neticede bir mesleğe kavuşmaktır. Memleketimizde yüksek öğretim düzeyinde eğitim günümüze değin yaygınlaştırılmamış olduğundan bu umutları da ortadan kaldırılmış bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1974 yılında açılan Mektupla öğretim, 1975 yılında ise Yaygın Yüksek Öğretim Kurumuna (Yay-Kur) bağlı olarak Örgün Yüksek Öğretim Dairesi bünyesinde açılan Meslek Yüksek Okulları ve 1977-1978 öğretim yılında Açık Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlığına bağlı olarak uzaktan, öğretim sistemiyle eğitim öğretim veren, Açık Yüksek Okul adında açılan okullar yüksek öğretimde tam anlamıyla bir çözüm yolu olmamasına karşın kısmen de olsa çözüm yolu sayılırdı. 1978 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretime bir daha açılmamak üzere kapatılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığımız tarafından ülkemizin ihtiyacı bulunan ara kademede meslek elemanı olarak öğrenci yetiştiren ve okulu bitirdiklerinde kolayca iş bulabilen geçmişteki eksikleri ilgililerce giderilerek 1978 yılında öğretime kapatılan Yay-Kur'a bağlı olarak geçmişte açılan yüksek okulların 1980-1981 öğretim yılında öğretime açılarak öğrenci alımı yapılmasını, 1980 yılında ÜSYM sınavına girip de sınav sonunda hiç bir okula kayıt yaptırmaya hak kazanamayıp açıkta kalacak gençlerimiz adına bu okulların açılması için gereğini, Milli Eğitim Bakanımız Orhan Cemal Fersoy' dan arz ederim.

İbrahim KIRBAŞ

1979 yılına oranla Muğla ve çevresinde üretimde azalma var

Geride bıraktığımız 1979 yılına oranla üretimde azalma var. Ürünler, Muğla ve çevresine yetmemektedir. Kısıtlı imkanlarla elde edilen ürünler, zamanında gerekli önlemler alınmadığından çeşitli hastalıklarla karşı karşıya kalmıştır. Diğer bir neden de, yük taşıyıcılarının ve akaryakıt fiyatlarının sık sık değişmesi pazarlama imkanını ortadan kaldırmaktadır. Başka bir neden de zirai ilaçların ve araçların bulunamamasıdır. Bulunsa bile çok pahalı olmasından dolayı elde etmek güçleşmektedir.

Geçen yıl ekime ağırlık verilen tütün artık ekilmez olmuştur. Yerine hububat ve bakla türü şeyler ekilmiştir. Ziraat Odaları, ziraat mühendisleri köylüye değer vermediklerinden yardımları dokunmuyor. Köylüler ve kooperatif yöneticileri acil sorunları şunlar:

1 – Kredi yetersizliği,

2 – Faiz oranlarının yüksek oluşu,

3 – Üretimde kullanılan ilaç, gübre, araç-gereçlerin zamanında bulunmayışı ve pahalı olması,

4 – Süt ürünleri kooperatifleri ise 15 liradan süt alıp 16 liradan fabrikaya veriyor. Fabrika kilo başına 50 kuruş teşvik primi veriyor. Kooperatif elde edilen prim ve farkı üyelerine dağıtıyor. Kooperatif yöneticileri hayvan yeminin pahalılığından ve zamanında bulunamayışından, çuval parasının çokluğundan şikayetçiler. Devlete ait yem fabrikası yemi 11 liradan vermektedir. Kooperatif üyeleri, devletin üreticileri düşünerek yemin daha ucuza verilmesini istemektedirler

Üretim kooperatifinin önemli üç sorunu da şunlardır:

a) Üretim araçlarının azlığı ve yetersizliği,

b) Kooperatiflerin (Köy-Koop) dışında amaçlarına ulaşamaması.

c) 1972 yılında kabul edilip, 1974 yılında yürürlüğe giren 1581 Sayılı Kooperatifler Kanunundaki maddenin uygulanması için devletin her yıl bütçeye kooperatiflerin amaçlarına ulaşması için ödenek koyması, kooperatifler bankası kurulması, yöneticilerin ortaklar tarafından seçilerek özerklik kazanmasının sağlanması gerekir.

A. DOĞAN

Sayın devlet yetkilileri, nazarınızda insan canının değeri var mı?

Sayın devlet yetkilileri, sizin nazarınızda insan canının değeri var mı?

Bu da ne biçim sual diyerek sakın kızmayın. Çünkü gördüklerim sizin nazarınızda can kıymetinin olmadığını kanıtlar niteliktedir de onun için soruyorum. Kanıt ne mi diyorsunuz. Kanıtlar açık, terör, anarşi, iş cinayetleri, salgın hastalıklardan ölenler. Denilebilir ki elimizden geleni yapıyoruz. Fakat bir türlü önüne geçemiyoruz. Belki de bu gerekçenizden dolay size hak verenler çıkabilir. Ama Türkiye halkı size bu gerçekten dolayı hak vermiyor. Peki aşağıda aktaracağım mevzuda size hak verenler çıkabilir mi? Hiç tahmin etmiyorum.

Mevzu şu:

Doğu bölgemizde altyapı tesislerinin olmayışı, eksik oluşu ve gerekli araç gerecin sağlanmaması sonucu birçok kurban verdik. Ve durum böyle devam ederse daha nice kurbanlar vereceğiz. Pülümür ilçemize bağlı nahiye ve köylerin durumu ne yazık ki acı dolu.

Pülümür'e bağlı Kırmızıköprü nahiyesinin çevre köylerinde acil birkaç hasta, doktora ulaştırılamadığı için can verdi. Bu yörede 1979 yılı içinde sadece doğumdan 3 kadın, 1980 yılında ise 1 kadın öldü. Birçok kadın bebesini yitirdi. Peki bunda yetkililerin kabahatı yok mu? Var. Hem de en büyük kabahat devlet yetkililerine ait. Şöyle ki, Pülümür'e bağlı 68 köy var. Bu köylerden sağlık ocağına sahip olanların sayısı 10'u geçmez. 68 köyün yarısından fazlasında yol yok. Sağlık ocağı bulunan köylerde ise biri ikisi hariç doktor yok. Daha da kötüsü acil bir hastayı zamanında doktora kaldırabilmek için bir servis arabasi bile yok. İşte bütün bu yoklar birbirine eklenince sonuç olarak değeri de yok.

Soruyoruz. Yolu olup da çeşitli nedenlerle kapalı bulunan köy yollarının açılmasına doktorsuz sağlık ocaklarına doktor verilmesine, acil hastaların doktora zamanında yetiştirilebilmesi için sağlık ocaklarına araba verilmesine ve yolu olmayan köylere yol yapılmasına devletin gücü yetmiyor mu? Zannedersem bunlar çok büyük işler değil. Hal böyle iken bizler de haklı olarak, yetkililerin nazarında canın değerinin olmadığını söylüyoruz. Tersini iddia ediyorsanız ne duruyorsunuz kaybedecek zaman kalmadı. Yeni canları yitirmekle karşı karşıyayız. Canın değerini bildiğinizi kanıtlayın.

Nerede mi?

Pülümür'e bağlı, Balpayam (Deşt) nahiyesi ve köylerinin durumu böyle. Bu yörede iki sağlık ocağı var. Hasangazi köyünde sağlık ocağında doktor var. Balpayam'da yok. Oysa Balpayam ilçeye 25 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Ve bu sağlık ocağı Bingöl-Kiğı sınırında olan Altunhüseyin köyüne kadar bakmakla mükellef. Yani kendisinden 15-20 km. uzaklıkta olan bir köye... Geçenlerde iki yurttaşın işleri icabı kiraladıkları arabayla Balpayam'dan ilçeye geliyorduk. Karadevrent köyü civarında iki genç aracı durdurdu. Biri bir kaza sonucu yanmış iki hastalarının olduğunu ve arabayla Hasangazi Sağlık Ocağından doktor getirilmesi için ricada bulundular. Şoför, bizi Pülümür'e bırakarak döndü. Bu hastalar öldü mü, kaldı mı bilmiyorum. Ama gerekli olan bir şey var, o da sağlık ocağı ve doktor. Yoksa daha çok can yanar. Ve bunun en büyük sorumlusu da devlet olur. Sorduğumuz soruya evet diyorsanız en azından bunu yapın.

Ahmet Yaman

Yayınımız üzerine Ulaştırma Bakanlığının yaptığı açıklama

AYDINLIK GAZETESİ
YAZI İŞLERİ
MÜDÜRLÜĞÜNE

Gazetenizin 26.6.1980 tarihli nüshasında yayınlanan ''Kiğı PTT'si yeni bina tamamlandığı halde barakada çalışıyor'' başlıklı yazı üzerine PTT Genel Müdürlüğü nezdinde gerekli teknik inceleme yaptırılmıştır.

Neticeye göre;

Kiğı'da PTT Genel Müdürlüğünce inşa ettirilen yeni binanın sağlıkli bir biçimde müteahhitçe yaptırılmamış olması sonucu, bina işgal edilememiş ve keyfiyet ihtilaf konusu haline gelmiştir.

Mahkemece yapılacak tespit sonucu gerekli işlemin yapılmasına başlanacaktır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ulaştırma Bakanı
Müsteşar Yardımcısı
Orhan BULDAÇ

Geçtiğimiz Hafta

CHP Milletvekili Köksaloğlu öldürüldü

Faşistlerin Şişli-Mecidiyeköy'deki cinayetleri, CHP Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun öldürülmesiyle bugüne kadar görülmemiş en üst boyutuna ulaştı. Daha önce de faşistler tarafından tehdit edilen ve yazıhanesi bombalanan Köksaloğlu'na yönelen sadırıdan sonra, güvenlik görevlileri MHP Şişli İlçe binasında arama yaptılar. Türkiye Büyük Millet Meclisinin faşistler tarafından öldürülen ilk Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun cenazeside, MHP bir kez daha kınanırken, gazetemiz de Mecidiyeköy'deki faşist cinayet şebekesine dikkat çekiyor ve katilin eşkalinibelirliyordu.

''ÇORUM'U BIRAKIN, FATSA'YA BAKIN''

Geçtiğimiz hafta MHP'li faşistlerin Çorum'daki katliamlarından sonra halk saldırganları teker teker tespit etmeye başladı. Faşist katliamın 33 yurttaşın ölümüyle sonuçlanan bilançosu, MHP'yi kollayarak ülkeye istikrar getirilebileceğini hayal edenlerin ne kadar yanıldıklarını bir kere daha ortaya koydu.

Henüz Çorum'da olaylar durulmamıştı ki, Demirel ''Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın'' dedi. Fatsa'da günlerdir propagandası yapılan operasyon başladı ve Belediye Başkanı Fikri Sönmez'in de içinde bulunduğu 300 kişi ilk gün gözaltına alındı. Bu arada bazı komandoların da güvenlik görevlilerine ''yardımcı'' olduğu kamuoyuna yansıdı ve bu kişilerden dördü tutuklandı. Sonuç olarak gözaltına alınanların çoğu serbest bırakılırken sokağa çıkma yasağı da gündüzleri kaldırıldı.

ÇAĞLAYANGİL SENATÖRLERİ ATADI, MECLİS FİİLEN TATİLE GİRDİ

Partilerarası uzlaşma görüşmelerinden bir sonuç alınmadığını belirten Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil sonunda beş kontenjan senatörünü atadı. Semih Sancar, Cevdet Menteş, Haluk Bayülken, Beyhan Cenkçi'den oluşan listede Ferit Melen gibi Van halkının bile milletvekilliğine layık görmediği bir ismin bulunması dikkat çekti.

Bu arada iki büyük parti arasında herhangi bir yakınlaşma sağlanamaması Cumhurbaşkanlığı seçiminde kasıma kadar bir gelime olmayacağını da göstermiş oldu. Öte yandan Meclis deparlamenterlerin seçim bölgelerine dağılmasıyla fiilen tatile girmiş oldu.

GÜLCÜGİL'İN DEMECİ VE YANKILARI

Geçtiğimiz haftanın önemli bir gelişmesi de İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil'in, komandoların devlete destek olduklarını ifade eden konuşmasıydı. Sözkonusu açıklama demokrat çevrelerden büyük bir tepki gelmesine neden oldu. Bunun üzerine Gülcügil kouşmasının yanlış yorumlandığını, aslında kendisinin ''Devletin desteğe ve yardıma ihtiyacı yoktur'' dediğini belirtti ve her türlü anarşinin karşısında olduğunu söyledi.

ECEVİT SAHTE SOLLA İŞBİRLİĞİNİN CHP'Yİ ZAYIFLATTIĞINI SÖYLEDİ

Altı gün süren CHP Ortak Grubu toplantısında Ecevit'in yaptığı ''eleştirilere cevap'' konuşması, parti içindeki saflaşmayı belirginleştiren ve esasa ilişkin fikir ayrılıklarını ortaya koyan bir nitelikteydi. Ecevit konuşmasında, ''Sahte solcu örgütlerle cepheleşmeye gitme'' fikrini eleştirerek bunun partiyi zayıflattığını söyledi. Bazı partililerin CHP ideolojisiyle taban tabana zıt çevrelerden direktif aldıklarını belirten Ecevit, parti dışı gruplarla olan ''aşırı'' yakınlaşmadan dolayı Ordu ve Antalya'da CHP'nin zayıfladığına dikkat çekti.

Aydınlık
BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR BİRLEŞİN

BAYAŞ Basın Yayın A.Ş.
adına sahibi ve
Genel Yönetmen
ORAL ÇALIŞLAR

Yazı İşleri Müdürü: MEHMET ATABERK
Haber ve Makalelerden Sorumlu Müdür: S.AYDOGAN BÜYÜKÖZDEN
O.GÜRHAN
Müessese Müdürü: ERTÜR

Adres: Nuruosmaniye Cad. 3/3 Cağaloğlu/İstanbul.
Tel: 26 52 44 26 42 93 İdare Tel: 26 61 78
Dizgi: Aydınlık Ofset Tesisleri. Baskı: İst. Güntur. Dağıtımı: GAMEDA

BÜROLAR
ANKARA: Meşrutiyet Cad. 32/8 Kızılay. Tel: 25 38 69
İZMİR: Özgüler İşhanı 452. Sok. 25/3 Konak: Tel: 13 10 90 - 25 25 54
TRABZON: Cumhuriyet Mah. Kasım Sok. 27/10 Tel: 3900
DİYARBAKIR: Beyazıt İşhanı Kat: 3 No: 30 Dörtyol Tel: 38 57 ADANA: Kızılay Cad. 104 Sok. No: 23 Tel: 103 42

İLAN TARİFESİ-ABONE
Başlık yanı 4000 TL. 8 hariç diğer sayfalar st/cm 900 TL. 8. sayfa st/cm 1000 TL. Renkli st/cm 1700 TL. Doğum, evlenme, ölüm st/5 cm 2000 TL. Küçük ilanlar kelimesi 30 TL.
ABONE: Yurtiçi 3 aylık 900 TL. 6 aylık 1800 TL. 1 yıllık 3600 TL. Yurtdışı 3 aylık 1125 TL. 6 aylık 2250 TL. 1 yıllık 4500 TL. Dış ülkeler için posta ücreti alınır.

22340 — 844

Alevi dedesinin Alevi-Sünni çatışması konusunda gazetemize özel demeci

M. Naci Orhan:

"Sayın Altıkulaç'la tamamen hemfikirim"

- "Diyanet İşleri Başkanı muhterem dostum Tayyar Beyefendi ile yaptığımız görüşme ve gazetenize vermiş olduğu demeç gerçekten beni mutlu eyledi"
- "Bazıları siyasi amaçlarına ulaşmak için Alevi Sünni düşmanlığı kışkırtıyorlar"
- "Alevi şeriatı inkar etmezki camiyi bombalasın"
- "Ne Sünninin Aleviye "Kızılbaş kafir" demeye hakkı var, ne de Alevinin Sünniye "Yezit" demeye hakkı var."

'Dış güçler Kürdü Türkle, Aleviyi Sünniyle kavga ettirmeye çalışıyorlar."

Oral Çalışlar

TANINMIŞ Alevi Dedesi Avukat Muharrem Naci Orhan'la Cağaloğlu'ndaki yazıhanesinde görüştük. Kendisine Diyanet İşleri Başkanı Sayın Tayyar Altıkulaç'ın demeciyle ilgili düşüncelerini sorduk. Alevi Sünni çatışması konusundaki görüşlerini aldık. Sayın Orhan bize Alevilikle ilgili bilgiler verdi, kendi geçmişini anlattı ve günümüzdeki olaylarla ilgili görüşlerini belirtti.

Sayın Orhan sorularımızı şöyle cevapladı.

•••

O. ÇALIŞLAR: Sayın Muharrem Naci Orhan biliyorsunuz gazetemizde Diyanet İşleri Başkanı Sayın Tayyar Altıkulaç'ın Alevi ve Sünni kardeşliği ve Alevi-Sünni çatışması konusundaki fikirleri içeren ve Başkanlığın görüşlerini dile getiren bir demeci yayınlandı. Bir Alevi Dedesi olarak siz bu konuda neler düşünüyorsunuz?

M.N.ORHAN: Efendim memnuniyetle. Sözüme başlamadan önce Türkiye'de gerçekten kanayan bir yara olan Alevi-Sünni sorununun olmadığını, gerçekte bir sorunun olmadığını ufak tefek bazı latifelerin büyütülerek meydanlara sergilenmesi ve bundan dolayı kanayan yaranın hiç değilse kanının durdurulması için Aydınlık gazetesinin böyle bir girişimini kutlarım, başarı dilerim. Arzu ederim ki bütün yurtta böyle bir girişimi gerçekleştiresiniz.

Biz de bir söz vardır. Derde deva bulunsun, muratlar hasıl olsun. Gönlümüz de ister ki bu derde devada sizlerin büyük katkıları olsun ve bunu bekliyoruz da. Bütün matbuatımızdan bekliyoruz, sadece sizlerden değil. Ama ilk girişim sizden geldiği için, sizlere gerçekten çok müteşekkirim.

Diyanet İşleri Sayın Başkanı muhterem Tayyar Beyefendi ile yaptığınız görüşme ve gazetenize vermiş olduğu demeç, gerçekten beni de mutlu eyledi, kendisine de hasseten en sıcak muhabbetlerimle müteşekkirim. Demecini okudum gazetenizde. Aynen kendisi ile beraberim. Hatta beraber değil, beraberlik ikiliği ifade eder birim. Bu kelimeye çok dikkat etmemiz lazım. Beraberlik ancak iki şey bir araya gelirse olur, biz iki şey değiliz biz biriz. Bu kelimenin beraberlik kelimesinin hiç kullanılmamasını arzu ederim. Birlik vahdaniyettir, haktır bütünlüktür, sevgi ve muhabbettir.

•••

O.ÇALIŞLAR: Son günlerde Alevi yurttaşlara saldırı kışkırtanlar Alevilerin Allahsız ve dinsiz olduklarını ve Müslüman olmadıklarını söylüyorlar. Camileri bombalayanların Aleviler olduklarını iddia ediyorlar. Bu konularda ne diyorsunuz?

M.N.ORHAN: Efendim çok kısa cevap vereceğim buna. Alevi, dinde Müslümandır, resulde Muhammedidir, kitapta Kuranidir, mezhepte Caferidir, muhabbette 12 İmamcı, ve Ehl-i Beytcidir. milliyette İbramidir.

•••

O.ÇALIŞLAR: Camileri Alevilerin bombaladıkları?

M.N.ORHAN: Efendim bu maalesef bir pazarlama. Bu pazarlama ucuz mallarını pahalı satanların pazarlaması. Çünkü adamın kendi kişiliğine güveni yoktur, ben ayırt etmiyorum, Alevisiyle-Sünnisiyle bunu kendi ellerinde bir meta olarak tutuyorlar. Açık açık konuşuyorum. Milletvekili olmak isteyen Alevinin kendisine güveni yoktur, Aleviliği kendine sermaye ediyor. Alevi köyüne gidiyor, "Ben Aleviyim, falan'Yezittir', ona oy verme" diyor. Sünni gidiyor "Falan adam Kızılbaştır, ona oy verme" diyor. Aynı partiden, aynı çatı altında oturuyorlar, aynı ideolojiyi taşıyor, aynı sofrada yemek yiyor. Ama birbirinin aleyhine böyle konuşuyor. Çünkü ikisi de boş. Ekonomi de ekonomi bilmiyor, dinde dini bilmiyor, kültürde kültürü yoktur, mebus olmak da kendine göre tatlı, güzel şey. Gerçekten güzel şey, orası hizmet yeridir, halka hizmet yeridir orası, gerçek Müslüman o çatı altında hak ve adaletle düşünerek karar verir, parmağını da ona göre kaldırır. Hiç kimsenin oyuncağı olmaz.

Birçok Anadolu köyünde cami vardır. Niye Aleviler bombalamamışlar şimdiye kadar. Her mahallenin camisi var, her mahallede Alevi de var. Niye Aleviler cami bombalamamış. Sonra niye bombalasın Alevi, camiyi. Sebep ne. Alevi, tasavvuftaki şeriat, tarikat, marifet, hakikat kapılarını hak kapısı bilir.

Şeriat kapısı haktır. Nitekim Alevilikte dört kapı selamı vardır. Bu selamı bilmek şarttır. Muhipler için, "Selamün aleyküm ey şeriat erenleri" diye selam verir. Kapıda gözcü diye tabir ettiğimiz hizmet gören şahıs "aleyküm selam şeriat erenleri" der. Demek ki şeriat kapısı var. "Selamın aleyküm tarikat erenleri", o selamı alır, "aleyküm selam tarikat erenleri". "Selamın aleyküm marifet erenleri", "aleyküm selam marifet erenleri". "Selamın aleyküm hakikat erenleri", "aleyküm selam hakikat erenleri". Dış kapı gözcüsünde bu iş biter. İç kapı gözcüsüne geldiği zaman "esselamün aleyküm bel oğlu"(bel şeriattır, doğumdur) der. O da selamı alır, "aleyküm selam bel oğlu" "Selamün aleyküm yol oğlu"(tarık, tarikat), "aleyküm selam yol oğlu" der o da ona mukabele eder. "Selamın aleyküm hal oğlu"(marifettir, hal'olmuştur, irfan ehlidir, cümle alemi aydınlatacaktır, irşat edecektir) "aleyküm selam hal oğlu". "Selamın aleyküm sır oğlu", "aleyküm selam sır oğlu". Nedir bu? Hakikat kapısıdır. Sırrı sırrullahtır. Hakkın vahdaniyetidir.

Mesele bu. Yani Alevi şeriatı inkar etmez ki camiyi bombalasın. Bu açık açık demin de arzettiğim gibi Türkiye'de Alevilik-Sünnilik meselesi malı ucuz olanların pahalı sattığı pazar oluyor.

•••

O.ÇALIŞLAR: Alevi yurttaşların bazı kesimlerinde ise Sünnilerin Muaviye ve Yezit soyundan geldikleri, Hz.Ali ve Hz.Hüseyin'i katledenlerin Sünniler olduğu ve Sünnilerin Alevilere düşman olduğu inancı vardır. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

M.N.ORHAN: Gerçekten Aleviliği bilen, gerçekten Sünniliği bilen hiç kimse kendisine bu tür bir ithamda bulunmaz. Aleviyi gerçekten tanıyan bir Sünni Hanefi, Hambeli, Şafi, Maliki ona 'Kızılbaş, kafir' demez. Cenaze namazı kılınmaz demez. Gerçekten kendisini bilen bir Alevi de Hanefi, Hambeli, Şafi, Maliki inançta kişilere 'Yezit' demez. Yezite lanet olsun; Yezit Kerbelâ'da Hz.Hüseyin'e o zulmü yapan kişidir, Muaviye'nin oğludur. Sünniler lanet okumuyorlar mı ona Katı olan kişiler hariç, diğerleri hepsi Ehl-i Beyt'i seven kişilerdir. Bunlar Kur'an'a başı bağlı olan kişilerdir. Kuranda Ehl-i Beyt'i sevmek farz kılınmıştır.

Ehl-i Beyt'i seven Hz.Hüseyin'e düşmanlık eder mi ki ben ona 'Yezit diyeyim. Böyle diyenler varsa küllü hata içerisindedirler. Alevi olarak küllü günah içerisindedir. Sonra bu insanlığa da sığmaz. Yezitlik sıfatını ben hiç bir hayvana yakıştırmam. Saltanat için, kainatın tac-ı devlet dediği Muhammed Mustafa'nın sulbünden gelen, onun torunu olan evlatlarına o zulmü hiç kimse etmez. Hiç bir mahluk etmez. Onun için Alevilerden böyle söz söyleyen varsa büyük hata ediyorlar. Ne Sünninin Aleviye 'Kızılbaş, kafir' demeye hakkı var, çünkü Müslümandır, Kur'an-ı Kerim'e başı bağlıdır, Hz.Resullullah peygamberimizdir, ne de Alevinin Sünniye 'Yezit' demeye hakkı var. Bu çok yanlıştır, çok hatalıdır. Bunu tahrik edenleri de susturmaları lazımdır. Böyle konuşulduğu zaman her yerde susturmak lazımdır.

•••

O.ÇALIŞLAR: Sizce Alevi-Sünni düşmanlığı kışkırtılmasının arkasında hangi güçler vardır ve bu düşmanlık kimin işine yaramaktadır?

M.N.ORHAN: Efendim, bu düşmanlık evvela mebus olmak isteyen akılsızların işine yarar. Bu açık ve kesin. Kendisine güveni olmayan, politikacılara başta yarar. Bu dert olduğu için söylüyorum. Kim olursa olsun, babam olsa ayırt etmem. Hiç bir parti ile de uzak yakın hiç bir ilgim yoktur.

Bunun arkasındaki güçler, hiç şüphe yok ki dış güçlerdir. Bunu Mısır'daki sağır sultan bile biliyor. Bu bir gerçektir. Ortadoğu zengin bir bölge. Ve buraya konmuşlar bu adamlar, her türlü sömürü düzenini kurmuş. Türkiye'de birbiri ile kavga edilmesi lazım gelirse Kürt, Türk ile kavga edecek, Alevi, Sünni ile kavga edecek Laz, Boşnak ile kavga edecek ki adam kavgadan menfaatlensin.

•••

O.ÇALIŞLAR: Diyanet İşleri Başkanı Sayın Tayyar Altıkulaç'ın gazetemizde çıkan demecini nasıl karşılıyorsunuz?

M.N.ORHAN: Başlangıçta arzettim, harfi harfine birliğim kendi ile, beraberim. Başlangıçta unuttum. Benim burada gazetenize demecim yalnız kendimle ilgilidir. Şahsım adına yapıyorum. Aleviler adına böyle bir yetki bana verilmiş değildir, her ne kadar Dede isem de. Bu bir gerçektir.

•••

O.ÇALIŞLAR: Barış ve birliği sağlamak için neler yapılabilir. Bu konuda Diyanet İşleri nezdinde bir girişimde bulunmayı düşünür müsünüz?

M.N.ORHAN: Efendim, bu çok enteresan bir soru oldu. Gerçekten çok enteresan, Çünkü çok muhterem Diyanet İşleri Başkanımızı bir ziyaretimde bu meseleye eğildik. Bazı çıkar yolları aradık. Mutabık da kaldık. Yalnız henüz faaliyetimiz başlamadı. Umit ediyorum ki bu faaliyet başlayacaktır. Şimdilik bu kadar açıklama yapabiliyorum. Ben burada muhterem Diyanet İşleri Başkanının hoşgöreceğini de ümit ediyorum. Sualinizi sadece yanıtsız bırakmayayım diye bu kadar cevaplandırabildim. Elbette ki, Müslümanız, bugün temsil eden de o makamdır. Oradan bu mevzularda bir açıklama bulunmadığı müddetçe benim fazla bir şey söylemem doğru olmaz. Önerilerin neler olabileceğini birlikte oluşturacağımızdan ve bu oluşumu açıklama yetkisi Diyanet İşleri Başkanlığımızın olması sebebiyle ayrıntılara girmeye yetkimiz yoktur.

Bir noktaya daha cevap vereyim. Bazı kişiler mezhep neymiş, peygamberin mezhebi mi vardı derler. Ben size mezhebin tarifini yapayım. Bunu hasseten yazın gazetenizde rica edecem. Mezhebin tarifi şu: Bir dinin ilkelerini yorumlayan ve bu ilkelerin uygulama şekillerini belli kurallara göre düzenleyen yol demektir. Eğer din varsa mezhep mutlaka vardır. Çünkü Hz. Resulullah'ın sağlığında zaten din kurallarının yorumlanmasını belli kurallara göre, belli ilkelere göre uygulama şekillerini Hz. Resulullah gösteriyor. Ondan sonraki halifeler devrinde de bu mevcut idi. İhtilaf sonradan bir mesele haline geldi, onun için Hanefi, Hambeli, Şafi, Maliki, Caferi ve çeşitli mezhepler doğdu.

Mezhepte ayrılık bilhassa İslamda ayrılık değildir. Birleştiriciliğe gitmektir esası. Ama menfaatperest kişiler maalesef bu mezheplerin, içtihat bileşiminin önüne geçmiş, içtihatı birleştirmeye mani olmuş. Mezhepler müferiden kendi başına tek kalmış. Ondan sonra da aralarında ihtilaf yaratmışlar, tabii ki menfaati olanların hesabına çok iyi gelmiş bu.

Hz. Resulullah; "Eflatun nebiyyül, fakat kavmi cahilin" diyor. Yani demek istiyor ki Eflatun nebi idi ama kavmi cahildi, onu anlayamadı diyor. Akılcılıktır bu. Kur'anımızın yolu da akılcılıktır. Hz. Resulullah akılcıdır. Şimdi, Müslüman olmayan bir kişiye nebilik sıfatı veriyor Hz. Resulullah. Düşünebiliyor musunuz ne kadar rahmeti geniş?

Bu kadar rahmeti geniş iken sen ve ben hâlâ Alevi-Sünni kavgası yapıyoruz. Hatta ve hatta diyebilirim ki, biz bu Alevi-Sünni kavgası yapıncaya kadar dünyada Müslümanlığın güzel, iyi ilkelerine dünyayı yaymak için misyonerlik yapmamız lazım. Bunun için bir araya gelmemiz lazım. Biz ne yapıyoruz, birbirimizin içersinde kavga ediyoruz. Bu kadar cehalet olmaz. Yine tekrarlıyorum Hz. Resulullah'ın en çok sevdiğim bir hadisini, "El şeyyün, şeyyün, el cahülün naşeyyün". "Herşey bir şeydir ama cahil hiç bir şey değildir". Yani taş taştır, deynek deynektir, ağaç ağaçtır, ne bileyim ben ot ottur bir işe yarar. Cahil hiç bir şeye yaramaz. Ondan uzak durmak lazım. Ama o cahilin kabahatı yok, eğitim meselesi bu. Eğitim ya madde olur, yani kitap olur veyahut mana olur. Bir fert kendi gönlünden o şahsı irşad eyler. Pirler, mürşidler, rehberler, şeyhler, meşeyhler irşad ederler, müftüler, imamlar, keşişler, hahamlar, zangoçlar irşad eyler veya kitap olarak alır okur."

Ama Muaviye Ali'ye karşı böyle etti, Ali Muaviye'ye karşı böyle etti diye meseleyi indirir kaldırırsak bu kavganın sonu gelmez. Herkes hak ile hak olmuştur. Muaviyenin haklı mı haksız mı olduğunu eğer inandığımız bir öbür dünya alemi varsa, Allah hesabını sormuştur. Ali haklı mı haksız mı?. Ne bunun münakaşasını yapıyorsunuz. Allah bunun da hesabını sormuştur. Bunun hesabını sormak senle bana mı düştü. Ve bu güne kadar kaldı mı, eğer haklı haksız hesabı sorulmadıysa. Bence haklı haksız hesabı çok rahat soruluyor. Böyle seneler, asırlar beklemeye lüzum yoktur. Önce bu dünyada soruluyor. Öbür dünyaya kayda hükmeden bir Allahtır. Allah bilir nasıl soruyor. Benim bu mevzularda size söyleyeceğim bunlar.

Sonuç olarak ne dersiniz diye sorabilirsiniz.

Efendim, beni tanıyan bilen, duymuş ve işitmiş olan, Seyid olduğumuza inancı olan her Aleviye şunu söylerim. Bu tutulmazsa inandığımız yerde, Cenabı Hakkın huzurunda, Muhammed Mustafa Aliyel Mürtezanın divanında bir Seyid olarak on parmağım Alevilerin yakasındadır. Kimse Türkiye'de Hanefi, Hambeli, Şafi, Maliki mezhebinden bir kişiye 'Yezit' demesin. Çünkü 'Yezitlikle' bunun hiç bir alakası yoktur. Cümle alem başımızın tacıdır, gözümüzün nurudur. Biz cümlenin ayak turabıyız, ta ki, haysiyetimize, vekar ve onurumuza, insanlık şerefimize hiç kimse taş atmadıkça, itham etmedikçe. Benim gerek Alevi kardeşlerime, gerek Sünni kardeşlerime (Sünnilerden de fakiri tanıyan, bilen dostlarım çoktur, çok sevişiriz, muhabbet eyleriz, beraber oturur sohbetleniriz, dertleşiriz) onlara da hasseten rica ediyorum: Onların da diğer kesimdeki halka aynı şeyi öğütlemelerini hasseten rica ediyorum. Benim son diyeceğim budur. Hiçbirimizin birimizi itham etmeye tahammülü yoktur artık. Yazıktır, günahtır. Bu memleket hepimizin, bu toprak üzerinde yaşıyoruz. Bir kere insanlık hepimizin, dünyada tüm insanlık hepimizin. İnsan olmak lazım. İnsan olmadıkça ben ne yapayım.

Son diyeceğim budur. Sizlere çok çok teşekkür ederim.

O.ÇALIŞLAR: Bizde açıklamalarınıza çok teşekkür ederiz.

Muharrem Naci Orhan, Aleviliği ve kendi geçmişini anlatıyor

Avukat Muharrem Naci Orhan, Genel Yönetmenimiz Oral Çalışlarla

ALEVİ Dedesi Sayın Orhan bize Dedeliği ve kendi geçmişini şöyle anlattı:

"Seyidiz. İmam Zeynel Abidin evlatlarındanız. İmam Zeynel Abidin Hazreti Hüseyin'in Kerbela'da kurtulan tek erkek evladıdır. Hatta bütün tarihçiler, gerek İslam tarihçileri gerekse müsteşikler, garp tarihçileri İmam Zeynel Abidin'e Nuhsani derler. Nasıl ki Nuh Tufanına gark olunduktan sonra nesli kesilmedi. Hz. Resüllullah'ın sulbünden gelen Hz. Fatıma Anadan olan Ehlibeyt'in de nesli İmam Zeynel Abidin'in hayatta kalmış olması sebebiyle devam etmiş oldu."

"Kerbela olaylarından sonra bir hayli bizim ecdadımız, nasıl ki Hazreti Hüseyin Kerbela'da 'Bırakın, ben Türkler içine gideyim' dedi ise biz ona uyarak Türklerin içerisine gitmişiz."

Horasan'a gitmişiz, Türkler içerisinde kalmışız, Türkler kendi inançlarıyla örf ve adetleri ile Müslümanlıktaki katı kalıpları yumuşatarak kendisine has bir özellik taşıyan yaşam meydana getirmişlerdir.

"Kendi geçmişimize döneyim. Horasan'dan Türklerin Anadolu ya geçişlerinden çok kısa bir süre sonra elimizde bulunan vesikalara göre, ilkönce Erzincan'ın Fındıklı mevkiine yerleşmişiz. Oradan Malatya'nın Etebek köyüne yerleşmişiz. Tekrar eski Malatya' ya yerleşmişiz. Tekrar Etebek köyüne yerleşmişiz. Oradan da bugün Arguvan'ın bir köyü olan eski ismi Minayik, yeni ismi Kuyudere olan köyüne yerleşmişiz 450 sene önce. Biz Seyid olarak İmam Zeynel Abidin'in neslinden geliyoruz. Gerçi bu nesilden olmak kimseye imtiyaz vermez. Seyidlik bir imtiyaz müessesesi değildir aslında. Seyidlik hizmet müessesesidir. Onun için Alevilerde denir ki, hizmetine merdan olan layıkı ile sultan olur. Hizmet eden sultan olur hizmet etmeyen sultan olamaz. Kime hizmet, halka hizmet.

"Eski tabirle Halife Mahmut Dedenin torunları olarak, Tunceli, Erzincan Bingöl, Malatya, Elazığ, Sivas, Çorum Tokat, Yozgat Alevilerin kesif bulunduğu yerlerde mürşidiz. (Yani Seyidler üzerinde bir pir rehberlik, pirlik, mürşitlik gibi hizmet makamları vardır. Zeynel Abidin evladı olmamız sebebi ile bu hizmet makamına mürşit denilir) Halife Mahmut Dedenin torunları olarak rahmetli babamgil tanınır.

O.ÇALIŞLAR: Seyidlik diyorsunuz. Anladığım kadarıyla Alevilikte çeşitli mertebeler var. Dedelik vs. gibi. Seyidlik dışında ne gibi mertebeler var. Seyidliğin onların içindeki yeri nedir? Bu konuda kısa bilgi verirseniz memnun oluruz.

M.N.ORHAN: Efendim memnuniyetle. Evvela rahmetli babamı da niyat etmiş olayım sizin vasıtanızla. Babam Mehmet Dededir. 1979 senesinin 2 Ocağında İstanbul'da göçtü. Dedem Mahmut Dede de (Halife Mahmut Dede dedikleri) 1306 Hicri de burada göçmüştür. Karacaahmet'te mezarı yapılıdır. Ben burada talebe iken de Aleviler çoğunlukla gider kurban keserler ziyaret eylerlerdi. Babamın babasının ismi de Hüseyin Dededir. Dedem Osmanlılar zamanında Cumhuriyet öncesi 36 yıl fahri nahiye müdürlüğü yapmıştır. Elbetteki onlar hizmet etmişler, ama bana gelince avukatlığa başlamışım. Eğer bir hizmet ise ki ben hizmet olarak kabul ederim bu müesseseyi de. Yalnız bir fark var. Fahri değil paralı hizmet. Bizim demek rızkımız böyle imiş. Burada yer tuttuk. İstanbul'da yerleşmiş olduk. Bu hizmeti de devam eyliyoruz.

Şimdi sorunuza geliyorum. Seyidlik Hz. Resulullahın kızı Hz. Fatıma Ana ile Hz. Ali'nin evliliğinden doğup gelen, o nesilden olan kimselere Seyid-i Saadat denir.

Seyid-i Saadatla evladı Ali arasında fark vardır. Hz. Ali, Hz. Fatıma Ana dünyadan göçünceye kadar başka bir kadınla evlenmedi. Hanımı. öldü ondan sonra evlendi. Yani iki evliliği birarada yapmadı ancak birinin ölümünden sonra ikinci evliliği yapmıştır Hz. Ali. Onun için Alevilerde de gelenekseldir tek evlilik. Meğerki hanımı çok hasta olan, iş göremez durumda olan veya bir gelenek daha var erkek çocuğu olmayan veya aile birliği dağılmasın diye bazı çift evlilikler olmuştur. Fakat bunlar gerçekten çok azınlıktadır.

Evladı Ali ise Hz. Ali'nin Hz. Fatıma Ana dışında evlenmiş olduğu hanımlardan doğan çocuklarına ve o nesilden gelenlere denir. Onlara Seyid denmez.

Yani Alevilikte rehberlik, pirlik ve mürşitlik makamına oturup Alevinin cem ve cemaatını idare edebilmesi için o hizmeti yapabilmesi için mutlaka Seyid-i Saadat olması lazım. Evladı Ali pir mürşit postuna oturamaz.

Çünkü Ali ile Muhammed'in bütünleşmesi vardır Alevilikte. Halbuki Evladı Alilikte yalnız Ali vardır. Buradan şuraya gelmek istiyorum. Hanefi, Hambeli, Şafi., Maliki mezhebinden olan bazı gerçeği bilmeyen kişiler Aleviler Ali'yi Muhammed'den daha eftal olarak bilirler, daha önde tutarlar. Hatta bazı kişiler cehl içinde olanlar 'Hz. Ali onların peygamberidir' derler. Oysa ki, biz bütün inançlarımızda deyişlerimizde nefeslerimizde Allah, Muhammed Ali deriz. Nadı Aliyel Masağral duası vardır. O duada dahi önce Allahı anarız, sonra Hz. Resulullahı anarız, sonra Ali'yi anarız. Yalnız şunu da söyleyeyim ki biz Hz. Allah, Hz. Muhammed Mustafa ve Hz. Ali'nin bir üçlemesi vardır, bu üçleme bizim için vahdettir ve birliktir.

Seyidin Türkiye'deki çağırılışı Seyid değildir. Türkiye'de dede olarak adlandırılır. Dede, Seyid ile aynı anlamda kullanılmaktadır.

O. ÇALIŞLAR: Bildiğimiz kadarıyla avukatsınız. Şahsınızla ilgili okuyucularımıza bilgiler verebilir misiniz?

M.N. ORHAN: Efendim, 1 Temmuz 1927 tarihinde, bugün Muharrem ayının birinci günü imiş, bir perşembe günü saat 9.30'da dünyaya gelmişim Arguvan'ın Minayık köyünde. Köyümüzde okul yoktu. 11 yaşımda şimdiki ismi Ermişli olan komşu Germişik köyüne gittim. Çiğindirik lakabı ile anılan Çiğindirikzade Mehmet Efendilerde 1 yıl okudum. Ondan sonra Arguvan'a bağlı Karahöyük köyünde ilkokulu okudum. Oradan Arapkir Ortaokuluna gittim Daha sonra Malatya Lisesine gittim. 1950'de liseyi bitirdim. Iki üç yıl köyde çiftçilikle uğraştım. Babamın teşvikiyle İstanbul'a geldim. Hukuk Fakültesini 4 yılda bitirdim. İstanbul'da stajımı yaptım. Ardahan'da yedeksubaylığımı yaptım. 1960'da İstanbul'da büro açtım. Evliyim. Seyidlerden Seyide olan bir hanımla evliyim. İki kız, iki oğlan 4 çocuğum var

Aslında avukatlığım çoluk-çocuğun nafakası. Başlangıçtan beri kendimidinde tasavvuf mevzuuna verdim. Hâlâ uğraşlarım var. Ömrüm vefa ederse çıkacak eserlerimde bu mevzuları çok geniş işleyeceğim. Ne kadar büyük hatanın içinde olduğumuzu, Alevilik Sünnilik meselesinin böyle gündemlere getirilip, bu acı neticenin doğmuş olmasının ne kadar büyük hata olduğunu ve gerçekten bunda biz dedelerin de günahkar bulunduğumuzu, Hanefi, Hambeli, Şafi, Maliki din önderlerinin ne kadar günahkar bulunduğunu da vurgulayacağım. Bu bir gerçek. Ama istisnası yok mu. Hiç şüphe yokki istisnası var. Sebep şu, mutlak surette bir yarayı kanatmak için arının gözüne çöp sokmak şart değil. Hizmet etmemişiz. Yani Dede olarak hizmet etmediğimiz için günahkarız. Müftü olarak, imam olarak, şeyh ve meşeyh olarak hizmet etmediğimiz için günahkarız. Yoksa herkesin inancı da, hali de, ahvali de benim başımın tacı. Kimseyi itham etmek istemiyorum. Ben kendi halimi söylüyorum.

Kuruluşumuzun 5. yıldönümü nedeniyle
1 Temmuz-1 Eylül arasında %50'ye varan
YÜKSEK
İNDİRİMLİ
SATIŞLAR
Yayınlar şubelerimizden gelerek veya
yazılı siparişlerle temin edilebilir.
Broşür isteyiniz.

TÜR-DA
Kitap Dergi Dağıtım
Hamam Sokak No: 4
Cağaloğlu İSTANBUL
Tel: 27 25 22

● ANKARA: TÜR-DA
Menekşe Sok. 16/4 Tel: 17 28 19
İZMİR: TÜR-DA
847 Sok. Birlik Han, Konak.
● ADANA: TÜR-DA,
Cemal Gürsel Cad. Zeki İşhanı.
● TRABZON: Bora Kitabevi,
Cumhuriyet Mah. Kasım Sok.
27/10. Tel: 39 00
● ELAZIĞ:
Elazığ Kitabevi, Hürriyet Cad.
Site Han A/7

AFGAN DİRENİŞÇİLERİYLE
İlhan Sürmeli
Ragıp Duran
Afganistan
gezi notları
Genel Dağıtım: TÜR-DA
Hamam Sokak,
No: 4, Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 27 25 22
75 Lira
AYDINLIK YAYINLARI
ÇIKTI

örse çekiç

Gülay Göktürk

Türk-İş'ten yükselen boş sedalar

Türk-İş'in son genel kurulundan bu yana, yani bir yılı aşkın bir süredir yaptığı açıklamaları, aldığı kararları şöyle bir gözden geçirdiğimizde, iki tür demeç, bildiri ya da açıklama ile karşılaşıyoruz. Bunlardan birincisi, konfederasyonun anarşi ve terör konusunda yaptığı açıklamalar. İkinci türde ise, Denizcier yönetiminin hükümetten yakınmaları, talepleri ve zaman zaman savurduğu tehditler yer alıyor.

Birinci türde yer alan açıklamalara bakıyoruz, söylenen hep aynı şey:

"Anarşinin kaynağı doğru tespit edilmelidir". "Anarşi odaklarının üzerine daha kararlı bir şekilde yürünmelidir." "Siyasi partiler anarşi karşısında birleşmelidir", vs. Konfederasyonun son Genişletilmiş Olağanüstü İcra Kurulu toplantısından sonra yapılan açıklamada da aynı cümlelerin tekrarlandığını görüyoruz. Denizcier yaptığı açıklamada "Siyasi partilerin anarşi ve terör karşısında ortak bir teşhise varmalarını ve terör odaklarının üzerine birlikte gitmelerini" istiyor.

Bir yıldır sürekli tekrarlanan bu çağrı, iyidir, doğrudur, olumludur. Ama, bu çağrının bir ciddiyet kazanması için önce çağrıyı yapanların anarşi konusunda doğru teşhiste bulunması, terör odaklarını doğru tespit etmesi ve kararlı bir mücadeleye girişmesi gerekmez mi? Kamuoyu çağrıyı yapanlardan bunu beklemez mi?

Oysa Türk-İş ne yapıyor? Siyasi partilere anarşinin kaynağını doğru teşhis edin diyen Türk-İş, şimdiye kadarki hiç bir açıklamasında anarşinin kaynaklarını açık bir şekilde belirtmiyor. Terör odakları ile arasında kesin bir sınır çizmiyor. Üstüne üstlük, kalkıp, terör odaklarından birinin başı ile görüşmeler yapıyor, Genel Sekreter Şide'nin ağzından, Türkiye'de anarşinin baş sorumlularından birine övgüler yağdırıyor. MHP'nin işçi hakları konusundaki hassasiyetinden, bu partinin getirdiği önerilerin Türk-İş'e yol gösterdiğinden vs. söz ediyor.

Tabii o zaman, siyasi partilere yapılan terör odaklarının üzerine yürüme çağrıları da içi boş bir seda olarak kalıyor ve kamuoyunda hiç bir etki yapmıyor.

İkinci grupta yer alan açıklamalara gelince...

Bu açıklamaları artık hepimiz ezberledik. "Kazanılmış işçi haklarından taviz verilmeyecektir", "Sabrımız taşmıştır, taşmak üzeredir". "Hükümete mayıs sonuna kadar süre tanınmıştır", "Haziran sonuna kadar süre tanınmıştır", "Süre sona ermek üzeredir, süre tanınmıştır". "Süre sona ermek üzeredir. Ermiştir", derken, tıs... Yeniden başlayan turlar, siyasi parti liderleri ile görüşmeler, kamuoyuna bir kere daha açıklanan talepler ve arkasından yeniden tanınan süreler...

Artık iyice yeknesaklaşan bu açıklamalar da kamuoyunun ilgisini çekmez oluyor. Gazetelerde gittikçe ufalan haberler olarak yer alıyor.

Sonuç olarak baktığımızda, Türk-İş'in gerek, ülkenin siyasi hayatına ilişkin meselelerde, gerekse temsil ettiği kitlenin çıkarlarını savunma konusunda üzerine düşen görevi yapamadığını ve etkinliğinin giderek zayıfladığını görüyoruz. Toplumun en dinamik, en mücadeleci en devrimci sınıfının önemli bir kısmını bağrında toplamış bir örgüt, Türkiye'nin en büyük işçi konfederasyonu, ülkenin bu buhranlı döneminde, günde en az beş-on kişinin katledildiği halka karşı toplu katliam girişimlerinin yoğunlaştığı bu günlerde, elini kolunu bağlamış seyrediyor. Yine bu örgüt, temsil ettiği kitlenin, işçi sınıfının karşı karşıya olduğu ağır saldırı karşısında sessiz kalıyor. Hâla hükümetin kuyruğunda dolanarak bir şeyler koparabilmeyi umuyor. Demirsoy'un bir zamanlar övünerek söylediği "Ankara'da Türk-İş vardır" cümlesinin yerini yavaş yavaş, "Türk-İş hâlâ Ankara'da mıdır" sorusu alıyor.

Konfederasyon üst yönetiminin izlediği bu olumsuz çizgi, şimdilik taban tarafından sessiz bir hoşnutsuzlukla izleniyor. Ortada yoğun bir muhalefet, aktif bir karşı hareket görünmüyor.

Ama bu sessiz bekleyiş daha ne kadar sürecek? Yüz binlerce işçi, on yılların teriyle, emeğiyle yarattıkları koskoca konfederasyonun, basireti bağlanmış pehlivan misali hareketsiz durmasına seyirci mi kalacak?

Türk-İş yöneticileri, tabanın şimdiki sessizliğinin hep devam edeceğini sanıyorsa yanılıyorlar. Bugün Türk-İş tabanında biriken sessiz öfkenin, ilerde mutlaka patlamalara yol açacağını, konfederasyon içinde ciddi hesaplaşmalara varacağını görememek, geçmişten hiç ders çıkarmamak demektir. Yakın dönemin sendikal tarihi bu tür gelişmelerin canlı örnekleriyle doludur.

ETİBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN KIRKA BORKS İŞLETMESİ MÜESSESESİ MÜDÜRLÜĞÜMÜZDE (KIRKA-ESKİŞEHİR) YAPTIRILACAK DEKAPAJ İŞİ KAPALI ZARF USULÜ İLE İHALE EDİLECEKTİR'

Eskişehir İli, Seyitgazi İlçesi, Kırka Nahiyesindeki Bankamıza ait Kırka Boraks İşletme Müessesesi Müdürlüğünün açık işletme sahasında, 1980 yılında 550.000 m3. 1981 yılında da 1.450.000 m3 olmak üzere toplam 2.000.000 m3 (tumba yerinde serilmiş ve tesviye edilmiş olarak) dekapaj yaptırılacaktır.

1— İhale 26.8.1980 günü saat 15.00'de Etibank Genel Müdürlüğünde yapılacaktır.

2— Bu işin geçici teminatı 4.000.000.- TL'dir.

3— İsteklilerin ihaleye iştirak edebilmesi için Etibanktan "İhaleye İştirak Belgesi" almaları şarttır. "İhaleye İştirak Belgesi" alabilmek için teklif alma şartnamesinde belirtilen belgeler en son 28.7.1980 günü saat 17.00'ye kadar Bankamız Umumi Muhaberat Servisinde bulundurulacaktır. "İhaleye İştirak Belgesi" 19.8.1980 gününden itibaren Bankamız İşletmeler Dairesi Başkanlığınca verilecektir.

4— İstekliler ihaleye konulan işin aynı veya benzeri en az 600.000 m3 miktarındaki hafriyat işini bir yıl içinde başarı ile yapmış ve eksiksiz teslim etmiş olmalıdır.

5— İhale dosyası Etibank Genel Müdürlüğü İşletmeler Dairesi Başkanlığında görülebilir...

6— İhaleye iştirak için teklif alma şartnamesi ve eklerinin satın alınması şart olup, dosyalar istekliye 1500,- TL mukabilinde İşletmeler Dairesi Başkanlığınca verilecektir.

7— Bankamız 2490 sayılı kanuna tabi değildir.

(Basın: 17475-902)

İLAN

ET VE BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN

Küçükbaş hayvan sakatatı satılacaktır.

1— Kurumumuz: Erzurum, Konya, Ankara, Z. Burnu (İstanbul) Urfa Elazığ Bursa, Kayseri, Kars, Diyarbakır, Tatvan Ağrı, Suluova (Amasya ve Van Et kombinalarınca Temmuz 1980 ayında üretilip muhafazaya alınan ve Ağustos, Eylül, Ekim, 1980 aylarında üretilecek küçükbaş hayvan sakatatı teklif toplamak suretiyle satılacaktır.

II— İhale 29 Temmuz 1980 günü saat 15.30 da Ankara'da Genel Müdürlüğümüzde yapılacaktır.

III— Bu işe ait şartnameler Ankara, Adana, Ağrı, Bursa, Burdur, Diyarbakır, Erzurum, Elazığ Gaziantep, Kars Kayseri, Konya, Sakarya, Suluova, Tatvan, Urfa, Van ve Zeytinburnu Kombinalarımızdan, İzmir İrtibat Bürosu Müdürlüğünden ve Genel Müdürlüğümüz Pazarlama Dairesi Başkanlığından bedelsiz olarak alınabilir.

IV— Kurumuz 2490 sayılı kanuna tabi olmadığından satışı yapıp yapmamakta veya dilediğine yapmakta serbesttir.

(Basın: 18008-904)

DEMİREL HÜKÜMETİNİN MİLLİ KONUT POLİTİKASI VE YENİ YERLEŞİM ALANLARI PROJESİ ①

Çağatay Keskinök Şehir Plancısı

- Yaratılmak istenen devletin malzeme ve arsa desteği ile daha düzenli altyapısı hazır, planlı gecekondu olanlarıydı. Ankara Belediyesi bu projeyi yürürlüğe koyduğunu açıklamıştı. Bugün bu konutların sosyal ve ucuz kiralık ev yönleri ortadan kaldırılmıştır.
- Dağıtılacak arsaların spekülasyona konu olmasını engellemek için "Kullanım hakkı" esası getirildi. Ancak bu karar "Vatandaş tapusunu cebinde ister" gerekçesiyle bir kenara itildi.
- Yeni projede kurulacak konutlarda çok katlı va daha çok teknolojisi güçlü şirketlerin yapabileceği konut tipleri seçilmiştir. Yoksul ve dargelirlilerin konut sorununu çözmeye yönelik proje ilk ortaya konuşundan farklı yönlere kaydırılmıştır.

Demirel, Ecevit'in sadece "Yeni Yerleşim Alanları Proje"sini değiştirmedi

Yeni yerleşim alanları ile ne amaçlanıyordu

DEMİREL hükümeti işbaşına geldiğinden bu yana Ecevit hükümetinin tüm uygulamalarına müdahale etti, belli başlı projeleri durdurdu (Köye Ulaşım Projesi, Köy-Kent uygulamaları, vb.) KİT'lerde girişilen uygulamalar, KİT'lerin üretimlerinde önemli düşmelere neden oldu. Maliyetin altında satışlar ile tüketicilere yapılan devlet desteği kaldırıldı. Uygulanan ekonomi-politika ile "ekonomik tedbir" adı altında IMF'nin istekleri yerine getirildi ve getirilmeye devam ediliyor İşçi haklarının gasp edilmesi, işten atılmalar, özel sektörün özellikle dışa bağımlı işbirlikçi kesiminin özendirilmesi, bankaların faiz hadlerinin serbest bırakılması, ithal kotalarının kaldırılması gibi uygulamalar bu önlem paketinin ürünleriydi.

DEMİREL'İN DEĞİŞTİRMEDİĞİ TEK POLİTİKA

BU gelişmelerin yanı sıra, hakim çevrelerde ve hükümet tarafından KİT'lerin özel sektöre devri gündeme getiriliyor ve sürekli olarak KİT'lerin verimsiz çalışmasının altında kamudaki başıbozukluğun, işçi ücretlerinin yüksekliğinin, toplusözleşmelerin yattığı yayılmaya çalışılıyordu.

Tüm bu gelişmelere karşı, Demirel hükümeti Ecevit hükümetinin sadece bir projesine müdahale etme gereğini duymadı; o da: YENİ YERLEŞİM ALANLARI PROJESİ idi. Ayrıca hükümet, 16985 sayılı, 11 Mayıs 1980 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 1.5.1980 tarihli 8/742 sayılı Bakanlar Kurulunun kararları eki olan "Milli Konut Politikasının Uygulanmasına Dair Esaslar" başlığı altında bir de genelge yayınlandı. Hükümetin genel ekonomi politikasının konut sektörüne nasıl yansıyacağı yönünden genelgede yer alan noktalar önem kazanmaktadır:

1. "Yeni yerleşim alanlarındaki hazine arazi ve arsaları Arsa Ofisi Genel Müdürlüğüne bedelsiz devredilecektir."

2. "Toplu konut holdinglerine kamuya ait arsaların tahsisinde, temel inşaat malzesağlanmasında öncelik verilecektir."

Son hükümetin "Milli Konut Politikası" ile bütünleşerek sermayenin çıkarlarına sunulan YENİ YERLEŞİM ALANLARI PROJELERİ NASIL BAŞLADI, NASIL GELİŞTİ?:

Büyük kentlerde, devlet tarafından kamulaştırmalar yolu ile büyük kent parçalarının planlanması girişimleri 1974 yılında Ankara Belediyesinin Akkondu (Batıkent) projesi ile gündeme geldi. İlk önceleri bu ve benzeri girişimler, belediyeler veya devlet eli ile "dar gelirli, yoksul vatandaşların" arsa ve konut sahibi olmalarını amaçlıyordu. Kısacası yaratılmak istenen, devletin malzeme ve arsa desteği ile daha düzenli, alt yapısı hazır, planlı gecekondu alanları idi. Uzun süren tartışmalardan sonra 6830 sayılı İstimlak Kanununa ve 775 sayılı Gecekondu Kanununa uygun olarak toplu kamulaştırmalara gidildi.

"KULLANIM HAKKI" TASARISI ENGELLENDİ

KAMULAŞTIRMA aşamalarından sonra "mülkiyet" konusu işlenmeye başladı. Radikal bir çıkış olarak, yasalarda da yer alan "kullanım hakkı" -hatta tapuya da işlenebilen- mülkiyet biçimi tartışıldı. Bu tür mülkiyet biçimlerinin olumlu yönlerinden biri de; dağıtılan arsaların alınıp satılmasındaki, kısacası, spekülasyona konu olmasındaki engelleyici rolüdür. (1)

Bu şekilde arsanın kullanım hakkını alan kişi arsasını kendi yaşaması dışında başka hiç bir amaçla kullanamayacak ancak diğer mülkiyet biçimleri gibi "kullanım hakkı" miras yolu ile babadan oğula geçebilecekti. Ancak sonunda bu konu, "vatandaş tapusunu cebinde ister" gibi gerekçelerle bir kenara itildi.

Daha sonra geçtiğimiz yıl, Ecevit hükümeti büyük kentlerde, Ankara Belediyesinin Akkondu (Batıkent) projesinden başka Yeni Yerleşim Alanları Projelerini uygulamaya koyduğunu açıkladı. Gerçekte her iki proje de ilk önceleri, daha çok "Kendi konutunu kendin yap" (2) yöntemi ile oluşturulacak ve 775 sayılı Gecekondu Kanununa göre işlem görecek, İ.İ.B. eli ile üretilecek "sosyal konutlar" ağırlıklı idi. Ayrıca bu alanlarda konut kooperatiflerine ve devlet veya belediye tarafından ucuz kiralık konutlara da yer ayrılacaktı. Bugün bu projelerde "kendi konutunu kendin yap" yöntemi ile oluşturulacak konutların, 775 sayılı Gecekondu Kanununa göre işlem görecek sosyal konutların İ.İ.B veya belediye tarafından oluşturulacak kiralık konutların ağırlığı tamamen kaldırılmıştır. Hatta, önümüzdeki dönemde bu tür uygulamalardan tamamen vazgeçilmesi beklenebilir.

İlk anda teknik düzeyde bir sorun gibi gözükse bile böylesi bir değişmenin temel nedeni; sözü geçen konut tiplerinin, ülkemizde tekelleşmeye doğru ilerleyen dışa bağımlı, sürekli teknoloji ithalini zorunlu kılan konut şirketlerinin teknolojilerine uygun olmamasıdır. Kısacası bu projelerde; çok katlı, daha çok teknolojisi güçlü konut şirketlerinin üstünden kalkabileceği konut tipleri seçilmiştir. Sonuçta, yoksul ve dar gelirlilerin konut sorununu çözme iddiası ile uygulamaya konulan bu projelerin ilk lanse edilişlerinden farklı yönlere kaydığı ve kaydırıldığı söylenebilir.

BÜYÜK KONUT GİRİŞİMCİLERİ NELER SÖYLÜYOR?

KİT'lerin, vb. kamu girişimlerinin özel sektöre devri konusu son hükümetle gündeme gelmesine karşın, kamu girişimlerindeki başıbozukluğun, verimsizliğin önlenmesinin, kaynakların özel girişimcilere devredilmesinde yattığı teraneleri daha öncelere uzanmaktadır. 1977 yılında kuruluşu tamamlanan Toplu Konut Holding A.Ş.'nin tanıtıcı broşürünün giriş bölümüne göz atıldığında sorunun yanıtı ortaya çıkacaktır:

> *"Bugün yurdumuzda konut sektörü bir tek sözcükle açıklanabilir: Başıbozukluk. Arsa spekülasyonu, sağlıksız, plansız, izinsiz kentleşme; ruhsatsız, vergisiz bina yığınları, gecekondular.*
>
> *Ve bu anarşik gelişmeyi denetleyemeyen, disipline sokamayan kamu idaresi.*
>
> *Alt yapısız, standart ve güvenilir ölçülerden yoksun, kapanın elinde kalan ve enflasyonla durmadan değer artıran bir sektör.*
>
> *Dar gelirli, orta gelirli ve bol gelirli vatandaşın hepsi, çaresiz, bu risk ve anarşinin içine dalmış. Devlet bizzat girişimci olamadığı gibi, arsa ve bina başıbozukluğunu düzene sokacak otoriteyi de gösteremiyor.*
>
> *Özellikle, anarşik şekilde sanayileşen kentlerde bu iş çıkmaza gidiyor.*
>
> *İşte, Toplu Konut Holding'i oluşturan sanayiciler bu kötü gelişmeyi 1972'de gördüler ve öncelikle dar gelirlilere standart ve uygar ölçülerde konut yapmak amacı ile girişimlere başladılar."*

YARIN: DEMİREL HÜKÜMETİ PROJEYE NEDEN MÜDAHALE ETTİ?

DİPNOTLAR:

(1) Kullanım hakkının tali ikinci önemli bir rolü de: "Yıkılıp Yeniden Yapılma" gibi, kentlerde, ülke ekonomisinden, arsa sahiplerinin çıkarı uğruna bir süre kaynağın süpürülmesini getiren olguyu önleyiciliğidir.

(2) Bu yöntemde, aileye arsa verilmekte ve malzeme, tip proje yardımı yapılmaktadır.

İŞÇİ SENDİKA

Türk-İş temmuz sonunu beklerken...

Türk-İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier ve Genel Sekreter Sadık Şide, 30 Mayıstaki Türk-İş Yönetim Kurulu toplantısı başlamadan önce Demirel'in gelişini beklerken... Birkaç kez "Tahammülümüzün son sınırına geldik" diyen Türk-İş yöneticileri "bekleme politikasını" aynı şekilde sürdürüyorlar.

230 bin işçinin sözleşme görüşmeleri son safhada

- Bir çok tartışmaya neden olan Toplumsal Anlaşma Koordinasyon Kurulu perdesi altında sessizce uygulanıyor.
- DYF-İş Koordinasyon Kurulundan çıkarak kendi rayında gitmeyi tercih etti.

Kerem Çalışkan

Ankara'da önceki hafta yapılan Tes-İş Kongresindeyiz. İbrahim Denizcier DSİ salonunun bunaltıcı sıcağında alnında ter taneleri ağır ağır konuşuyor:

"Anlayış göstermiyorlar. Türk-İş üyeleri fevkalade sıkışmış durumdadır. Tahammülümüzün son sınırına geldik. Kamu kesimindeki sözleşmeler temmuz ayı sonuna kadar sonuçlanmazsa..."

Bir an bir şey hatırlamış gibi duruyor Türk-İş Genel Başkanı elini hafifçe alnına götürüp devam ediyor sonra:

"Hadi şimdi bir şey söylemeyeyim, ama bir şey yapacağız artık..."

Acaba neden yeni bir taahhütte bulunmak istemeyip sustu Denizcier. Yoksa daha önce Zonguldak'ta ZMİS Kongresinde "Türk-İş'in istekleri gerçekleşmezse mayıs sonunda şalteri çekeceğiz" dediğini mi hatırladı, yoksa 30 Mayıstaki Demirel'li Türk-İş toplantısından önce TRT'ye yaptığı açıklamada "Sıkışmış durumdayız, eylem yapacağız" şeklindeki sözlerini mi?

BAĞITLANAN VE SÜRÜKLENEN SÖZLEŞMELER

Geçtiğimiz hafta Türk-İş İcra Kurulunun genişletilmiş toplantısından sonra yapılan açıklamada da aynı görüşe yer veriliyor ve "Temmuz sonuna kadar kamu kesimindeki sözleşmeler mutlaka bitirilmeli" deniyordu. Basında yer alan haberlere göre de Başbakan Demirel, Türk-İş ile Koordinasyon Kurulu arasında üst düzeydeki görüşmelere Başkanlık eden Devlet Bakanı Ahmet Karahan'a sözleşmelerin temmuz sonuna kadar mutlaka bitirilmesi talimatını vermişti.

Temmuz sonuna kadar sözleşmelerin bitip bitmeyeceğini hep birlikte göreceğiz, ama kamu kesiminde sözleşmesi en erken ve gürültüsüz biten sendikanın yine Denizcier'in sendikası Tek Gıda-İş olduğu bir gerçek. Bir anlamda hükümet Tek Gıda-İş'i "kayırmış" durumda.

Tek Gıda-İş gibi "hükümete yakın" sendikaların sözleşmeleri kötü sayılamayacak haklarla sonuçlandırılırken diğer bazı sendikalara karşı katı bir tutum alınması, örneğin Hava-İş'e karşı hükümetin bir süre önce adeta savaş açması kamu kesimindeki sözleşmelerde politik kaygılarla hareket edildiğini de ortaya koyuvor

"ROTASYON BAŞKANLIK MI YAPALIM?"

Bu tutum Türk-İş çevrelerinde de şikayetlere yol açıyor. Örneğin Türk-Harb-İş Genel Başkanı Kenan Durukan geçtiğimiz hafta düzenlenen bir basın toplantısında hükümetin tutumunu kınayarak şöyle diyordu: "Başkanı Denizcier olduğu için Tek Gıda-İş'in sözleşmesini hemen bitiriverdiler. Diğerlerini süründürüyorlar. Ne yapalım şimdi sözleşmesi gelen sendikanın başkanını Türk-İş Genel Başkanı mı yapalım. Önce Ahmet Kurt'u getirelim Likat-İş sözleşmesi bitsin, sonra Şerafettin'i seçip DYF-İş'i halledelim."

ADI KONMAYAN TOPLUMSAL ANLAŞMA

Üst düzeyde yapılan sözleşme görüşmelerinde parasal konular dışında anlaşma sağlandığı haberi de geçtiğimiz hafta başında yer almıştı. Hükümetle yüzde 165 zam konusunda anlaşma sağlandığı şeklindeki söylentiler ise Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide tarafından yalanlanıyordu.

İkramiye, izin, yakacak, giyecek, gibi sosyal haklar konusunda tek tip bir sözleşme düzeni kurmak şimdiye kadar başa geçen bütün hükümetlerin amacı oluyor ve Ecevit hükümeti döneminde "Toplumsal Anlaşma" olarak adlandırılan bu sistem Demirel döneminde "Koordinasyon Kurulu" perdesi altında uygulamaya konuyordu.

Türk-İş yöneticileri ise kamu kesimindeki sözleşmelerde böyle bir merkezileşmenin gerçekleşmesine öteden beri taraftardılar. Bu hem İcra Kurullarının "otoritesini" güçlendiriyor, hem de herhangi bir sendikanın tek başına girişeceği bir grev hareketini daha başından önleme olanağı veriyordu. Türk-İş üst yönetiminin tek başına greve kalkan Hava-İş'i kaderine terketmesi de bir tür "cezalandırma" oluyor, böylece diğer bazı sendikalara gözdağı verilmek isteniyordu.

Ve Koordinasyon Kurulu çalışmaları görünmeyen bir "Toplumsal Anlaşmayı" adım adım hayata geçirirken, önümüzdeki yıllarda kamu kesiminde artık bütün sözleşmelerin Türk-İş üst yönetimince tek elden yürütülmesinin de yolu açılıyordu.

KENDİ RAYINDAN GİDEN DYF-İŞ

Türk-İş'e bağlı sendikaların büyük bir çoğunluğu sözleşmelerinin Koordinasyon Kurulu aracılığı ile yürütülmesine karşı sessiz kalır, ya da desteklerken Koordinasyon Kurulu dışına çıkarak yoluna kendi rayından devam eden bir sendika, daha doğrusu federasyon var: Demiryolu Sendikaları Federasyonu DYF-İŞ.

45 bin demiryolu işçisi ile birlikte DYF-İş şimdi hızlı bir şekilde uyuşmazlık aşamasından grev kararına doğru yol alıyor.

Federasyonun ak saçlı Başkanı Şerafettin Akova, Yönetim Kurulu toplantısında Koordinasyon Kurulundan ayrılış nedenini şöyle açıklıyordu:

"Hükümetçe oluşturulan Koordinasyon Kurulunda olumsuz tutumlar gördük. Hükümet yetkililerinin sözleşme hakkına müdahale eden, kazanılmış hakları bile geri götürmek isteyen müdahalelerine rastladık. İşyerlerinde yıllar çalışma yapan işçi-işveren arasında diyalogu sağlayan kuruluşları dahi kaldırmak istiyorlar.

"Bunların sonucu olarak, DYF-İş bünyesinden gelen isteklere ve eğilime de uyarak Türk-İş'in Koordinasyon Kurulundan çekildik. Kendi sözleşme görüşmelerimizi ise sürdürüyoruz ve yetkililerin katı tutumu değişmediği taktirde hızla grev aşamasına geleceğiz."

Kendi gücüne dayanarak mücadele yoluna giren DYF-İş'in ne gibi engellerle karşılaşacağı ve bu engelleri aşıp aşamayacağını da önümüzdeki aylarda göreceğiz. Fakat sözleşme döneminde de çetin bir mücadeleden sonra "Çerçeve Anlaşmasını" aşan 45 bin demiryolu işçisi bu dönemde de Koordinasyon Kurulunun çizdiği sınıra boyun eğeceğe benzemiyor.

GÖRÜŞMELERDE SON HAFTAYA GİRERKEN

Bu pazartesi 230 bin işçiyi kapsayan sözleşme görüşmelerinin son haftasına giriliyor. Likat-İş, Yol-İş, Maden Federasyonu, Şeker-İş, Tarım-İş, Deri-İş, Türk Metal Sendikaları uyuşmazlık zaptını imzalamış durumdalar. Türk-İş grev prosedürünün de hazır olduğunu belirtiyor.

Buna rağmen Ankara'da genel kanı temmuz sonuna kadar anlaşma sağlanacağı, anlaşma sağlanmasa bile greve çıkılmayıp bir süre daha bekleneceği şeklinde. Eğer siyasi gelişmeler beklenmedik bir sürpriz yaratmazsa...

Bu arada Türk-İş'in sosyal içerikli yasalar çıkarılmadan Meclisin tatile girmemesi şeklindeki önerisi de askıya alınmış durumda. Meclisin erken seçim ve yeni hükümet konuları ile meşgul olduğu bir sırada ve Türk-İş yönetiminin bugüne kadarki tutumu da gözönüne alınınca sosyal içerikli yasaların ele alınmasının uzak bir olasılık olduğu görülüyor.

TEZ-BÜRO-İŞ
BAĞLIYIZ İLKELERİMİZ NEREDE ?
HAK ... RİLMEZ ... INIR
BİZ GREV'DE SOKAKTA SEN ULUDAĞ'DA KAYAKTA
... PARASINI ...
SENDİKACI PATRONCA DAVRANAMAZ
EKMEK BARIŞ ÖZGÜRLÜK
KAPTANLA...
EMEK EN YÜCE DEĞERDİR
59 KİŞİNİN ...
AMELE
...ERMEYEN ...LAMAZ

Grevdeki Tez Büro-İş üyeleri soruyor: "İkimiz de Türk-İş'e bağlıyız. İlkelerimiz nerde?"

Tez Büro-İş'in ZMİS'te başlattığı grev sürüyor

- İşçiler soruyor "45 kişinin hakkını vermiyenler 60 bin kişinin hakkını savunabilir mi?"
- Grevi destekleyen TİKP İl Başkanlığı, bölücü çabalara dikkat çekti.

ZONGULDAK (ÖZEL)

Tez Büro-İş'in Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ZMİS'te iki hafta önce başlattığı grev sürüyor. ZMİS yöneticilerinin sendikada çalışan 45 işçiye haklarını vermemekte direnmesi bu işyerinde greve yol açarken, işçi hakkını savunması gereken sendikacıların bu tutumu tepkiye yol açıyor.

ZMİS'in TKİ ile 60 bin işçi adına toplusözleşme görüşmeleri yürüttüğü bir sırada böyle bir grevin başlaması konusunda Tez Büro-İş üyesi işçiler "45 işçinin hakkını vermeyen sendikacılar, 60 bin kişinin hakkını nasıl savunacak" diyorlar.

Gerek sendika çalışanları, gerekse maden işçileri, bu grevin anlaşma ile bitmesini ve hep birlikte büyük sözleşmeye yüklenerek mücadele edilmesini istiyorlar.

Grevdeki anlaşmazlığın daha çok parasal konularda düğümlendiği ve işçilerin 400-400 TL ve 5 maaş ikramiye talebine karşılık ZMİS yöneticilerinin 300-350 TL zam ve 4 maaş ikramiye verdiği belirtiliyor.

Öte yandan Zonguldak TİKP İl Başkanlığı grevi desteklediklerini belirten bir açıklama yaptı ve bu arada TKP yanlılarının anlaşmazlık körükleyen tutumlarına dikkat çekti.

TİKP'nin konu ile ilgili açıklamasında şöyle deniyor:

"Hayatın artık çekilmez olduğu şu günlerde işçilerin talepleri haklıdır. 55 bin maden işçisinin menfaatlerini koruma aşamasında bulunan ZMİS tutumunu yeniden gözden geçirmeli işçilerin taleplerini kabul etmelidir, aksi halde kamuoyunda ve kendi bünyesinde güvenirliği sarsılacaktır.

"Unutulmamalıdır ki Tez Büro-İş ile ZMİS arasındaki çatlaktan yararlanacak olan sahte TKP ve MHP'dir. Nitekim sahte TKP yanlısı Tabanın Sesi grubu hemen bu mücadelenin içine sızmak ve anlaşmazlığı körüklemek istemiştir."

ZMİS ve Tez Büro-İş üyesi işçiler sendikada çalışan işçilerin haklı taleplerinin kabul edilmesini ve bu grevin bir an önce anlaşmayla sonuçlanmasını bekliyorlar.

Açıkça

DOĞAN YURDAKUL

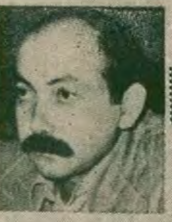

Katledilmiş ve terkedilmiş

Çorum katliamında öldürülenlerden 70'lik Hüseyin Sivri'nin oğlu anlatıyor:

"Evimiz Osmancık Caddesinde İkizler'in oradadır. Olaylardan iki gün önce komşularımızdan Mehmet Türkoğlu, evin kapısının ardında babamın kafasına odunla vurmak istedi, anası "yapma oğlum" diyerek mani oldu. Bunun üzerine ailecek oradan göçmeye karar verdir.

"Cuma günü öğle vakti eşyalarımızı topluyorduk, göçecektik. Yukarıdan ağrı bir kıyamet koptu. Çocuklara hemen kaçalım dedim. Babam yukarıdaydı. Ona da seslendik. Anam, "Haydi herif çabuk gelin kaçalım" diye bağırdı. Babam da "Bu kadar eşyam yanarsa ben de onunla yanayım" diyordu. Mecburen babamı orada bırakarak kaçtık. Gelenler eli silahlı ve sopalı 100-150 kişi kadardı. Herkes kaçışıyordu. Biz araya düştüğümüz için bizi göremediler. Orada gardiyan Hasan'ın evine sığındık. Çocukları ölümden kaçırmıştık. Onlar kaçıp Yeniköy'e ulaşmışlar. Sonra biz de Hasan'ın evinden çıkıp köy yoluna düştük. (Sonradan öğrendiğimize göre Hasan'ın evini yakmışlar). Kaçanlar, çoluk, çocuk, kadın ihtiyar 1000 kişi kadar vardı. Arkamızdan kurşun atarak kovalıyorlardı. Aramızda bir sürü yaralı vardı. Ekin tarlalarından kaçıyorduk. Bir traktöre binip Yeniköy'e ulaştık. Orada çoluk çocuğu toplayıp kendi köyümüz olan Çanakçı'ya yola çıktık. Bu sefer Delle köylüleri yolumuzu kestiler silahlı olarak. "Biz size zararlı değiliz, köyümüze gidiyoruz, üstümüze gelmeyin" dedik. Kalabalık olduğumuz için çekildiler. Köye böylece varabildik.

"İki gün sonra şehre indik, vilayete vardık. "Babam kayboldu, ölüsünü veya dirisini bulun' dedik. Yanıma iki polis katıp öyle yolladılar. Evin tamamı yanmıştı. Polisler bana yanıkların altında babamın cenazesini arattılar. Tabii bir yerden çıkmadı. Dönerken polisler bana "Nasıl komünist, yine bize kul oldunuz mu?" diyorlardı. Babamın ölüsü salı günü kömür deposunun orada bulundu. Morgda görüp tanıdık. Cenazesinin bir gözü oyulmuş vaziyetteydi. Gerisine bakamadım. Orada yanmış, aha şu taş kadar kalmış cenazeler vardı.

"Kardeşim, biz kaçınca evin çatısına çıkıp saklanmış. Oradan her şeyi, her şeyi görmüş. Babamı götürenleri de tanımış. Çoğu bizim komşularımız.Bir kısmı da yabancı, Çorumlu değil. Çevre köylerden olanlar da var. Hepsini savcılığa bildirdik. Yakalanıp yakalanmadıklarını bilmiyorum."

Bu anlatılanlar Çorum'da dinlediğimiz yüze yakın tanıktan sadece birinin anlattıkları. MHP vahşetinin yıktığı yuvalardan sadece bir mahallenin bir evinde olanlar.

***

Olayı anlatanlar şimdi Sülüklü Bağlarında bir inşaata sığınmış oturuyorlar. Çocuklar inşaat işçisi, nerede iş bulurlarsa oraya gidiyorlarmış. Şimdi bulabilecekleri bir iş de yok. Anaları iyice ihtiyar. Kısacası perişanlar ve bir lokma ekmeğe muhtaç vaziyetteler.

Katliamın hedefi olan diğer ailelerin de durumu onlardan pek farklı değil. "Demirel, Ecevit gelsinler de bu rezilliğin içinde bir saat otursunlar" diyorlar.

Aradan yirmi gün geçmiş olmasına rağmen bu insanlara uzatılmış bir yardım eli yok ve uzanacağına dair herhangi bir belirti de yok.

Bugüne kadar hep katliamcıları koruyan hükümet, sanki öldürülen, evi barkı yakılıp yıkılanları suçlar gibi bir suskunluk içinde.

CHP'nin de ne Genel Merkezinde, ne Çorum teşkilatında bu yönde herhangi bir faaliyet görülmüyor. Hatta bu perişan insanları bir ziyaret edip "Başınız sağolsun, geçmiş olsun, bir ihtiyacınız var mı" diye sormak bile yok. Katledilmiş ve bir kenara atılmış bir durumdalar.

Eğer denize düşmüş olan bu insanlar yılana sarılacak olurlarsa kimse onlarda kabahat aramasın.

BULMACA

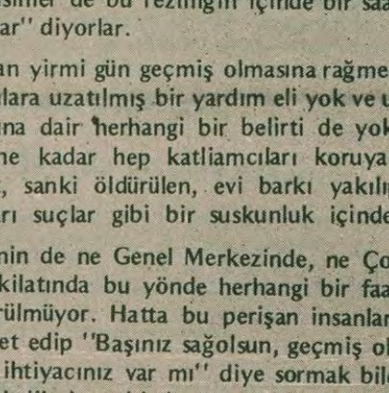

SOLDAN SAĞA: 1) Yasalardan yola çıkarak olayları incelemeye çalışan, teoriyi belirleyici kabul eden yöntem. 2) 'İncele' anlamında kullanılan kelime-Devlet İstatistik Enstitüsünün kısaltılmış yazılışı. 3)TERSİ bir uzuv-TERSİ erdem-Hitler'in komando birliklerine verilen ad. 4) TERSİ iskambilde birli-Bayan giyeceği. 5) Olgudan yola çıkarak çözümleyen yöntem-TERSİ bir bağlaç. 6) Bazı oyunlarda topa vurmak için kullanılan araç, tokaç-Devlet Demiryollarının kısaltılmış yazılışı.7) Rütbesiz asker-Bir yasaya ulaşabilmek için tek tek olgulardan yola çıkan yöntem. 8) Yol üzerinde ya da kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı-Baba-'Üst'ün karşıtı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) Diyalektiğin babası sayılan ünlü Yunan filozofu. 2) Sidikle dışarı atılan azotlu madde-Haykırış. 3) TERSİ Alman markının simgesi-TERSİ vücudun hareketini s sağlayan organlar. 4)Kılavuzluk, aracılık. 5) Bir uzuv-İstanbul'daki bir üniversitenin kısaltılmış yazılışı. 6) TERSİ geri çeviren-Eski dilde su. 7) Bir malın niteliklerini belli etmek üzere konan kağıt. 8) Balıkesir'in bir sahil ilçesi-TERSİ yabani hayvan, balık yada kuş tutma işi. 9) İlave-TERSİ isim. 10) TERSİ geçmiş zaman eki-Kıbrıs'ta, önemli diplomatik gelişmelere de sahne olan ünlü otelin adı. 11) Eş, kat-Bir takı. 12)Yeni olmayan-TERSİ Türk malının kısaltılmış yazılışı.

DÜNKÜ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ:

SOLDAN SAĞA: 1) Sertifika-Si 2) Akar-Ülesmek. 3) Melankoli-Ni. 4) Ut-Faik-Kaan. 5) mdkaltO. 6) Aya-Palermo. 7) Yöntem. 8) Narh-Kasnak.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) Samuray. 2) ekeT-Yön. 3) raL-Mana. 4) Trafo-Tr. 5) Na-peH. 6) fükivaM. 7) iloK. 8) Kel-Keza. 9) Aşikar. 10) Alman. 11) Senato. 12) ikinO-Hk.

Bilim ve teknikteki son gelişmeler

GÜÇLÜ OLDUĞU KADAR HAFİF OLAN BİR KOMPRESÖR

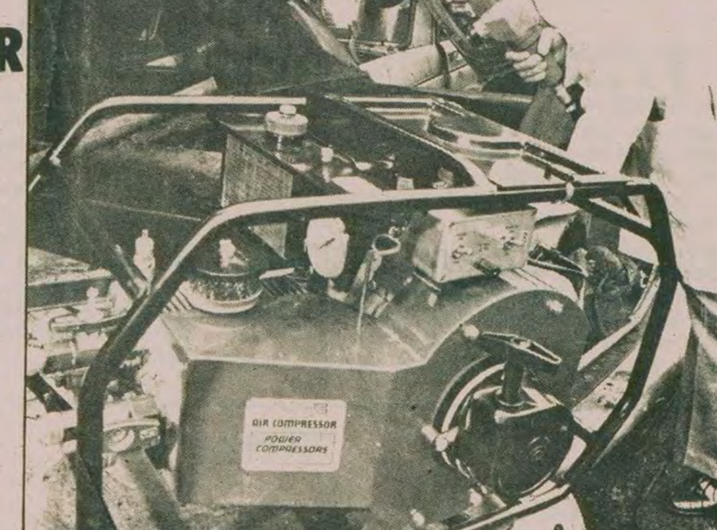

Yeni imal edilen Powerlite SPD 25 tipi kompresör, dakikada 340 litre kompresyon sağlıyor. 39 kg. ağırlıktaki seyyar kompresörün eni 67 cm. Bir arabanın bagajına rahatlıkla sığıyor. Kanada'daki uzak madenlere uçakla ulaştırılmak üzere hazırlanan aygıt, 160 cc. çift zamanlı bir motora ortak bir krank mili ile bağlanıyor. Böylece ağırlık düşürülüyor. 7 barlık kompresyon sağlayan aygıt, basınçlı hava ile çalışan çok çeşitli aletlerde kullanılabiliyor.

Diş çürümesini önleyen bir aşı

Londra'daki Guy's Hastanesi Tıp ve Dişçilik Okulundan bir araştırma ekibi diş çürümelerini önleyen bir aşı geliştirdiklerini açıkladı. Maymunlar üzerinde denenen aşı insanlarda da kullanılabilecek.

Ekip başkanı, Profesör T. Lehner'in verdiği bilgilere göre, bazı bakterilerin arıtılması ile elde edilen bir protein aşının esasını oluşturuyor. Denemelerde maymunlarda diş çürümelerinin yüzde yetmiş önlendiği belirlendi.

Bilindiği gibi, diş çürümelerine yol açan bakteriler, şekeri bol bir beslenmenin de etkisiyle dişlerde yuvalanıyor. Araştırmacıların ayırmayı başardığı proteinin küçük bir dozu, bu bakterilere karşı koruyucu bir tepki yapabiliyor.

DÜNYAYA BAKIŞ

Siyonistler ,20 yıl içinde yeni yerleşim merkezlerine 7 milyon göçmeni yerleştirmeyi planlıyorlar

İsrail, saldırganlaştıkça çıkmaza giriyor

Başbakan Menahem Begin.

- **Maliye Bakanı Horowithci: "Açığımızı kapamak için en çok dolara muhtacız, o da elimizde yok. Öyle ki Türkiye'nin durumuna düşecek ve bir dolara muhtaç olacağız"**
- **Siyonist devlet Filistin topraklarında yüzyılın sonuna kadar 6-7 Yahudiyi yerleştirmeyi planlıyor.**
- **İsrail ordusunda, subaylar emirleri dinlemiyor; yedekparça hırsızlığı ve firarlar artıyor.**
- **İsrail'in dış borcu 20 milyar dolar, iç borcu ise 240 milyar İsrail lirası**

Siyonist uygulamalara karşı çıkan İsrailliler barış ve Filistinlilerin haklarının tanınmasını istiyor. Fotoğrafta "Şimdi Barış" hareketinin bir gösterisi.

İSRAİL'de Başbakan Menahem Begin'in partisi "Likud", 1977'de iktidara geldiğinden bu yana ekonomik bunalım giderek artıyor. İsrail, bugün yüzde 120 dolayında enflasyonla, diktatör Videla yönetimindeki Arjantin'i de geride bırakarak "şampiyonluğu" ele geçirdi. İsrail lirasının (şekl) değeri düştü, askeri ve sivil harcamalar genel bir düşüş gösterdi. 1977'den bu yana liranın değeri serbest bırakıldı, döviz üzerindeki denetim kaldırıldı. Bütün bunlar 1973'ten bu yana olan gelişmelerin doğal sonuçları...

İŞÇİ PARTİSİNİN EKONOMİ POLİTİKASI

LİKUD Partisi, Maliye Bakanı Simha Erlik'in aracılığıyla kendi ekonomik programını uygulamaya koydu. Çok geçmeden fiyatlarda yüzde 3,8 gibi İsrail'in tarihinde eşi görülmemiş bir artış başgösterdi. Enflasyon oranı ise yüzde 35-40'a yükseldi.

Ne var ki, bu bunalımı ABD'nin yardımıyla güçlükle giderebildi. Öte yandan iktidar ortağı İşçi Partisinin bazı akılcı kapitalist yöntemlerinin etkisiyle bunalım öylesine büyük boyutlar kazanmadı. Çünkü bu parti koalisyonda (Ha Maarakh) her şeyden önce İsrail sanayisine ağırlık veriyor, ihracatı teşvik ediyordu. Bunun yanı sıra iktidar, tarım (özellikle kollektif tarım kibbutzları) kesimini destekleyerek yeni yerleşim merkezlerine kredi verebilecek bir biçime sokuyordu. Daha önemlisi İşçi Partisi bazı kesimlerde "devlet girişimini" ve "önderliğini" ön plana çıkarıyor, sözkonusu kesimleri üretime teşvik ediyordu. Bu konuda Histidrot'un (İsrail İşçileri Genel Sendikası Birliği) kayıtsız şartsız desteğine sahipti ve ucuz işgücünden alabildiğine yararlanabiliyordu.

LİKUD'UN EKONOMİ POLİTİKASI

LİKUD Partisinin ekonomik programı ise tamamen serbest ve özel kesime dayanıyordu. Bu uygulama sermaye çevrelerini daha da güçlendirirken, Yahudi yoksullarını oldukça zor durumda bıraktı. Daha da kötüsü bir sendika desteğinden yoksun olan Likud, bu kez en azından işçilerin bazı talepleri için Histidrod gibi bir sendikayla karşı karşıya geldi.

Bu yüzden Begin döneminde İsrail'in kapitalist ekonomisinin hastalıklarının üzerine, izlenen şovenist politikanın dünyada yarattığı tepki ve yalnızlık eklenince yapısal hastalıklar hızla ağırlaştı ve patlama noktasına geldi. 1979 sonunda enflasyon yüzde 111,4 oranında yükseldi. Oysa bu oran 1977'de yüzde 48'di. Bu oran bile İsrail tarihinde görülmemiş bir olaydı. Temel tüketim maddelerinin artışı da rekor düzeye ulaştı; yüzde 300...

Bir yıl içinde yoksul ailelere İşçi Partisi döneminde verilen yan yardımlar kaldırılırken, süt yüzde 336, yağ yüzde 362, şeker yüzde 212, ekmek yüzde 165, taşıtlar yüzde 25, TV yüzde 33, elektronik aletler yüzde 23,6, konut yüzde 159,4; akaryakıt yüzde 160 ve elektrik fiyatları yüzde 171 oranında arttı. Son dört ayda ise su yüzde 160, sebzemeyve yüzde 22,8, giyecek yüzde 31,3, ilaç yüzde 12,7, inşaat malzemeleri ise yüzde 13,9 oranında artış gösterdi.

DIŞ BORÇLANMA

İÇ ekonomik kriz dış borçlanmayı da artırarak beraberinde getirdi ve İsrail'i dışa iyice muhtaç bir hale soktu. 1970-79 arasında İsrail'in dış ticaret açığı 4 kat artış gösterdi ve sadece bu yıl içinde bu açık 5 milyar dolara ulaştı. 1979 Aralık ayına kadar İsrail'in borcu döviz olarak 1 milyar 499 milyon doları buldu. Bu, bir önceki yıla göre yüzde 15 oranında fazlaydı. Şu anda İsrail'in dış borçları 20 milyar doları buluyor. İç borçları ise 240 milyar İsrail lirasına ulaştı. Bu borç artışı 10 yılda yüzde 300 gibi rekor bir artış demekti. Başka bir deyişle, işgalci ve şoven politika yüzünden, sadece iki buçuk yıl içinde iç ve dış borçlar yüzde 50 oranında arttı.

GELİR DAĞILIMI VE "İSRAİL CENNETİ"

"İSRAİL Milli Sigortası"nın belgelerine göre, alt tabakaların yüzde 20'si, milli gelirin sadece yüzde 6,9'unu alırken, üst tabakaların yüzde 20'si, milli gelirin yüzde 47,2'sini alıyor. Bu sonuncuların gelirine, gizli vurgunlar ve karaborsa kazançları dahil değil. Bunun da anlamı, işgalci ve şoven siyasetin asıl yükünü "İsrail cenneti"ne gelen yoksul Doğu kökenli Yahudilerin çektiğidir.

Satınalma gücü iyice düşen bu kitlelerin önünde ise şu seçenek kalıyor: Ya siyonist devlete başkaldırmak, ya da siyonist siyasetin kurbanı olarak, Filistin halkını yurdundan etmek için işgal altındaki yeni yerleşim merkezlerine doğru yönelmek.

Birinci seçenek gerçek bir sınıf partisi ya da devrimci hareketin yokluğu, güçlü ve rakipsiz siyonist sendika olan Histidrot'un varlığı nedeniyle şimdilik olanak dışıdır. İşçi aristokrasisinin elindeki bu sendika eski hükümetler zamanında aldığı "sus payını" kapmak için hükümeti zorluyor. Öte yandan Begin'in ekonomi alanındaki zayıflığını yakalamak isteyen muhalefetteki İşçi Partisi ise bu durumu bir koz olarak kullanmaya çalışıyor.

"DOLARA MUHTACIZ"

İŞTE İsrail'de orada burada görülen "Kara Panterler", "Şimdi Barış" gibi hareketlerin kendiliğinden doğuşunun bir nedeni de budur. Satınalma gücü giderek azalan kitlelerin yanında hakim sınıflar pervasızca harcamalarda bulunuyor. Örneğin temel tüketim maddelerinin tüketim oranı yüzde 2'yi geçmezken, TV tüketimi yüzde 50, çamaşır makinası tüketimi yüzde 50 ve özel otomobil tüketimi yüzde 40'ı aşıyor.

Begin, Maliye Bakanı Simha Erlik'in yerine Horowithci'yi getirerek muhalefet partisini susturacağını zannetti. Ancak yeni Maliye Bakanı daha ilk gün felaketi görmüştü ve şöyle diyordu: "Size şunu bildirmek isterim ki, önümüzde uzun yıllar yok. Açığımızı kapatmak için en çok dolara muhtacız ve o da elimizde yok. Ben ilerde daha çok işsiz olacağını seziyorum. Öyle ki Türkiye'nin durumuna düşecek ve bir dolara bile muhtaç olacağız."

Ve Horowitchci şöyle devam ediyordu: "Ben bu ülkede, yiyecek, giyecek, hammadde, işsizlik sorununu halletmeye geldim. Bir süre sonra dünya bize kuşkuyla bakacak, ödememiz gereken kredileri ödeyemeyeceğiz... Bu durumda ya öne süreceğim programı, ya da felaketi kabul edersiniz."

GÖRÜLMEMİŞ GREVLER VE ORDUDAKİ DURUM

GERÇEKTEN de ekonomik felaket İsrail toplumunu allak bullak etti. Horowitchi'nin programı ise yukarıda açıkladığımız sonuçlara yol açtı. Sadece 1979 yılında iflaslar birbirini izlerken işsiz sayısı 60 bini buldu. 1976'da 1 dolar,724 İsrail lirası iken bugün 34,80 lira...

Yine 1979 yılında grevler ve kendiliğindenci hareketler çoğaldı. Grevler nedeniyle 533 işgünü kayboldu, bu ise o güne kadar yapılan grevlerin yüzde 39'unu oluşturuyordu. Siyonist devlet için bu oran çok büyük bir şey ifade ediyordu.

Öte yandan İsrail işgal ordusu içindeki "ihtiyat subayları" Begin'in siyasetlerine karşı barış istemeye başladılar ve işgal bölgelerinde görev yapmayı reddettiler. Ordunun yıllık denetim raporlarına göre, işgal ordusunda başgösteren "hastalıklar" şunlardır: Mesleki ye insani güç eksiktir, yedekparça, hırsızlık nedeniyle azalmıştır, firarlar çoğalmıştır, askeri malzemeleri korumada kusurlar vardır...

YENİ YERLEŞİM MERKEZLERİ

BEGİN hükümeti bu bunalımdan kurtulmanın yolunu Filistin meselesinin çözümünde arayacağına, buhranı daha da derinleştirecek yayılmacı ve soykırım politikasına ağırlık veriyor. Bunlardan biri de yeni yerleşim merkezleri kurarak yoksul Yahudileri "korumaktır". Begin hükümeti oy pazarlığı için aşırı yobaz ve siyonist Guş Emonim'in sömürgeci siyasetini destekliyor. Bu pazarlık sonucunda Guş Emonimler, Batı Şeria'da 20 yeni yerleşim merkezi kurma "hakkı" elde ettiler.

Alınan son bilgilere göre ırkçı ve yayılmacı hükümetin elinde, bu yüzyılın sonuna kadar 6-7 milyon Yahudi göçmeni içine alacak yerleşim merkezleri planları var. Bu projeye göre Filistin'in kuzeyinde yapılacak olan 50 yeni yerleşim merkezi 155 bin kişiyi içine alacak. Güney Filistin'deki 20 yerleşim merkezi ise 160 bin kişiyi kapsayacak. Ürdün Çukurunda 53 köy kurulacak. Ayrıca Nablus yakınlarında her biri 30 bin kişiyi barındıracak 3 kent, Batı yakasında ise her biri 15 bin kişiyi alacak 3 yerleşim merkezi inşa edilecek. Bu merkezler, eski tarımsal merkezlerin aksine, tarım ve sanayi birimleri temeli üzerine kurulacak.

İşte siyonizmin gerçek amacı ve yayılmacı siyasetin özü budur. Ne var ki, Filistin halkının silahlı ve silahsız direnişi, uluslararası gelişmeler bu şansı siyonistlere tanımıyor. Gelişmeler, İsrail hükümetinin planlarının tersine işliyor. Yakın gelecekte İsrail'in girişebileceği bir savaş bu gelişmenin daha da hızlanmasına yol açacak, iç çelişmeler daha da şiddetlenecek.

İsrail Cumhurbaşkanı İshak Navon'un, Kibbutzların organı "Yeşil Yaprak" dergisine verdiği demeç hayli ilginçtir: "Siyonist hareketin önderlerinin yarattıkları kavram, değer ve ilkeler yerleşim toplumunda şimdi garip görünüyor. Bu toplumu etkileyen kötü görünüm ve belirtiler beni hayal kırıklığına uğratıyor."

SOVYET «KÜRDOLOJİ» UZMANI TARİHİ NASIL ÇARPITIYOR?

- **Aşırıyan, "Kürdistan'da Milli Demokratik Hareket 1961-67" adlı kitabında, resmi olmayan, tek yanlı kaynaklara dayanarak tahrifat yapıyor**
- **Aşırıyan Kürtlerin kurtuluşunun ancak Sovyetlerle olacağını, Irak Komünist Partisinin de Kürtlere karşı doğru tutum aldığını İleri sürüyor.**

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Ortadoğu'da bir Kürt meselesi olduğu, bu meselenin belirli dış güçler ve özellikle de Sovyetler Birliği tarafından kurcalandığı bir gerçek. Bu, kimi zaman silahlı kışkırtmalar yoluyla olduğu gibi, kimi zaman da iddialı tezlerin ortaya atılmasıyla yapılıyor.

Sovyet "Kürdoloji uzmanlarından" Ş. K.Aşırıyan, Sovyetler Birliği'nin politikaları doğrultusunda bir kitap yazmış. "Kürdistan'da Milli Demokratik Hareket 1961-67" başlığını taşıyan 212 sayfalık kitap, 1978 Haziranında Arapça olarak Beyrut'ta da basılmış.

Yazar kitabında, iddialarını, resmi istatistiklere ve kesin kaynaklara dayandırmaktan kaçınıp, resmi olmayan, şüphe götürür, tek yanlı kaynaklara dayandırıyor; kitabın can alıcı yerlerinde tahrifler ve bilinçli çarpıtmalar yer alıyor. Daha da kötüsü, söylenen tarihlerde yapılan tespitler yanlışlarla dolu. Örneğin Sovyet "Kürdoloji uzmanı" Irak Kürdistan Demokratik Partisinin 4. Kongresinin 1955 Ekiminde yapıldığını iddia ediyor. Oysa yapılan 4. Kongre değil, 3. Kongreydi.

Yazarın amacının bir inceleme yapmak olmadığı, ilk bakışta hemen anlaşılıyor. Yazar kitabın tarihi incelemesini 1961-67 yılları arasında sınırlamasına rağmen sık sık 1970-73 arasındaki olaylara değiniyor. Özellikle de konunun dışına çıkarak, Irak Baas Partisi ile Sovyet yanlısı Irak Komünist Partisi arasında varılan anlaşmalara dikkatleri çekiyor.

Kürt milli hareketinin tarihini incelediğini ileri süren yazar, Irak'ın "geri kalmışlığını", özellikle de Kürdistan bölgesindeki ekonomik, kültürel olguları eski veya çarpıtılmış istatistiklerle yorumlamaya çalışıyor. Örneğin, 1967 70 istatistikleri yerine 1961 istatistiklerine dayanıyor. Bu yıllarda Irak'ın kuzey bölgesinde, sanayi dalında çalışan işçilerin sayısının 10 bin 201 olduğunu söylüyor, oysa gerçek rakam 20 bin, hatta bunun üzerindedir.

Kitabın 4. bölümünde yazar, Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile Irak Komünist Partisi (IKP) arasındaki ilişkilerden ve IKP'nın Kürtlerin taleplerinin gerçekleşmesinde "oynadığı rolden" sözediyor. Bu ilişkilerde "Nazadi", "Yekiti", "Tekoşin" gibi ortak yayın organlarının "katkısı olduğunu" ileri sürerken, Irak-Kürt kardeşliğini tamamen hasıraltı edip, "Kheabati Kürdistan", "Khebat", "Rızgari", gazetelerine değinmeyi istemiyor.

Yazara göre, Barzani'den ayrılanlar, siyasi bilinçten yoksundur. Oysa Barzani'den ayrılan Talabani grubunun "bilinçsiz olduğunu" iddia etmek hayli gülünç! Böyle bir formüle başvuran yazar, hem Barzani'yi ilerici-devrimci, milli önder olarak göstererek KDP'nin Başkanı olan Mesut Barzani'yi ve taraftarlarını kendi yanına çekmek, hem de Talabani'nin gerici çizgisine bir kılıf bulmak istiyor.

Yazar, "Irak Komünist Partisi milli mesele karşısında ilkeye uygn tavır takınan tek siyasi güçtür" diyor. Oysa Moskova yanlısı Irak Komünist Partisinin milli meseleye bakışını inceleyen bir kimse, bu partinin, 1958'lerde kuyrukçuluk ve oportünist siyasetler nedeniyle, Kürt milli hareketini "Feodal gericilerin kışkırtıcı bir hareketi" diye niteleyerek o dönemdeki hükümetin soykırımı çabalarını desteklemeye kadar vardığını; 1960'larda hükümetten esaslı darbeler yiyince KDP'nin askeri bölgelerine sığınıp, Barzani ile beraber hükümete karşı bazı "gerilla" eylemlerine giriştiğini; 1975'te Barzani'yi gerici ilan ederek Kürt hareketinin ezilmesinde uluslararası desteği sağladığını; bugünlerde ise Sovyetlerin yayılmacı ve bölücü siyasetlerine uygun olarak Kürt hareketinin doğal müttefiki ve savunucusu pozuna girdiğini kolayca görebilir.

Irak Kürdistanı üzerine kaleme alınan bu kitabın neden bu sıralarda yayınlandığı da ayrı bir anlam taşıyor. Irak hükümetinin siyasetleri gittikçe Sovyet tezlerine ters düşmektedir. Sovyet yanlılarının ülkedeki yıkıcı faaliyetlerine karşı alınan önlemler Rusya'ya tanınan askeri kolaylıkların kısıtlanması, Afganistan'ın işgali gibi birçok önemli olayda Bağdat'ın tutumu Moskova'nın hiç de hoşuna gitmese gerek. İşte bu yüzden de Kremlin hem Irak'a kendi tehdidini hissettirmek, hem de Kürtlerin tarihini çarpıtmak istiyor. Ancak Kürtler 1979'ların başında Kürtlerin kırdırılmasında Irak'a en büyük askeri ve siyasi desteği sağlayanın Sovyetler Birliği olduğunu biliyor.

Tek Yol

(Baştarafı 1. sayfada)

ya imkan yoktur. Bu gidiş bir iç savaşla da kalmaz, gittikçe büyüyen dolaylı dış müdahalelerden geçerek doğrudan dış müdahalelere kadar varır ve bütün dünyayı ilgilendiren sonuçlar doğurur.

Açıkçası, bugün Türkiye'de iç barış, birlik ve demokrasiden yana olduklarını söyleyen güçler, yalnız Türkiye'nin geleceğiyle ilgili değil, bölgenin ve hatta dünyanın geleceğiyle ilgili sorumluluklar taşımaktadırlar. Ciddiyetlerinin çapı, Türkiye'nin de ötesinde dünya ölçüsünde olması gereken yöneticilerin ve ana muhaliflerin bu kadar vurdumduymaz ve gafil olmaları ne kadar gariptir!

Dev-Sol ya da TİT gibi küçük çeteler, kendi boylarının çok ötesinde sonuçlar doğuran olaylar yaratırlarken, Türkiye'nin büyük güçleri, enerjilerinin neredeyse yüzde birini dahi harekete dönüştüremiyorlar. Ancak bu böyle gitmez. Moskova'nın yıkıcılığından ve MHP'nin zorbalığından kaynakların bu tırmanış, mutlaka kendi zıddını da harekete geçirecektir. Türkiye halkı herhalde, iki ateş arasında beklemeye devam etmeyecektir. Ülkemizin barıştan, birlikten ve özgürlükten yana olan güçlerinin sonuna kadar böyle eli kolu bağlı durmayacağı açıktır.

MHP'nin devlet içinde bazı mevziler ele geçirmesine ve artan zorbalığa rağmen ülkemizde bu gidişe parlamento çerçevesi içinde çözümler bulma eğilimi hâlâ ağır basmaktadır. Ancak bu düzenin kaldırabileceği ağırlığın nihayet bir sınırı vardır. Parlamentodan yana olan güçler, silkinip her şeyden önce terörün kaynağı konusunda doğru bir tahlilde ve kararlı bir tutumda birleşmezlerse, parlamento dışı çözümler, bugün arkasında önemli bir güç bulunmadığı halde, adım adım gündeme gelecektir.

AP hükümetinin, MHP'ye kol-kanat geren tutumu yüzünden iç barışı sağlayamayacağı artık anlaşılmak zorundadır. En son Köksaloğlu'nun cenazesinde sergilendiği gibi başıbozuk takımıyla kucak kucağa giden bir CHP ile de bir yere varılamayacağı açıktır. Bugün en büyük sorun, özellikle bu iki büyük partinin olayların vehametine uyan bir silkinişi benimsemeleridir. Gelişme, sudan tedbirlerle ve ufak tefek siyaset değişiklikleriyle önlenemeyecek kadar hızlı ve büyük çaplıdır. Gün küçük hesapların ve küçük kaygıların en çok sahibine zarar vereceği gündür. Gün, ancak geniş ufukla düşünmenin geçerli olacağı, kalıcı ve köklü siyasetlerin günüdür.

Parlamentonun büyük çoğunluğu, hem kendisinin hem ülkenin geleceğini savunan yeni seçenekler bulmak ve bir an önce eyleme geçmek durumundadır. Erken seçim bugünkü tabloda önemli bir değişiklik yapmayacaktır. Tek başına iktidar olmayı AP bile umut edememektedir. O zaman ne değişecektir? Üstelik seçimle çıkış yolu bulmak gibi bir umut da tüketilmiş ve parlamento dışı çözümlere yol açılmış olacaktır. Kavranması gereken şudur: Bugün Türkiye'nin sorunları, özellikle iç barışı sağlama ve dış tehdide göğüs germe sorunu, herhangi bir partinin gücünü aşmıştır. Ancak bütün milletin güçlerini birleştirerek çözülebilecek boyutlara ulaşmıştır. Geniş güçleri birleştirme gereği, parlamento aritmetiğinin yarattığı bir zorunluluk değil, dünya ve Ortadoğu'daki gidişin gelip bize dayattığı bir ölüm-kalım sorunudur.

Sorumlu ve ciddi bir parti, Parlamentoda çoğunluğa sahip olsa bile bugünkü zorlukları yenmek için ülkenin en geniş güçlerini birleştirmek amacıyla deyim yerindeyse çırpınır.

Tek başına iktidara gelmek de artık bir çözüm değildir. Tek çözüm Moskova'nın yıkıcılığına ve MHP'nin terörüne karşı en geniş birliği sağlamak ve bu temelde bir Milli Birlik Hükümeti kurmaktır. Parlamentoyu ve özgürlükleri savunmanın, iç barışı sağlamanın ve dış tehdidi göğüslemenin biricik yolu budur.

Meclis açılabilirse, Gülcügil'le ilgili gensoru yarın ele alınacak

Daha önce, «Sağ devlete yardım fikrinden hareket ediyor» demişti

Gülcügil: "Sağ militanlar faşizan eylemler yapıyorlar"

HABER MERKEZİ

İÇİŞLERİ Bakanı Mustafa Gülcügil hakkında verilen gensoru önergesinin yarın Millet Meclisi Genel Kurulunda okunması beklenirken, Çorum olaylarında katliam yapanların devletin destekçileri olarak ilan eden Gülcügil, önce bu sözlerinin yanlış anlaşıldığını söyledi, daha sonra da sağ teröristlerin en az sol teröristler kadar devlete zarar verdiklerini belirtti.

İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, Ulusal Basın Ajansına önceki gün verdiği demeçte şunları söyledi:

"Devlete yardım etmek iddiasıyla eylemlere girişen sağ teröristler en az sol teröristler kadar devlete zarar vermektedir. Liderlerinin faşizmin aleyhinde olmalarını söylemelerine rağmen, militanlarının hareketleri faşizan şekildedir. Bunlar tıpkı sol eylemciler gibi hareket etmeye çalışıyorlar. Onları taklit ediyorlar, ancak daha acemi ve beceriksizdirler. Sözde devlete yardımcı olmak için yola çıktıklarını söylüyorlar, fakat işimizi zorlaştırdıkları gibi devlete zarar da veriyorlar. Bunun için bu aşırı sağ eylemcilere karşı mücadele etmeyi görev sayıyoruz."

Gülcügil ayrıca, 5 bin elemanıyla Yozgat'ta herkesi adım adım izlediklerini söyleyen MHP İl Başkanının demecinin incelenmesi için talimat verdiğini de sözlerine ekledi.

Bundan kısa bir süre önce MHP'lilerin Çorum'da başlattıkları katliam üzerine bir açıklama yapan İçişleri Bakanı, "Devleti yıkmak isteyen solun karşısına devlete destek fikrinden hareket eden sağ çıkıyor" demişti.

Gülcügil'in bu açıklaması kamuoyunda büyük tepki yaratmış, TİKP Genel Başkanı Doğu Perinçek, "Gülcügil, savunduğu anlayışa göre yerini Veli Can Oduncu'ya bırakmalıdır" derken, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit de bu kafadaki bir İçişleri Bakanının emrindeki polisin tarafsız görev yapmasının mümkün olmadığını ve İçişleri Bakanının katliamcılarla suç ortaklığı yaptığını söylemişti.

Gülcügil ise şiddetli tepkiler üzerine yaptığı açıklamada sözlerinin yanlış anlaşıldığını ifade etti. İçişleri Bakanı önceki gün verdiği demeçte de "Sağ teröristlerden de tehlike geldiğini" belirtti.

ANKARA (ÖZEL)

CHP tarafından İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil için verilmiş olan gensoru önergesinin salı günkü Millet Meclisi toplantısında okunabileceği bildiriliyor. CHP'nin son olaylarda ihmali olduğu ve demeçleriyle tarafsız bir tutum izlemediğinin ortaya çıktığını belirttiği İçişleri Bakanı hakkındaki gensorunun Millet Meclisinde okunabilmesi için çoğunluğun sağlanması gerekiyor.

Ancak parlamenterlerin büyük bir kısmının fiilen tatili başlatıp Ankara'yı terk etmiş olmaları nedeniyle, Millet Meclisinde oturumun açılabilmesi için CHP'nin yanı sıra MSP ve CHP'yi destekleyen bağımsız üyelerin Millet Meclisinde tam kadro hazır bulunmaları gerekiyor.

MSP daha önce Gülcügil'i eleştiren açıklamalar yapmış ve Gülcügil için verilen gensorunun görüşülmesinde hazır bulunup gensorunun açılması yönünde oy kullanacağını bildirmişti.

Salı günü çoğunluk sağlanıp gensoru önergesi okunursa en çok üç birleşim içinde gensorunun gündeme alınıp alınmayacağı görüşülecek. Gensorunun gündeme alınması kabul edilirse, gensorunun esası üzerinde görüşme açılacak, bu görüşmenin sonunda ise Gülcügil için güvensizlik önergesi verilebilecek. Gülcügil'e güvensizlik oyu verilirse İçişleri Bakanlığı görevinden ayrılmış olacak.

Ankara'daki siyasi çevreler bir bakan için verilen gensoru önergesinin hükümetin tümü için verilenden farklı olduğunu, bu durumda daha önce AP Grubunda Gülcügil'i eleştiren bazı AP'li parlamenterlerin de toplantıya katılmayarak güvensizlik önergesinin kabul edilmesine katkıda bulunabileceğini belirtiyorlar.

Bu arada, güvensizlik oyu ile düşürülmesi tehlikesinin belirmesi halinde zaten çok yıpranmış olan, bu arada da sağlığı da çok iyi olmayan Gülcügil'in oylama sonucunu beklemeden istifa edebileceği kaydediliyor.

BASINDAN SEÇMELER

Cumhuriyet: MHP dışındaki partilerin birliği

Dünkü Cumhuriyet gazetesinde Nihat Erim'in öldürülmesi olayı yorumlanıyor ve şöyle deniyor:

"Terörün içine batmış MHP dışındaki bütün partiler ve partililerin teröre karşı ortak bir yaklaşımda bütünleşmeleri zamanı gelmiş ve geçmektedir.

"Böyle bir ortamda azınlık hükümetinin günün koşulları içinde yetersizliğini görmek ve çekilmesini istemek sağduyunun gereğidir. İçinde yaşadığımız koşullarda ancak teröre bulaşmamış partilerin Anayasal koşullarda birleşmeleriyle kurulacak bir ortak hükümet formülü anarşiye çözüm getirebilir. Fikir yaşamını serbest bırakacak, silahlı eylemi eğilimine bakmadan kovuşturabilecek bir ortam yaratılmadan Türkiye'de siyasal dengeyi sağlamanın olanağı yoktur."

Metin Toker: Türkiye üzerinde düşünme saati

"Türkiye üzerinde, Türkiye'nin çökmesine çalışanlar gibi Türkiye'nin bu bataktan kurtulmasını amaçlayanların da artık bir iyi düşünmeleri saatı gelip çatmıştır" diyen Metin Toker şöyle devam ediyor:

"Bugün kuvvet dengesi, eğer birinciler kadar tutarlı olabilirlerse, henüz ikincilerden yanadır. Ancak bunun daha ne kadar sürebileceği, ne zaman çok geç kalınmış olacağı meçhuldür. Gerçek, birincilerin ikinci kamptaki dağınıklıktan, oradaki olaylara at gözlüğüyle bakma huyundan yararlanarak süratle mesafe aldıklarıdır."

Toker yazısını tamamlıyor:

"Buna seyirci mi kalacağız? Göz göre göre, bizi yönetmek için seçilmişler durumun düzeyine çıkamıyorlar, kendilerini akıl almaz teşhis ve tedavi formüllerinin duygusal etkisinden kurtarıp gerekeni yapmıyorlar diye içinde bulunduğumuz gemiyle batmayı kabul mü edeceğiz? Buna tevekkül değil, intihar derler. Türkiye üzerinde son düşünme saatinde bu hepimize düşen bir görevdir. Bunun böyle gitmeyeceğinde mutabık bulunanlar bunun böyle sürdürülmesine karşı süratle ağırlıklarını koymak mecburiyetindedir."

Nazlı Ilıcak ve «Cumhuriyetin koruyucuları»

Sıkıyönetimin son çare olduğunu, ancak onun da anarşi ve terörün üstesinden gelemediğini belirten Ilıcak, Sıkıyönetim Komutanlarının yetkilerinin artırılması vb. gibi yasaların çıkarılması gerektiğini söylüyor. "Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 'Cumhuriyeti koruma ve kollama' maddesi, sorarız, sadece bazı şahısların darbe yapıp iktidarı alaşağı etmesi mi demektir? Türkiye Cumhuriyeti korunmaya ve kollanmaya bugün her zamankinden fazla muhtaçtır. Yetkililer vazifelerini hakkıyla yerine getiriyorlar mı? Faşist karalamaları, işkence iddiaları, güvenlik kuvvetleri aleyhine oluşturulan kampanya gayeye ulaşmış önemli mevkilerdeki bazı şahısları ürkek ve çekingen bir tutuma sürüklemiştir. Nerede 1971'lerin Faik Türün Paşası, Ali Elverdi Paşası, nerede Yarbay Cihangir Erdeniz, Albay Naci Gür, Binbaşı Yaşar Değerli?...

"Gözler tamamen anarşiye çevrilmeli, ihtiyaç duyulan kanunlar süratle çıkarılmalı, sivil ve askeri yönetim birarada, teröre kati darbeyi vurmalıdır."

Günaydın: «CHP-AP ya da milli koalisyon»

Günaydın gazetesi ise Nihat Erim'le yaptığı bir röportajı birinci sayfasında yayınladı. "Terör ancak CHP-AP ya da milli koalisyon ile önlenebilir" başlığıyla verilen röportaj 1979 yılında Ecevit hükümeti zamanında yapılmış. Gazete, Erim'in o zaman savunduğu AP-CHP veya milli koalisyon fikrinin bugün de geçerliliğini koruduğunu belirtiyor.

Birlik çağrıları

Hürriyet, Milliyet ve Tercüman gazeteleri Parlamento içindeki büyük partilerin artık birbirlerini suçlamaları bırakarak birleşmeleri gerektiği üzerinde duruyorlar. Her üç gazete de birinci savfalarında büyük puntolarla yayınladıkları başyazılarında bu fikre yer veriyorlar.

Hürriyet, başyazısında Parlamento çatısı altında birbirini suçlamakla uğraşan parlamenterlerin artık anarşinin hedefi haline geldiklerini, bu tutuma devam ederlerse bu kadere razı olmaları gerektiğini yazıyor.

Tercüman gazetesi, "Birleşmeye Çağrı" başlığıyla yayınladığı başyazısında liderleri ve siyasi partileri birleşmeye çağırıyor.

Milliyet ise Nihat Erim'in "İki büyük parti diyalog kurmalıdır" sözünü "Erim'in Vasiyeti" başlığıyla yayınlıyor.

Özer'in babası: Şimdi benim için binlerce Özer var

TIKP yöneticisi Özer Sever'in cenazesi ailesi ve parti taraftarlarınca memleketi olan Malatya'da toprağa verildi.

Yakalandığı hastalıktan kurtulamayan TIKP yöneticisi Sever'in cenazesi, memleketi olan Malatya'ya götürüldü

Özer Sever toprağa verildi

MALATYA (ÖZEL)

TÜRKİYE İşçi Köylü Partisi İstanbul Fatih eski İlçe Başkanı Özer Sever Malatya da toprağa verildi. Özer Sever bir süre önce yakalandığı hastalıktan kurtarılamayarak tedavi edildiği Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde hayatını kaybetmişti.

Özer Sever'in uçakla Malatya'ya gönderilen cenazesi öğle saatlerinde TİKP Malatya İl Örgütü taraftarları ve ailesi tarafından karşılandı. Önce evine, daha sonra da Paşaköşkü'ndeki aile mezarlığına getirilen cenaze burada toprağa verildi. Düzenlenen sade törende bir konuşma yapan Malatya İl Yönetim Kurulu üyesi Niyazi Işık, saygı duruşundan sonra yaptığı konuşmada, Özer Sever'in Rusya ve MHP'ye karşı yılmadan mücadele ettiğini belirtti. Özer'in Türkiye halkına daha fazla yararlı olacağı bir yaşta hayata gözlerini yumduğunu söyleyen Niyazi Işık, bağımsızlık mücadelesinin devralınan yerden süreceğini belirtti.

Daha sonra Özer Sever'in babası emekli öğretmen Kazım Sever söz alarak şunları söyledi: "Oğlum Özer öldü, ama sizler sağolun. Çünkü onun mücadelesini devam ettirecek binlerce Özer var. Benim için hepiniz birer Özersiniz."

Daha sonra iki yıl önce MHP'li faşistler tarafından katledilen devrimci önder Erhan Bitlisli'nin mezarı başında saygı duruşunda bulunuldu.

Doç.Cömert...

(Baştarafı 1. sayfada)

eşi Kamile Erim olmak üzere, çok sayıda görgü tanığı bulunduğu, dünden beri yapılan aramayaralı olarak hastaneye kaldırıldı Karabük Kaymakamı olayların siyasi bir yönünün bulunmadığını belirtirken MHP'lilerin etkin olduğu bölgede meydana gelen her iki olay hakkında da açılan soruşturma sürdürülüyor.

TÜRKEŞ'İN YARALI KORUMA POLİSİ HASTANEDE ÖLDÜ

Bir süre önce Ankara'nın Feridun Çelik Mahallesinde açılan ateş sonucu yaralanan Ankara Emniyet Müdürlüğü Hassas Bölgeler Koruma Şubesinde görevli olan, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in koruma polislerinden Musa Taş, tedavi edildiği hastanede öldü. Bir arkadaşı ile birlikte yolda yürürken üzerine ateş açılan Musa Taş'ın arkadaşı olay sırasında can vermişti.

KARAGÜMRÜK'TE BİR ERKEK CESEDİ BULUNDU

İstanbul Karagümrük'te dün sabah battaniyeye sarılı bir erkek cesedi bulundu. Yetkililer Fatih Karagümrük, Keçeciler Caddesi Öztan Sokakta bulunan cesedin 25 yaşlarındaki bir kişiye ait olduğunu, kimliğin belirlenemediğini belirttiler.

Hükümet...

(Baştarafı 1. sayfada)

ertelemesi ile, Demirel hükümetinin kurulduğundan bu yana ertelediği grev sayısı 32'ye ulaştı.

Devlet Demiryollarında çalışan 45 bin işçiyi kapsayan erteleme kararı, ülke sağlığı ve milli güvenlik gerekçesi ile alındı. DYF-İş ile TCDD Genel Müdürlüğü arasında sürdürülen sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanmaması üzerine sendika, 23 Temmuzda greve gitme kararı almıştı.

75 BİNİ AŞKIN İŞÇİYİ KAPSIYOR

Demirel hükümetinin kuruluşundan bu yana aldığı grev erteleme kararları toplam olarak 75 bini aşkın işçiyi kapsıyor. Hükümetin sadece temmuz ayının ilk 20 günü içinde 7 erteleme kararı aldığını belirten yetkililer grev hakkı kanunlaşalı beri, Bakanlar Kurulunun grev erteleme yetkisini bu kadar çok kullanmadığını vurguluyorlar.

Bilindiği gibi, 1963'te yürürlüğe giren 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının 21. maddesinde Bakanlar Kuruluna "memleket sağlığı" ve "milli güvenlik" gerekçesi ise grev erteleme hakkı tanınmıştır. Bakanlar Kurulunun grev erteleme yetkisini hiç kullanmadığı yıllar olmuştur. Yasanın ilk 7 yıllık uygulaması sürecinde, yani 1963-70 yılları arasında Bakanlar Kurulu bu yetkisini yılda birkaç kez kullanmıştır. 1970'li yıllarda erteleme yetkisinin fazla kullanıldığı göze çarpmaktadır. Özellikle son dört yılda Bakanlar Kurulu bu yetkisini daha sık kullanmaya başlamıştır. Son dört yılda ortalama olarak 20 kadar grevin ertelendiği gözlenmiştir. 1980 yılının ilk 7 ayında bu sayının 30'u aşması rekor olarak nitelenmektedir.

Halen yürürlükte olan 275 sayılı yasa ile Bakanlar Kuruluna tanınan grev erteleme yetkisinin iş hukukumuza Amerika'daki Taft-Hartley yasasından getirildiği bilinmektedir.

Olimpiyatlar...

(Baştarafı 1. sayfada)

Sovyet uçakları alana iniş yaptılar. Yabancı uçaklara iniş izni verilmemesi dikkat çekti.

AFGAN TELEVİZYONU

"Pakistan Press International" ajansı, Afgan TV'sinin uydu aracılığıyla Sovyet verici istasyonlarına bağlandığını bildirdi.

Afgan haberleşme bakanı, Afgan TV izleyicilerinin bundan böyle Sovyet stüdyolarında kendileri için Farsça hazırlanan programları izleyebileceklerini belirtti.

Bundan böyle Afganistan'daki yayınlar Sovyetlerde hazırlanacak, ancak Kabil'de, bazen küçük eklemeler yapılabilecek.

Darbenin geçmişi...

(Baştarafı 1. sayfada)

Bu arada 1979 sonbaharında Natusch adlı bir albay darbe girişiminde bulundu. Halk şiddetle direnince Natusch gerilemek zorunda kaldı. Gueiler ayrıca şimdi Devlet Başkanı olduğunu ilan eden Kara Kuvvetleri Komutanı Garcia Meza'yı da görevden uzaklaştırmak istedi. Ancak bunda başarı kazanamadı. Meza görevini sürdürdü.

Yaz başında yeniden Devlet Başkanlığı seçimi yapıldı. Merkez sol koalisyonunun adayı olan Siles'in oyların yüzde 40'ını almasına rağmen sonuç yine Parlamentoya kaldı. Askerlerin ekonomik sorunların çözülemediğini bahane ederek yaptıkları faşist darbe olmasaydı, Parlamento ağustos başında yeni Devlet Başkanını seçecekti.

Geçici Devlet Başkanlığını yürüten Gueiler demokrasiye bağlılığıyla tanınan bir kişiydi. Darbeden sonra Devlet Başkanı adayı Siles demokrasinin geri gelmesi için direneceğini açıklarken, ABD yönetimi de Bolivya'ya yaptığı tüm yardımı kesti.

İstanbul Valisi...

(Baştarafı 1. sayfada)

yapılıyor. Olayla ilgili olarak bir açıklama yapan İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, polisin elinde cinayet sanıkları ile ilgili kuvvetli deliller bulunduğunu ve çalışmaların aralıksız sürdürüldüğünü söyledi.

larda yakalanan şüpheli kişilerin tanıklara gösterildiği öğrenildi. Ancak, şu ana kadar teşhis edilen kimse olmadı.

Cinayet mahallinde ele geçirilen dört boş kovanın da balistik muayeneye gönderildiği, sıkılan kurşunların daha önce işlenen cinayetlerde kullanılan silahlardan çıkan mermilerle karşılaştırıldığı öğrenildi.

ERİM İÇİN DE DEVLET TÖRENİ YAPILACAK

Öte yandan, teröristler tarafından katledilen eski Başbakanlardan Nihat Erim için de İstanbul'da devlet töreni düzenleneceği, cenazenin salı günü Şişli Camisinde düzenlenecek törenle Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verileceği öğrenildi. Düzenlenecek resmi cenaze töreni ile ilgili geniş açıklama bugün yapılacak.

TOPLANTILAR ARALIKSIZ SÜRÜYOR

Bu arada cinayetle ilgili araştırma ve değerlendirme çalışmaları, İstanbul'a gelen İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil başkanlığında sürdürülüyor. Konuyla ilgili olarak yapılan aralıksız toplantılara Emniyet Genel Müdürü İsmail Dokuzoğlu, Jandarma Genel Komutanlığı Kurmay Başkanı Tümgeneral Mehmet Kral, İstanbul Valisi Nevzat Ayaz ve İstanbul Emniyet yetkilileri katılıyorlar.

CİNAYETE TEPKİLER

Öte yandan, Nihat Erim'in öldürülmesi ile ilgili olarak Güney Haber Ajansına bir demeç veren TİKP Genel Başkanı Doğu Perinçek, "Türkiye'de bir milli birlik hükümetinin kurulması şart olmuştur" dedi. Yaratılmak istenen kargaşalığın ve iç savaş yönündeki gelişmelerin olsa olsa dış güçlerin Türkiye'ye önce dolaylı daha sonra da direkt olarak müdahalesine yol açabileceğini söyleyen Perinçek, "Sovyetlerin Ortadoğu'daki emelleri biliniyor, cinayeti üstlenen Dev-Sol adlı örgütün "Yaşasın Rusya" diye bağıran örgütlerden biri olması dikkat çekicidir" dedi.

MSP Genel Başkanı Yardımcısı Şevket Kazan da aynı ajansa verdiği demeçte, "Anarşik olayların böylesine tırmanmasında biz hükümeti fevkalede aciz buluyoruz. İçişleri Bakanının bu durumda nasıl yerinde oturabildiğine hayret ediyoruz" dedi.

İçişleri eski Bakanlarından İrfan Özaydınlı da yaptığı açıklamada, Parlamentonun olağanüstü bir toplantı yaparak anarşiye karşı birlik olunmasını istedi. Özaydınlı anarşinin altedilmesi için AP-CHP beraberliğinin şart olduğunu söyledi.

FRANSA RADYOSU

Fransa Radyosu dünkü yayınında, eski Başbakan Nihat Erim'in öldürülmesiyle Türkiye'nin daha fazla istikrarsızlığa sürükleneceğini ifade etti. Radyo, yayınında, "Teröristler, Erim'i öldürerek, işlerin daha da kızışmasını istiyorlar" dedi. Türkiye'nin anarşinin kurbanı olduğunu söyleyen radyo, şimdiye kadar Nihat Erim gibi yüksek seviyeden birinin asla öldürülmediğini kaydetti.

Radyo Erim'in 12 Mart darbesiyle Başbakanlık yaptığını hatırlattı ve bugün Türkiye'nin büyük bir karışıklık yaşadığını belirterek, "Askerler nereye ve ne zamana kadar bekleyecek" diye sordu.

«Rusya, terör...

(Baştarafı 1. sayfada)

le şöyle deniliyor:

"Önde gelen bir Türk yetkilisi "Sovyetler Birliği Türkiye'deki siyasi şiddet olaylarının belli başlı kışkırtıcılarından biridir ve ülkeyi ele geçirme emelleri peşinde koşmaktadır" dedi. "Yetkili "Sovyetler Birliği'ne komşu ülkelerin yaşaması kolay değildir. Ruslar bizi kendi başımıza bırakmaz" şeklinde konuştu.

"Kimliğinin açıklanmasını istemeyen yetkili, Moskova'dan talimat alarak düzeni yıkmak isteyenler arasında, terörist gruplar bürokratlar, sendika liderleri ve hatta muhalefete mensup bazı parlamenterler bulunduğunu söyledi.

"Yetkili, 'bazı kişilerin Moskova'dan talimat aldığının elimizde kanıtları vardır. Ruslar bizi içeriden ele geçirmek istiyorlar' dedi.

"Bazı Batılı ülkelerin büyükelçiliklerinde görevli diplomatlar da bütün dünyadaki terör içinde en vahşice olanlarından biri olan Türkiye'deki siyasi şiddette Sovyetlerin parmağı olduğunu doğruluyorlar.

"Günde ortalama sekiz kişi vur-kaç cinayet, gösteriler ve patlamalarda hayatlarını kaybetmektedir.

"Bir Batılı diplomat, ülkesinin istihbarat örgütünün elinde Sovyetlerin Türkiye'deki yeraltı Marksist örgütlerine silah ve para sağladığına ilişkin istihbarat olduğunu söyledi. Bazı genç Türkler terörist taktikler konusunda eğitiliyor. Bazıları ise önemli görevlere ulaştığında yararlanılmak üzere devlet hizmetine girmeye teşvik ediliyor. Ruslar ayrıca Doğu Türkiye'de İran, Irak ve Suriye sınırına yakın bölgedeki Kürt ayrılıkçı örgütlerine de yardım ediyor.

"Türkiye ile Sovyetlerin 610 kilometrelik ortak bir sınırı var, Türkiye'nin Sovyetlere bakan Karadeniz kıyısı 2000 kilometre uzunluğundadır ve zayıf bir şekilde denetlenmektedir. Büyük miktarda kaçak Amerikan sigarası ve silah Türkiye'nin ortak sınıra sahip olduğu Bulgaristan'dan sokulmaktadır."

Mahkeme...

(Baştarafı 1. sayfada)

mişler, Köy-Koop'un mallarının satılması için bazı girişimlerde bulunmuşlardı.

Mahkeme kararıyla göreve iade edilen Hadi İlbaş ve arkadaşlarının bu sabah Köy-Koop Merkezine giderek görevi devralmaları bekleniyor.

Turgut Özal...

(Baştarafı 1. sayfada

"Türkiye belli bir yatırım programı tatbik ediyor. Özellikle ağırlık verilen sektör enerji sektörüdür. Türkiye'de birtakım yatırımlar yapılıyor. Petrol sahalarında yabancı sermaye teşvik ediliyor. Bunun yanı sıra devletin de devam ettirdiği programları var. Yatırımlar konusunda şartlar maalesef çok lehimize değil. Türkiye'nin bugünkü problemi mevcut tesisleri tam kapasite ile çalıştıramamak, mevcutları inkişaf ettirememektir. Türkiye'de enerji tesisleri kurulmadığı takdirde herhangi bir gelişme mümkün değildir."

Türkiye'nin enflasyonun etkisi ile devamlı bir alış gayreti içinde olduğunu söyleyen Özal şöyle dedi:

"Bu alış gayreti istihsalimizden fazla olmuştur. Ekonomiyi idare edenlerin hataları oldu. Petrol fiyatlarını hakiki seviyeye çıkarsalardı, biraz aklımız başımıza gelirdi. Onun bir nevi sübvansiyon yaptık, keseden yedik."

İŞSİZLERİ DE DÜŞÜNMEDİK

Toplusözleşmelerde ölçülü olmanın büyük faydalar sağlayacağını, Türkiye'de 2,5-3 milyon civarında işsiz kitlesinin bulunduğunu söyleyen Turgut Özal daha sonra özetle şöyle konuştu:

"Kimse kimsenin hakkını yiyecek durumda değil. Hele devlet kimsenin hakkını yemez. Ama ölçülü olmakta büyük fayda vardır. Türkiye'de sadece çalışan kitleyi değil, işsiz kitleyi de düşünmek zorundayız. Bu yüzden yeni yatırımlara ağırlık verilecektir."

Tayland, Vietnam kuklası rejimin önerisini reddetti

BANKOK

KAMBOÇYA'daki Vietnam kuklası Heng Samrin rejiminin, Tayland sınırında silahtan arındırılmış bir bölgenin kurulması ve bölgenin Birleşmiş Milletler denetimine bırakılması yolundaki önerisi Tayland hükümetince reddedildi. Tayland Dışişleri Bakanı önerinin kabul edilmesinin Pnom Penh'deki rejimin tanınması anlamına geleceğini, bunu ise kesinlikle düşünmediklerini açıkladı.

Kurtay Birahanesi sahibinin açıklaması

Mecidiyeköy'deki MHP'li cinayet şebekesinin faaliyetleri ile ilgili 18 Temmuz günlü yayınımızda, Mecidiyeköy Ortaklar Caddesi girişinde bulunan Kurtay Birahanesinin de MHP'li komandolar tarafından kullanıldığını belirten haberimiz üzerine, gazetemize bir açıklama yapan birahane sahibi Nihat Kara, yayında bir yanlışlık yapıldığını, iş yerinin bilgisi dahilinde MHP'liler tarafından üs olarak kullanılmasının mümkün olmadığını, buna hiç bir zaman müsade etmeyeceğini belirtti ve "Benim MHP ve terör eylemleri ile kesinlikle hiç bir ilgim yoktur" dedi.

"Türkiye'de...

(Baştarafı 1. sayfada)

söyleyen Sungurlu "Bugün ülkemizde petrol sorununu tümüyle yüklenmiş olan TPAO'nun petrol aramalarını yönlendirecek ve sondaj makinalarına petrol hedefli kuyu yerlerini saptayacak tecrübeli elemanların büyük bir bölümünü kaybetmiştir. TPAO'nun elindeki kulelerin devreye girmesiyle durumun daha da vahimleşeceği açıktır" dedi.

TPAO'nun teknik eleman ücretleri konusundaki politikasının Devlet Personel Kanunu ile verilen ücretlerin altında olduğunu ve bu ücretle dışardan tek bir eleman alınmazken, arama ve diğer ünitelerdeki teknik elemanların gruplar halinden istifa ettiklerini ve Türkiye'de son zamanlarda kurulan özel kuruluşlara geçtiklerini belirten Sungurlu, "Son iki yıl içinde sadece genel müdürlük arama grubundan 2 grup başkan yardımcısı, 7 müdür, 9 baş jeolog-baş jeofizikçi, ve 5 tecrübeli petrol jeoloğu ayrılmışlardır. Böylece, gruptan ayrılan tecrübeli yerbilimci sayısı 36, yönetici sayısı 36'dır. Kalan yönetici sayısı ise sadece 4'tür" dedi.

Bu beyin göçüne karşı bugüne kadar hükümet olan iktidarların ve yöneticilerin tutumlarını da eleştiren Sungurlu, uyarılara rağmen yöneticilerin tutumunun "Giden gider, biz dışardan getirtiriz" olmuştur diyerek "Varılan nokta bütün olanaksızlıklara rağmen Türkiye'nin petrol potansiyeli hakkında büyük bilgi birikimi geliştiren ve Türkiye'nin en iyi çalışır gruplarından birini oluşturan TPAO teknik eleman kadrosu dağılmıştır" dedi.

KAYIP — Hüviyetimi kaybettim. Hükümsüzdür.

Cafer OCAK

MEHMET SEYDA
ROMANCI GÜNLÜĞÜ

İlginç konular

Bilgisiz, katı kafalı bir "baba" çocuğunu Tanrıya adar. Onu kıtır kıtır keser. Bir başka "baba", öz kızıyla yatar. Bir "ana" üç küçük yavrusunu doğrarı ciğerlerini pişirip afiyetle yer.

Bunların hepsi adalet doktorluğuna geçmiş gerçek olaylardır. Ama sağlıksız, "pathologique" olaylardır. Çocuklarını doğrayıp ciğerlerini tavada kızartarak yiyen kadın, Adli Tıp'ta çalışan eşimden, iştahının açılması için yeşil biber istemiş, eşim de onun üzerine "Ziftin pekini ye!" diyerek yürümüştür. Gözlemci doktor, 'Ne kızıyorsun? Hasta o..' demiş, eşimi kolundan tutup yatıştırmıştır. Kadın, anlatıldığına göre, güzel kadınmış. İstanbul'a kendisini getiren candarmalarla yol boyunca seviştiği de öğrenilmiş.

Hangi ülkede, hangi düzende olursa olsun, tektük çıkar böyleleri. İnsanlığın genel ruhsal yapısının dışında kalırlar. Kendi toplumunun, insanlığın genel-geçer gerçeklerine eğilmeleri gereken yazarlar, film yapımcıları-yönetmenleri, oyun yazarları böylesi konulara dört elle yapışmakla, sanatı da genel işlevinden saptırmış, çarpıtmış olurlar bence.

Balzac'ın "Gorio Baba"sı kızlarına sarkıntılık etseydi, Gorki'nin "Ana"sı oğlu Pavel'in ciğerini yemeğe kalkışsaydı, günümüze kalabilir miydi?

Yazında, sanatta eğriden doğruya varmak da bir yöntemdir kuşkusuz. Konu yasaklamalarının hep birlikte karşısında olmamız gerekir. Herkes her şeyi okumalı, okuyabilmelidir. Mazhar Osman'ın derslerine Bakırköy'den deliler getirdiği, öğrencilerine gösterdiği söylenir. Doktor olacak öğrenci, habis urları mikroskop altında incelemek zorundadır. Bunlar başka şey, sinemada, tiyatroda, omanda ve öyküde sürekli olarak sapık eğilimleri sergilemek gene başka şey. İlginç olay avcılığına çıkıp parsa toplamak, saplantılara, sapıklıklara sürekli biçimde parmak basmak, hele bunu gerçekçilik adına yapmak, gerçeğe ters düşmekle eş anlamlıdır.

Bunları bana televizyonda izlediğim bir yerli film söyletiyor. Daha önce de vazmıştım; gerçekçilik ortalamayı arar, ortalamadan gider. Konu iyi işlenirse, gene de "çarpıcı" olur. "Bisiklet Hırsızları"nı niçin kolay kolay unutamıyoruz? Alt yanı neydi o filmin konusu? Bisikleti çalınan genç bir adam, işine zamanında yetişebilmek için, başkasının bisikletini çalmaya kalkışmıştı.

Yıllar önce Maupassant da, kendi sanat anlayışını açıklarken, "Olabilir, kiliseden çıkan genç çiftin üzerine o an damdan bir kiremit düşebilir, ama biz bunu yazamayız" demişti.

Rastlantıların, ruhsal çarpıklıkların sıkça yer aldığı bir oyun, bir roman, bir öykü, bir senaryo, gösterse gösterse, yazarının zayıflığını, güçsüzlüğünü gösterir. Her şeyden önce belleği, tasarlama gücü zayıftır o yazarın. Yazma yeteneğinden çok, "çarpıcı olay"a sığınmıştır. Yardımcısını olayda aramıştır. Öykü, genellikle "olay"ı, roman genellikle "insan"ı anlatsa da..

BU OKUL KİMİN?

"Bak baba" dedi ortaokul öğrencisi kızım Çiğdem, "Bu şiiri sınıfça biz uyguladık" Sınıfında, bir iki arkadaşıyla ortaklaşa yazdıkları (!) şiir şöyleydi:

"Bu okul tahtanın yanıbaşında
Kazık yutmuş gibi dikilip duranlarındır.
Acele etmeyip de yirmi beş yaşında
Lise diploması alanlarındır.

* * *

Sözlü var diye tutuşan eteklerinden
Sınıfta kalan tembellerinden
Dayak yiyip kızaran bileklerinden
Disipline kadar gidenlerindir.

* * *

Ardına bakmadan okuldan kaçan
Okul tatil olunca kudurup coşan
Boş derslerde dalgasını geçen
Hademeden hocayı soranlarındır.

* * *

Çocukların dilinden düşmez bu şiir
Yazan bilir dinleyen bilir
Ezberlenen akıldan hemen silinir
Sözlüye kalkma başarısını
gösterenlerindir.

* * *

Çiğdem ne desen boşuna değil
Boşuna koy dolusuna değil
Dayağı kapının ardında değil
Çok yakından görenlerindir.

* * *

Usturuplu kopya çekmesi
Ali'si Veli'si Ayşe'si Fatma'sı
Ya geçmesi ya çakması
Kadere kısmet diyenlerindir"

Yeterince açık bir şiir bu. Ben, yorum istemem, kaldırmaz, derim. Bilmem siz ne dersiniz?

(14 HAZİRAN 1980)

Edebiyatta romantizm (1)

Gülseli İnal

18. yy.da Fransa'nın Toulouse kentinde Jeux Floraux Akademisi üyelerinden genç ozan Saumet, akademide arkadaşlarına ve yazarlara yaptığı bir konuşmada "Aklın yönettiği soğuk şiir yerine edebiyatta tutkuların tanınmasının ve her türlü duygunun yansımasının şiiri sıcak kılacağını, böyle bir şiirin de ancak romantizm yolu ile gerçekleşebileceğini, klasik şiirin romantik şiirle yer değiştirmesi gerektiğini" söyler. Fransız romantizminin büyük adlarından Victor Hugo ve grubu içinde yer alan Saumet, hemen hemen grubun en yaşlısı sayılmaktadır. Hugo ve grubunun yaş ortalaması ise yirmiyi geçmemektedir. Ancak Saumet, romantizmi yürekten desteklemekte, romantizm anlayışının açtığı duygu dünyasının çokluğunu ve işlenebirliğini tüm kalbiyle savunmaktadır.

1820'de Hugo önderliğindeki grup, bir dergi çıkarır. Derginin adı "Le Conservateur Littéraire"dir. Dergi çevresinde Fransız edebiyatının ünlü adları Vigny, Lamartine, Emile Deschamps vardır. **Derginin çıkışıyla birlikte romantik edebiyatın ürünleri de bir bir ortaya çıkmaya başlar. Bu ünlü yapıtlar arasında Lamartine'in 1820'de yayımlanan şiir kitabı "Düşünceler"i (Les Meditations) özgürlük, barış, eşitlik şairi Hugo'nun ilk şiir kitabı "Les Odes" (1822) ve romantik dram türündeki oyunu "Hernani"yi sayabiliriz.**

Romantik edebiyatının belirgin örneklerinden Hugo'nun ünlü tiyatro yapıtı "Hernani" 1830 Şubatında oynamaya başlar. Oyunun oynandığı ilk gece tiyatro salonunu dolduran klasik edebiyatçılar, eleştirmenler, sanatseverler oyunu lütfen alkışlarlar. Salon seyircisi birbirine diş bileyen iki gruba ayrılmıştır o gece. Klasikler ve romantikler. Ancak oyunun başkahramanı olan Hernani'nin rol gereğince borusunu öttürmesi, klasik-romantik savaşının başlangıcı olacaktır. Sonradan romantik ozan Theophile Gautier şöyle diyecektir: "Hernani'nin borusuna ayak uydurup ardında romantizmin yalçın dağına tırmananlardan ve klasiklerin saldırılarına karşı geçitleri büyük bir cesaretle savunanlardan pek az kimse kaldı. Bugün artık kimsenin anlayamadığı bir aşk, bir cesaret ve bağlılıkla ideal şiir ve sanatın hürlüğü için savaşan gençlerin arasına katılmak şerefine biz de nail olmuştuk."

Hugo'nun 1827'de yayımlanmış olan "Crom well" adlı oyun metninin önsözü romantik edebiyatın bir manifestosu olarak karşılanacaktı.

Yine Gautier şöyle diyecektir bu ünlü "önsöz" için: "Cromwell'deki önsöz Sina dağında söylenmiş buyruklar gibi gözlerimizin önünde parlıyordu. Bize öyle geliyordu ki orada ileri sürülen deliller karşısında akan sular durur."

Gerçekten de Ortaçağdan bu yana akan klasik edebiyat ırmağı romantizmin büyük direnişiyle ve çıkışıyla durmuş, suları ile artık toplumu besleyemez olmuştur.

19 yy. başlarında (1820-1850) gelişen ve kökleşmeye başlayan romantizm akımı, gerek büyük ozanları Hugo, gerekse diğer yazarları tarafından verilen ürünlerle klasik akımla amansız bir savaşa girişir. Oysa romantik akim ilk örneklerini verdiği Almanya'da ve İngiltere'de bile böylesine bir savaşa girişmemiştir. Fransız romantikler ürünleriyle, yazılarıyla hatta davranışlarıyla büyük bir. çığırı başlatmışlardır kendi toplumlarında. "Fransız romantizmi, Büyük Fransız Burjuva Devriminin yazınsal alanda otuz yıl ara ile tekrar canlanmasından başka bir şey değildir" (Gautier). Lamartine'in "Meditations" adlı şiir kitabı, o zaman 18 yaşında genç bir ozan olan Hugo'nun beğenisini kazanır ve Hugo, şiirin ozanı için "İşte sonunda şiir yazmasını bilen bir ozan" der.

Peki nedir romantizm? Hayaller, düşler dünyasında yaşayıp gerçeklere sırt dönmek mi, yoksa yaratılan düş dünyasının sonsuz olanaklarından yararlanmak mıdır? Gerçekte romantizm ruhun yeni bir durumu, açılımı, katılıklardan duyarlılığa akış ve iç dünyanın durumlarının, iniş ve çıkışlarının özgürce ifadesinden başka bir şey değildir. Açıkça, romantizmle ruh, yeni bir özgürlüğe kavuşmuş, baskılardan kurtularak sanatçıların özgürce kendilerin ifade ettikleri bir alan olmuştur. Bu yeni dünya ne dinsel tanımlarla, ne somut olaylarla, ne de politika oyunları ile beslenmektedir. 19. yy. yazarlar ve ozanlar için yeni bir cennetin kapısı mıdır, bunu kestirebilmek de güçtür, ancak gizemli bir özgürlük ve ruhun sonsuz özgürlüğü romantik akımla birlikte edebiyatçıları sarmıştır artık. Bir anlamda sanki gerçek dünya ile ilgili olmayıp başka evrenlerde gezer romantikler. Çağımızda, toplumumuzda bile böylesine bir anlamı vardır romantizmin. Dünya ve gerçeklerle ilişkinin kesilmesi, insanın kendisini başka tür bir boşluğun içine yuvarlaması anlamına gelir gerçekçilere göre. Ayrıca romantizm, insanın duygularının kölesi olması anlamında yorumlandığı gibi kendisini duygularının eline bırakıp hemen her şeyi kendi ağır duygusallığı çevresinde algılaması, onun içine oturtması biçiminde de yorumlanmıştır.

Romantizm, çağımızda bile melankolizm ya da lirizm ile karıştırılmakta, eşanlamlı görünmektedir. Oysa melankolizm ve lirizm ile arasında bir akrabalık varsaysak bile bu iki kavramdan kesin olarak ayrılır. Romantizm ne kadar doğanın yeniden keşfi, insanın buğulu bir cam arkasından görünümü ise melankoli o kadar doğadan kaçan, rengi, ışığı ve sevinci yadsıyan bir anlayıştır edebiyatta. Melankolizm, hastalıklı olan karanlıklara, acıya, yaşamın en trajik yönüne tutkuludur. Hastalık derecesinde bir acı çekme, hemen her şeyi trajediye dönüştürme melankolizmin temel yapısıdır. Bunun yanı sıra lirizmi yaşamdaki her nesnenin ılık, usul akan bir ırmağın sularına benzetebiliriz. Lirizm romantizmin ilk basamağı olabilir ama hiç bir zaman onun insanı ve doğayı algılayışındaki derinliği taşımaz.

Oysa romantizmde doğa ve insan yeniden keşfedilmekte, iç dünya dışa dönmekte, kitapsı gelenekler yıkılarak yerini sonsuz ruhsal izlenimler almaktadır. Klasik edebiyatın formülleri mantık kuralları aşılmış, yerini duyguların binbir rengi, biçimi ve türleri almıştır. İnsanın daha az yer aldığı, ormanların, dağların, denizlerin, yalnızlıkların yazıldığı bir edebiyattır romantizm. Klasisizm, artık romantizm karşısında saldırıya uğramış bir şato, bırakılmış devasa, antik bir yapının kalıntıları gibidir. Ve o çağda hiç bir edebiyatçı klasisizmin kavramlarını diriltmek isteğini gösteremez. Antik heykeller ve tapınaklar yeniden yerlerine oturtulamaz artık. Klasisizm romantizmin karşısında eski bir tanrı başı, bir tanrıçanın suskun heykeli gibidir artık.

(Sonu Yarın)

Bir politik mültecinin mektubu

Özkan Mert

Derin bir uykudan mı
uyanıyorum?
Neredeyim ben?
Neden yakmıyor göğsümü
sıcacık
Akdeniz
güneşi.
Bu çirkin renkler
içinde yüzen
yüksek yapılar
çan sesleri
bıyıklarımı donduran soğuk....

Hayır. Hayır
benim ülkem değil burası.
Çocukluğumda
çıplak ayakla
koşturduğum sokaklar
yok
burada-
Nerede?
Sıcacık dalgalarıyla
oynaştığım Akdeniz.
Nerede?
Köpükleriyle
şatolar, kal' alar
kurduğum Ege.

Nerede?
Söylesenize.

* * *

Yarım ekmek, biraz zeytin
ve Sandor Petöfi'nin
şiirleri vardı
çantamda.
İstanbul'dan binmiştim
trene,
cebimde kahraman
ayyıldızlı pasaportum
ve 24 ay askerliğim.
Arkamda
Aşkın, umudun ve dünyanın
başkenti Istanbul.
yedi tepenin üstünde sallanan,
ve kalbimde bir nakış
özlemi kızımın.

* * *

Stockholm üşüyor
beyaz gelinliğinin içinde.
Kahve içmeye burada başladım
sabahları
ve düşünmeyi Palandöken dağında
açan bir çiçeğin güzelliğini.
Göçmenlik yaşamı bu,
birkaç günlük eski gazeteler,
gecikmiş bir haber: ölümü bir dostun.
—Fröken! Lütfen bir kahve daha.
Kar temizleme makinaları
bir gidiyor, bir geliyor.
Bir çay bardağı gibi duruyor
güneş gökyüzünde.

* * *

Rengini seçiyorum
her kelimenin şiirde.
"Stockholm" soluk mavi
ve kıpkırmızı suları
"Deniz"inin.
Parlamento binasının önünde
kendini satıyor
küçücük İsveçli kızlar
gözleri çim yeşili.
—Fröken! Lütfen arkadaşa bir kahve.
Sütlü olsun.
Gazeteler gene gecikti bu gün.
Can eriği çıktı mı acaba Türkiyede?

* * *

Adımızı soruyorsunuz.
Ne önemi var bunun bayım?
— Adım Pablo: İspanya'dan geliyorum.
— Adım Maria: Şili'den geliyorum.
— Adım Kosmos: Yunanistan'dan geliyorum.
— Adım Ahmet: Türkiye'den geliyorum.
Hepimiz politik'iz.
Kimimizi ise doldurmuştunuz
büyükçe bir salona
Çırılçıplak soyunduk.
Pazularımızı
ciğerimizi
erkekliğimizi
kontrol ettiniz.
Ve dişlerimizi
-Atları nasıl
kontrol ederlerse
işte öyle—
Ve nasıl
hayvanların
sağrısına
vurulursa
ateşte kızdırılmış
demirle
sahiplerinin ismi,
vurdunuz pasaportlarımıza
kocaman damgalarınızı.
Yüklediniz sonra
hayvan vagonlarıyla buraya
bizi.
—Teşekkür ederiz. teşekkür ederiz
teşekkür ederiz bayım.
Biz
Asya'nın
Afrika'nın
Güney Amerika'nın
Ortadoğunun
halkları
babalarımız
analarımız
kardeşlerimiz
dövüşürken
siperlerde
sizlere karşı
emeğimizi
kanımızı
düşlerimizi
satacağız
sizlere
ucuz.

* * *

Söyledim ya göçmenlik yaşamı bu
öyle uzun düşünmeye gelmez-
Dönmekte var tabii
güzel bir bahar günü memlekete
basıp gaza 300 kilometre ile.
Her şey
doğduğum şehir, ilk aşkım
beyaz gömleğimde biriktirdiğim
yağmur damlaları
terkedilmiş bir zaman diiimi şimdi.
Böylesine yaşanmaz değil,
yaşanır elbet.
Ama sıkamamak
bir dostun sıcak elini.
İşte bu! Yaşatmaz insanı!
İşte bu! Dondurur kanı.

Stokholm
Mart 1980

İLAN
YSE. 1. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDEN
BEŞİKTAŞ – İSTANBUL

Malzemenin Cinsi	Miktarı	Keşif Bed.	Geçici Teminatı	Son tek. ver. Günü
1— Muhtelif vana, vantuz ve krepin.	11 kalem	2.499.050	88.750.-	24.7.1980 Saat: 14.30
2— Muhtelif özel aksam ve yangın musluğu.	20 Kalem	2.499.100.-	88.750.-	24.7.1980 Saat: 16.00

Yukarıda cinsi, miktarı, keşif bedeli, geçici teminatı, son teklif verme günü ve saatı yazılı malzemeler 6200 sayılı kanunun 34.cü maddesi esaslarına göre teklif alma usulü ile satın alınacaktır.

Malzemelerin teslim müddetleri birinci sırada yazılı malzemeler için kesin siparişe müteakip (4) dört iş günü, ikinci kalemle yazılı malzemeler için (25) yirmibeş iş gününde teslim edeceklerdir. İsteklilerin hazırlayacakları teklif mektuplarını yukarıda yazılı gün ve saatte kadar YSE. 1. Bölge Müdürlüğü Çırağan Cad. 75/8 adresindeki Komisyon Başkanlığına vereceklerdir.

Teklif mektuplarına; Ticaret odası belgesi, malzemelerin hertürlü çalışmaya karşı garanti belgelerini teminatları ile birlikte teklif mektupları içine koyacaklardır.

Bu işlere ait şartnameler Teknik Hizmetler Şefliğinde görülebilir.

Keyfiyet İlan olunur.

(Basın: 18013-903)

Grafikerler Meslek Kuruluşu her yıl «Grafik Ürünler Sergisi» düzenleyecek

Grafikerler Meslek Kuruluşu 1981 yılından başlamak üzere, her yılın ocak ayında, tüm profesyonel grafik sanatçılarına açık olan bir "Grafik Ürünleri Sergisi" düzenlemeyi kararlaştırdı.

Grafikerler Meslek Kuruluşu Başkanı Halis Biçer tarafından yapılan açıklamada, bu serginin amacının grafik sanat ürünlerinin toplu olarak kamuoyuna sunulması, bu yolla mesleğin tanıtılması ve grafikerlerin daha kaliteli ürünler vermeye özendirilmesi olduğu belirtildi.

Açıklamaya göre, 1981 yılı Ocak ayında açılacak sergi illüstrasyon, amblem, reklam fotoğrafisi, afiş, ambalaj, kitap kapağı, (yazı özgün kaligrafi), gazete ve dergi ilanları dallarında yapılmış çalışmaları bir araya getirecek.

1981 yılı sergisine katılacak yapıtların son 5 yıl içinde tasarlanıp "özgün kaligrafi" dışında basılmış olmaları gerekiyor. Daha sonraki yıllarda düzenlenecek sergilere ise yalnızca o yıl içinde gerçekleştirilmiş yapıtların kabul edileceği belirtiliyor. Grafik sanatçıları sergiye istedikleri sayıda eserle katılabilecekler.

Sergilenecek yapıtlar arasında, katılan tüm grafikerlerin oylarıyla, her dalda o yılın en iyi grafik sanat ürünlerinin belirleneceği, Grafikerler Meslek Kuruluşunun bu sanatçılara sonucu belgeleyen bir "Onur Belgesi" de vereceği bildiriliyor.

Sergiye katılmak isteyen sanatçıların yapıtlarını en geç 31 Aralık 1980 tarihine kadar (Yerebatan Cad. Salkım Söğüt Sok No: 20/7, Cağaloğlu-İst.) adresine göndermeleri isteniyor.

SAYILI GÜNLER

MUZAFFER BUYRUKÇU

17.9.1979 (6)

«Orhan Kemal, Babıali ve Yeşilçam esnafınca sömürüldü, borçlandı ama ailesini aç, açık bırakmadı»

Eray Canberk'le bezediğim bu görüntüyü sevdim. Önemsediğim, beğendiğim bir arkadaşımdı. Bir zamanlar yürüyüşlerde, mitinglerde, dergilerde, meyhanelerde, kahvelerdeydik. "İyi günler Eray!"

"İyi günler abi!"

Güneşi, yağmur serinliğini, sesleri, seslerin renklerini, soluklarını, hayatın güm güm atan nabzını tepemden tırnağıma kadar duyarak ve gün görmüş, eyyam sürmüş udebalardan, kalemşörlerden bir tekine bile rastlamayarak Babıali yokuşunu tamamladım. Remzi Bengi sağken yeşile boyalı olan Remzi Kitabevinin rengi değişmişti. Daldım... Anılarım, izlenimlerim, belleğimin göklerinde uçuşan sözler birden saldırdı, bir tuhaf oldum.

Her katında başka başka kokuları içime çektiğim Ankara Hanının küçük bir odasında Sait Maden'le, Ümit Yaşar Oğuzcan'la sarılıp sarmaştık dostluğumuzun sürekliliğini onaylarcasına. Kapak konusu üzerinde konuşuyordu Sait Maden bir müşteriyle. Boş koltuğa mahsus oturmadım ve bir büyükelçinin Cumhurbaşkanına itimatnamesini sunmak için hazırol durumunda beklemesi gibi elimde çiçeklerle bekledim. Adam gidince Sait Maden, sevinçle gülümsediği çiçeklere uzandı, sulu bir bardağa koydu. "Ne olmuş buna?" dediği yıldızın serüvenini hikaye ettim öfkeyle, ilkellere yağdım, estim, gürledim. Hem yıldızın başına gelene hem de benim öfkelenmeme üzüldü Sait Maden.

"Gidiyor muyuz?" dedi Ümit Yaşar, doğruldu.

"Gidelim" dedi Sait Maden.

Birbirimize yol vererek caddeye çıktık. Gürültü kulaklarımızı sağırlaştırdı, onbinlerce görüntü ve nesne gözlerimizi şaşırttı. Meserret Otelinin köşesinden Ebussuud Sokağına, o nakliyecilerin kaba haykırışlarıyla inleyen sokağa girerken Ümit Yaşar, "Yahu Muzaffer, parmakla sayılacak denli dostu olan Orhan Kemal'in dostlarının öldükten sonra çoğalmasına ne dersin?" dedi.

"İyidir derim."

"İyidir de, ben başka bir şey söylemek istiyorum. Dost diye boy gösterenler, gece gündüz üstadla beraberlermiş gibi bir sahiplenme havasında. Oysa çoğu resmini bile görmemiştir."

"Ne biliyorsun, belki de gerçek dostlar onlardır."

"Öyleyse niye aslanın ağzındaki ekmeği almaya çalışırken ilgilenmediler?"

"Saklamışlardır kendilerini" dedim, "İlk ve yakın dostlarının eskimelerini, uzaklaşmalarını beklemişlerdir. Uzaklaşmayınca da sabırları tükenmiş, kabuklarını parçalamışlardır."

"Gırgırı bırak!" dedi Ümit Yaşar, kekeledi.

"Gırgır değil" dedim, "İnsanın iki türlü dostu vardır. Yaşarken hayatımıza karışanlar, öldükten sonra anılarımızı taşıyanlar ve bizleri savunanlar."

Ümit Yaşar, gülümsedi. "Doğru."

Ciddileştim. "Bütün ünlülerin ortak yazgısını kurcalıyoruz. Şöyle açıklayayım sorunu: Sanatçının ömür masalının her döneminde bulunan ve onunla özdeşleşen kişileri bir yana bırakalım, onlar hep sanatçıyı yansıtırlar sözleriyle, davranışlarıyla isteseler de istemeseler de; ama bir de uzaktakiler var. Bir kere selamlaşan adam sanata yatkınsa, bu yüzeysel ama kendisine müthiş onur veren selamlaşmayı -öyle olup olmadığını kanıtlamak güçtür- bin kere selamlaşmış gibi bir ilişkiye dönüştürür, öyle davranır. Konuşur, yazar... Bilinenleri sergilerse, bilinenlere mantıki katkılarda bulunursa mesele yoktur. İyidir hatta. Benimsemektir bu. Sanatçının hayatıyla ilgili her türlü sorumluluğu üstlenmedir.. Onu uzak çevrelere aktarması, ününü yaygınlaştırması bakımından olumludur."

"Ben başka bir şey diyeceğim" dedi Ümit Yaşar, kekeledi. "Bir gün öğle üzeri üç-dört arkadaşla Meserret'e girdim, baktım Orhan Kemal istakoz yiyor."

"Niye? İstakoz yemek olağanüstü bir şey mi?"

"Değil tabi. Yer, niye yemesin? Yalnız hakkında yapılan sefalet propagandası ile istakozu bağdaştıramadım propagandanın etkisinde kaldığımdan ve inandığımdan. Davet etti, -arkadaşlar var üstad- dedim, birlikte oturmamızı söyledi ve istakoz ısmarladı. Hesap pusulası kabarıktı, cüzdana el attım, vurdu elime, -Adana'nın adetini bilmiyor musun oğlum, oturanın üstüne gelenler hesap ödemez- dedi. Ben tuttum bunları Güney dergisinde yazdım. Vay sen misin yazan! Kıyamet koptu. Orhan Kemal nasıl istakoz yermiş....istakoz burjuvaların, kapitalistlerin lüks yiyeceğiymiş, estek de köstek... Ev kirasını bile veremeyen yoksulların yoksulu Orhan Kemal'e iftira atıyor muşum, yalan söylüyor muşum, küçültüyor muşum. Neler neler..." dedi Ümit Yaşar kırgın bir sesle.

"Derler arkadaş" dedim, "Bu milletin tutumu acayıptır, akıl sır ermez. -Küçülttün- derkenve küçültüleni savunurken küçültür. Överken yerer. Emekçi sınıfın haklarını kazanma ve sosyalizmi kurma eyleminde bilinçlendirme savaşımını destekleyen ya da doğrudan doğruya bu savaşımda yer alan gerçekçi yazarlar, aydınlar, işçiler, Nazım Hikmet'le üçbuçuk yıl hapis yatan; kimseye boyun eğmeden, dünya görüşünden ödün vermeden en kritik dönemlerde bile patronlarla uzlaşmaya yanaşmayan Orhan Kemal'i bağırlarına basmış, bayraklaştırmışlardır. Hikayelerine romanlarına gösterdikleri ilgi yerindedir. Tamam! Ama Orhan Kemal'in özel hayatını üstünkörü tanıtmak, sefaletin doruğunda çırpınıyormuş, açlıktan ölüyormuş gibi acımak,acındırmak yanlıştır. Hatta onur kırıcı bir tavırdır. Orhan Kemal, Babıali ve Yeşilçam esnafınca sömürüldü; parasız kaldı, borçlandı ama ailesini de kendisini de aç açık bırakmadı, yatağa aç girmedi. Arı gibi çalışıyordu çünkü. Tefrika, sinopsis, senaryo, kitap derken kesesine akmıyorsa da damlıyordu. Hele 1960'lardan sonra mali durumu iyice düzelmişti. Romanları teker teker basılıyor, yabancı dillere çevriliyordu. Romanlarından uyarladığı oyunlar beğenilmişti, aylarca sahneden indirilmiyordu. Taksitle maksitle Basınköy'de bir de ev almıştı. (Ev kirasını bile veremiyor, sürünüyor) dendiği- kesinlikle sürünmemiştir. Ev kirasını da, verilen para sözleri tutulmayınca üç ay falan geçirmiştir-sırada, her gün Adana Kebabevinde, Beyoğlu'ndaki seviyeli lokantalarda, meyhanelerde karnını doyuruyordu. Arkadaşlarına da ısmarlıyordu. Talat Kılıç, Mustafa Kutlu, Nurer Uğurlu, Fikret Otyam ve daha başkaları buna tanıktır Senin, istakoz yerken gördüğünde cepleri para doluydu."

"Belki de bilmeden konuşuyorlar.." dedi Ümit Yaşar.

"Hayır, biliyorlar..." dedim.

"Amaçları ne?" dedi Ümit Yaşar, kekeledi.

"Amaçlarıyla ilgili tahminler yürütülebilir, yorumlar yapılabilir. Söz gelimi İstakoz yiyen yazar, ezilen, sömürülen kitleyi eksiksiz, içtenlikle, heyecenla anlatamaz; rahatlayıp gevşediğinden ve o rahatlamayı sağlayan durumlarla koşullandığından davasına bile gereği gibi hizmet edemez. Orhan Kemal, aynı hırsla yazdığına göre -istakoz hikayesi uydurmadır- demek istiyorlar herhalde. Bir de şunu demek istiyorlar sanıyorum (Orhan Kemal'in Adana'dan İstanbul'a göçtüğü zamanki sıkıntılarının hep devam ettiğini düşünüp örnekleyerek) -Ancak daracık ve yoksunluklarla ağırlaşmış bir hayatın çerçevesi içinde kalırsanız o zaman savaştığınız, bir şeyler üretmeye çabaladığınız alanlarda başarı kazanırsınız yoksulluk öfkenizi bilediği için. Bu çizginin dışına düşerseniz hiç bir olumlu şey yapamazsınız- Benim anladığım bu."

"Belki..." dedi Ümit Yaşar.

"Aklıma bir de şu geliyor: Senin istakozla ilgili yazın o zatı muhteremlerin Orhan Kemal hakkında yaydıkları sefalet hikayeleriyle çelişiyor. Bu sefaletin varlığına inandırılan kimseler -ne oluyor arkadaş?- sorusunu sormayacaklar mı yazılanları okuyunca, söylenenleri işitince? Soracaklar... Sormuşlardır da. İşte zor durumda kalmamak, kendilerini suçlamadan sıyırmak için senin anılarına yüklenmişlerdir..."

"Bak bu olabilir" dedi Ümit Yaşar, kekeledi. "Ama gene de sakat bir tutum."

"Sakat kere sakat hem de... Gerçek uğruna kurşunlanmayı göze alanlar, nedense bazı gerçeklerin gün ışığına çıkıp parlamasını istemiyorlar. Biraz kafa yorsalar düşüncelerinin yanlışlarını elleriyle tutacaklar... Gorki'nin, London'un villaları, uşakları, hizmetçileri vardı, yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarındaydı. Binbir gece masallarıyla yarışan şölenler yaşıyorlardı. Ama o başdöndüren yaşama, seçtikleri ve doğruluğuna inandıkları yoldan saptırmamıştır onları, sosyalist gerçekçiliğin ötelerine fırlatmamıştır, büyük yapıtlar yaratmalarını engellememiştir. Bizden de birkaç örnek gösterilebilir. İşte ünlü ressamımız Abidin Dino... Paris'te krallar gibi yaşıyor. "İşte Yaşar Kemal!. Avrupa'ya yerleşecekmiş işittiğimde yalan yoksa. İşte Aziz Nesin!... Kazanan fırçalar, kalemler bunlar.

—DEVAM EDECEK—

Aydınlık
Kurucusu ŞEFİK HÜSNÜ
Kuruluş yılı 1921
BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİN!

- «ABD, diğer ülkelerle kıyasıya bir faiz savaşı içine girmiş durumda. 1 Temmuzdan itibaren, asgari faiz oranı, gelişmekte olan ülkelere verilen kredilerde dörtte bir, sanayileşmiş ülkelere verilen kredilerde ise dörtte üç oranında artırılacak. Yine de faiz oranları piyasanın çok altında. Bu durum ABD'yi zor durumda bıraktı»
- ABD, Avrupa ve Japonya'nın ihracatlarını artırma karşısında bocalıyor.

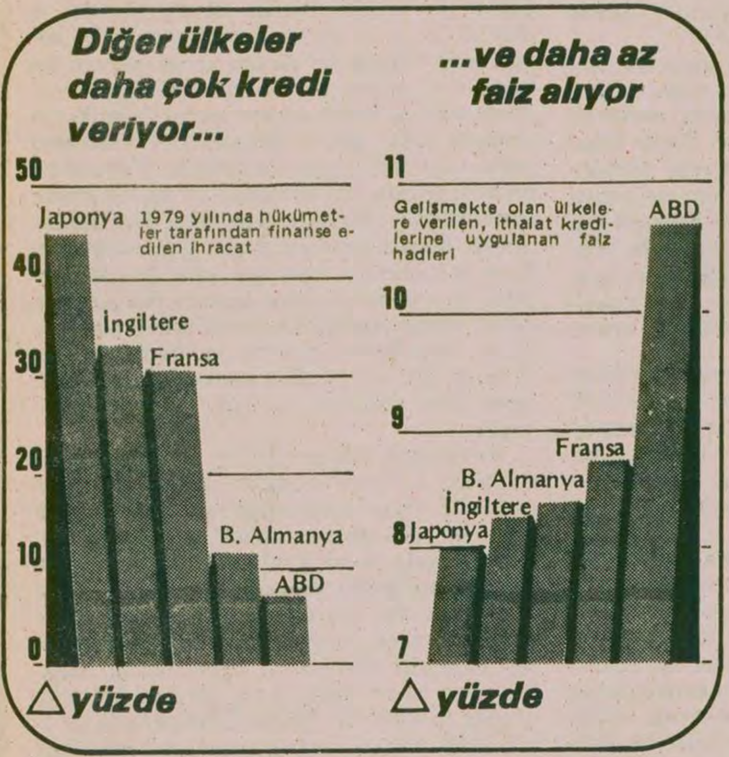

Business Week dergisinin ABD ekonomisi üzerine bir incelemesi

Amerika'da dış ticarette ortaya çıkan buhranın ilk önce hissedildiği sanayi dalı otomotiv sanayi oldu. Milyonlarca otomotiv işçisi işsizlik tehlikesiyle karşı karşıya.

AMERİKAN EKONOMİSİNİN ÇIKMAZI DERİNLEŞİYOR

Dünyanın en büyük sanayi ülkesi mallarını satamıyor

- Business Week'e göre ABD Kongresinin dış yardım yasasındaki kararsızlığından dolayı, Amerikan İthalat-İhracat Bankasının borç verme yeteneği temmuz başında tamamen ortadan kalkacak

AMERİKA'da yayınlanan ve iş çevrelerinin aylık dergisi Business Week ABD'nin içinde bulunduğu dış ticaret zorluklarıyla ilgili bir inceleme yayınladı. Derginin yaptığı tesbite göre Amerikan ekonomisi ciddi bir ihracat sorunu ile karşı karşıya. Dergi bu sorunu şöyle ele alıyor.

"Carter yönetiminin dış ticaret hamlesine yön veren ihracat İthalat Bankasının (Ex-Im) bütçesi önemli ölçüde kısıldı. Oysa aynı anda Avrupalı ve Japon iş adamları ihracatlarını artırmak amacıyla hızlı bir atılım içindeler.

"Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütüne (OECD) üye 24 ülkenin dış ticaret açıkları petrol ithalatı dolayısıyla büyüyor. Bu yüzden bu ülkelerin hükümetleri ihracatçıları 45 milyar dolarlık bir sübvansiyonla desteklemeyi kararlaştırdı. Buna karşılık Amerikan İhracat-İthalat Bankası Amerikalı ihracatçılara ancak 5 milyar dolar kredi verebilecek.

"Öte yandan, ABD Kongresinin dış yardım yasasındaki kararsızlığından dolayı, bankanın borç verme yeteneği temmuz başında tamamen ortadan kalkacak.

Dış pazarların elden kaçması ayrıca, ABD içinde de ihracata dönük sanayilerde işsizliğin artmasına, uluslararası planda da doların daha da zayıflamasına yol açacak."

FAİZ SAVAŞI

DERGİ dışsatımda karşılaşılan zorlukları bu şekilde açıklarken, diğer bir sorun üzerinde de duruyor. Bu sorun son zamanlarda Türkiye'de de çokça tartışılan faiz hadleriyle ilgili. Business Week'e göre ABD bu alanda da karşılaştığı zorluklar nedeniyle uluslararası rekabette giderek daha zor şartlara itiliyor.

Dergide, bu konuda şunlar belirtiliyor:

"Dahası ABD İhracat-İthalat Bankası faiz savaşında da kaybediyor. Ticaret yapan 21 belli başlı ticaret ülkesinin temsilcilerinin 12-14 Mayıs tarihlerinde yapılan bir toplantıda asgari faiz oranını yükseltme kararı da bankanın sorunlarını pek hafifletmiyor. Çünkü banka hükümetin desteğine sahip diğer kredi kurumlarıyla yarışta zorluk çekiyor. Banka, rakiplerine oranla ihracatçıları daha az destekleyebiliyor. Ayrıca kuruluş yapısından dolayı onlardan yüzde 2-3 daha fazla faiz alması gerekiyor.

Bu arayı kapatmak için ABD, Avrupa Topluluğunun İhracat kredilerini bugünkü yüzde 7,5'luk düzeyinden yukarı çıkarma önerisini kabul etti. 1 Temmuzdan itibaren, asgari faiz oranı, gelişmekte olan ülkelere verilen kredilerde dörtte bir, sanayileşmiş ülkelere verilen kredilerde de dörtte üç oranında artırılacak. Yine de yeni oranlar, piyasadaki cari faiz oranlarının çok altında. Bu anlaşma da ABD'yi rekabette oldukça avantajsız bir durumda bırakıyor."

Business Week ABD'nin aleyhine gelişen bu durumu değiştirebilmek için giriştiği çabayı ise şöyle açıklıyor:

"ABD, Ortak Pazar ülkelerinden ve diğer ülkelerden, faiz oranlarını herbir ülkedeki devlet tahvillerine bağlayarak, ihracat kredilerinde piyasada cari oranlara doğru kaydırmayı öngören bir anlaşmayı imzalamalarını istiyor. Ne var ki böyle bir anlaşmaya varılması çor zor. Bu yüzden, ABD yetkilileri ihracat kredilerinin vadesini bugünkü 10 yıllık azami sürenin ötesine geçireceklerini belirtiyorlar.

"Bu da alıcılara çekici gelecek, Çünkü faiz oranı yüksek olsa da 15,20 hatta 30 yıllık ödeme süreleri, özellikle mali sıkıntı içinde bulunan gelişmekte olan ülkelerin işine yarayacak. Şu anda, OECD'nin ihracat kredilerinin üçte ikisi bu ülkelere gidiyor."

Görüldüğü gibi ABD'nin bu alanda bulabildiği çözüm yüksek faiz oranlı, ancak uzun süreli krediler açabilmek ve böylece gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerinde durumunu korumak... Ancak bu tedbirde derginin belirttiği gibi uygulanması çok zor olan bir tedbir...

İÇERDEKİ DURUM

ABD'nin ekenomik alanda ve ihracatını artırma konusunda sadece diğer ülkelerle değil, aynı zamanda kendi ülkesinde de başı dertte. Ex-İm'in bütçesi üzerinde yoğun tartışmalar oluyor. Hükümet, bütçeyi artırmaya çalışırken, sık sık ortaya atılan dış kredilerdeki yolsuzluk iddialarıyla terliyor. Dergi bu konuda şunları belirtiyor:

"ABD'nin içinde ise Ex-Im bütçesinin azaltılmaması için de mücadele veriyor. Banka bu arada, 18 Boeing uçağı satın almak isteyen bir Avustralya Havayolu şirketine verdiği düşük faizli 290 milyon dolarlık kredi yüzünden de saldırılara uğruyor. Havayolunun sahibi aynı zamanda New York Post gazetesinin sahibi olan Rupert Murdoch adlı bir Avustralyalı. Murdoch Bankanın Genel Müdürüyle kredi meselesini görüştükten sonra ABD Başkanı Carter ile de bir yemek yiyor. Yemekten iki gün önce Murdoch'un gazetesi Carter'in Başkanlık adaylığını desteklediğini ilan etmiştir zaten.

'Bunun üzerine, bazı kongre üyeleri kredinin verilmesinde yolsuzluk kokusu aldıklarını açıklıyorlar. Olay, elde belge bulunmadığı gerekçesiyle örtbas ediliyor.

'Meselenin hassas yanı şurada yatıyor: Uçak ihracı, ABD'nin toplam ihracatının yarısını tutuyor. Bu yüzden, ABD'nin Avustralya devlet havayollarına uçak satmış olan Avrupa kökenli Airbus şirketiyle yarışması gerekiyor."

Görüldüğü gibi ABD hükümetinin hem içerde hem de dışarda başı dertte. Sorunlarını çözemezse ABD ekonomisinin içine düştüğü buhran daha da şiddetlenecek Sonuçta ABD ekonomisinin can damarını oluşturan ihracatı darbe yiyecek, bu daha fazla işsizliği doğuracak ve ABD uluslararası rekabette daha da güçlüklerle karşılaşacak. Görünen ABD ekonomisinin zincirleme bir reaksiyon içine girdiği. Bakalım önümüzdeki günlerde Carter yönetiminin aldığı "ekonomik önlemler" ABD ekonomisi için durumu değiştiren ve istikrar getiren bir yolu açabilecek mi?

DO IT RIGHT
THE FIRST TIME
FOR YOUR
135
TARRYTOWN CAR
Dünyaca önemli Chrysler, fabrikası birçok ünitenin kapısına kilit vururken, diğer Amerikan firmaları da zor durumda. Hemen hepsi üretimlerini düşürdüler.

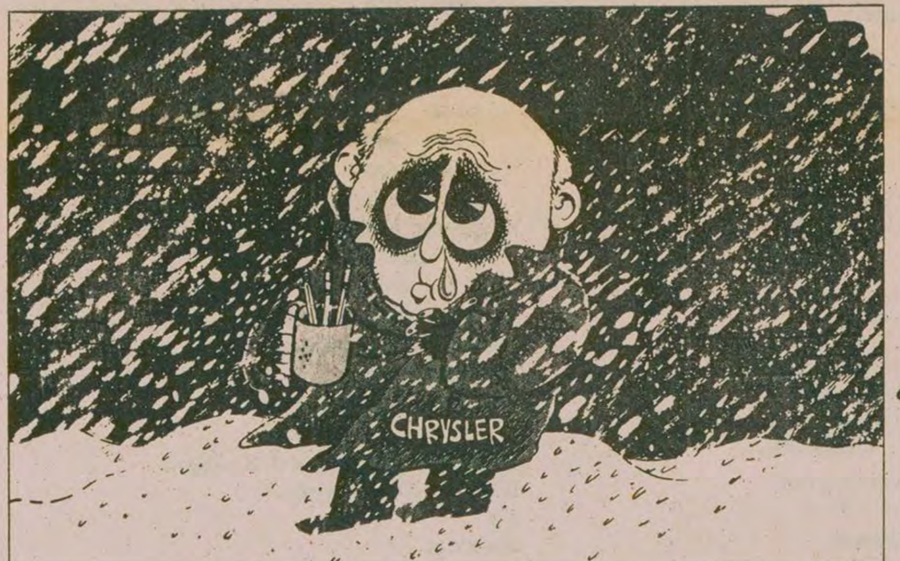

Amerikan ekonomisinin durumu sık sık karikatürlere konu oluyor. Yanda TİME dergisinde yayınlanan Chrysler firmasının durumunu gösteren bir karikatür görülüyor.

Türkiye, sanayi malları ihracatını artırabilir mi?

Mehmet Betil

TÜRKİYE'yi yönetenler ülkenin içine düştüğü döviz sıkıntısından sanayi malları ihracatını artırmayı esas alarak çıkabileceğini savunuyorlar. Bu siyaset gerek Türkiye gerekse dünya şartları açısından doğru mudur?

Business Week dergisinde çıkan ve Amerikan ekonomisinin karşılaştığı ihracat zorluklarını inceleyen yazı ilginçtir ve dünyanın en büyük sanayi ülkesinin karşılaştığı güç şartlar ortaya çıkmaktadır.

Bugün Türkiye'nin sanayi malı ihracatını artırmaya yönelerek içinde bulunduğu buhranı atlatmasının geçerli olamayacağını gösteren başlıca üç olgu vardır: Birincisi, dünya ticareti genişleme değil daralma sürecine girmiştir. İkincisi; ihracatı artırmak için bugün daha fazla krediye ihtiyaç vardır. Esas karakteri ithalata dayanan ve borç ödemede zorluklar çeken bir ülkeye ise kredi bulmak, son yıllarda Türkiye'de görüldüğü gibi son derece güçtür. Üçüncüsü; Türkiye'de üretilen sanayi mallarının maliyeti, dışa bağımlılık nedeniyle son derece yüksektir ve dış pazarlarda ancak zararına satışla rekabet imkanı vardır.

Dünya ticaretinin daraldığı artık IMF raporlarında bile yer alıyor. Ülkemizde de bazıları tarafından örnek olarak gösterilen ülkeler giderek daha büyük çıkmazlar içine giriyorlar. Örneğin (Tablo-1'de görüleceği gibi) ihracat patlamasına örnek olarak gösterilen Güney Kore ve Brezilya gibi ülkelerin ithalatı ile ihracatı arasındaki fark 1975-1979 arasında giderek artmıştır.

Örnek gösterilen her iki ülkenin ihracatı 1977 yılından itibaren, ithalatına kıyasla daha yavaş artmış ve dış ticaret açıkları katlanarak büyümeye başlamıştır.

1979 yılına ait 12 aylık veriler henüz tamamlanmamıştır. Ama ilk tahminlere göre Güney Kore'nin açığı 5, Brezilya'nın de 4 milyar dolara ulaşmıştır. Evet, bunların ihracatı fazladır, ama döviz açığını kapatmak bir yana giderek artmakta olduğu da görülmektedir.

Diğer bir sorun da yukarda belittiğimiz gibi kredi bulmak sorunudur. İhracatı artırmak için ithalatçı ülkeye kredi açılmasının temel sorun olduğunu Business Week'in yorumu çok güzel açıklamaktadır. Yani bugün Türkiye ihracatını artırmak istiyorsa dışardan daha fazla kredi almak zorundadır. Dışa bağımlı sanayi bunu gerektirmektedir.

OECD bünyesinde yer alan 21 ülkenin, 1979 yılında yalnız hükümetleri tarafından 45 milyar dolar kredi açılmıştır. Bunun yüzde 67-si Türkiye gibi ülkelerin de içinde yer aldığı Üçüncü Dünya Ülkelerine açılmıştır. Bilindiği gibi bu yıl içinde OECD'den en fazla kredi alan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir.

ABD, Japonya, Almanya gibi sanayileşmiş ülkeler bu kredileri açarken kendilerinden daha çok ithalat yapılmasını beklemektedirler. Ancak bu kredi hacmi de bugün sanayileşmiş ülkeler için bekleneni vermediği gibi, açıkları giderek artan gelişmekte olan ülkeler için de yeterli olmuyor.

Kredi miktarını yetersiz bulan ABD ihracatçıları, ihracata yönelen tehlikeye işaret ediyorlar. Türkiye'nin ise bırakın rahatça kredi bulması, kredi için teminat gösterme imkanı bile yok. Ayrıca iç kredilerin de genel olarak daraldığı, sanayicilerin para sıkıntısından üretim yapamaz hale geldikleri de görülmektedir.

Türkiye'nin sanayi malları ihracatına yönelmesinde diger bir güçlük de maliyet sorunudur. Bugün Türkiye'de üretilen sanayi mallarının maliyeti dünya fiyatlarının çok üzerindedir, Bir Renault otomobil ancak 3 bin 500 dolara ihraç edilebilmektedir. İhracatta 200 bin lira zarar ettiklerini fabrika yetkilileri açıklıyorlar. Bir Arçelik 200 dolara satılabiliyor. Dünya fiyatı bu. Ama iç pazardaki satış fiyatı 30 bin liranın üzerinde. Tarımda kullanılan Diskaro'nun 330 dolardan ihracı mümkün. Bu madde içerde 50 bin liraya satılıyor. Bugün sanayi mallarının yüksek maliyetle üretilmesinin nedeni şüphesiz dün dışarıya bağımlı olarak kurulan sanayileşmekte. Sanayi çalışabilmek için daha fazla dışarıya bakıyor, dışarıdan gelen azaldıkça ise çalışamıyor.

İşte Türkiye sanayi ihracatının önünde duran belli başlı güçlükler bunlardır. Bu gerçekleri dikkate almadan, dünyanın en büyük sanayi ülkesi güçlükler içinde bunalırken, sanayi ihracatını esas alan bir siyaset bırakın döviz açığını kapatmayı, aksine açığın daha da büyümesine, dolayısıyla halkın çektiği sıkıntıların daha da artmasına yol açacaktır.

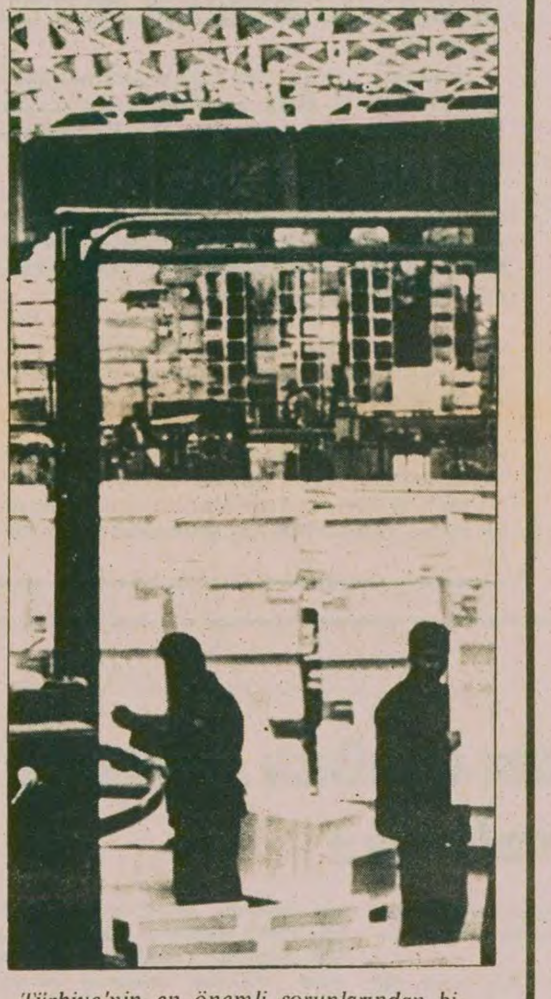
Türkiye'nin en önemli sorunlarından biriside sanayi mallarının dünyaya göre pahalı oluşu. Bunun da nedeni dışa bağımlılık. Buzdolabı, otomabil gibi birçok mal dışarıya zararına satılıyor.

TABLO —1

	GÜNEY KORE			BREZİLYA		
YILLAR	İTHALAT	İHRACAAT	AÇIK	İTHALAT	İHRACAT	AÇIK
1975	7,3	5.1	2.2	13.6	8.7	4.9
1976	8,8	7.7	1.1	13.7	10.1	3.6
1977.	10.8	10.1	0.7	13.3	12.1	1.2
1978	15.0	12.7	2.3	15.1	12.7	2.4
1979 (ilk dokuz ay)	14.8	10.8	4.0 ilk altıay	8.3	6.8	1.5

Kaynak: İnternational Financial Statistics, İMF, Ocak 1980

TV'de HABER YORUM MAGAZİN

HAFTANIN FİLMLERİ

Suna Pekuysal

Sadri Alışık

TV' de Türk filmi

PAYDOS

26 Temmuz Cumartesi günü gösterilecek olan yönetmenliğini Ülkü Erakalın'ın yaptığı filmde başlıca rolleri Sadri Alışık, Erden Güvenç, Vahi Öz, Mualla Sürer, Suna Pekuysal, Nubar Terziyan paylaşıyor.

KONUSU

Öğretmenlik mesleğine inanmış idealist bir öğretmen olan Murtaza bey, karısı Hatçe ve oğlu Rıdvan ile birlikte babadan kalma bir konakta oturmakta ve aldığı maaşla kıt kanaat geçinip gitmektedir. Hacı Hüsamettin bey, Murtaza beyin konağının değerinin çok yüksek olduğunu öğrenir. Konağı elde edebilmek için de kızı Nazan'ı Murtaza beyin oğlu Rıdvan ile evlendirmeye karar verir. Ancak Hacı bey şart olarak Murtaza beyin öğretmenliğini bırakarak bakkal olmasını istemektedir. Hacı, amacına ulaşmak için her yolu dener.

Pazar Sineması

DIŞ İLİŞKİLER

27 Temmuz Pazar sabahı Pazar Sinemasında bir casusluk filmi gösterilecek. Basrollerini Bob Hope, Katharine Hepburn, Robertson Justice, Robert Halpman, David Kossof'un paylaştıkları filmin yönetmeni Ralp thomas.

21.35 RAMAZAN ÖZEL EĞLENCE PROGRAMI

Programı Karagöz Hacivat oyunuyla açan Erhan Ergüler ve Önder Dirim aynı zamanda sunuculuk yapıyorlar.

Levent Kırca, Taner Barlas, Ahmet Pocuklu, Suat Şengün, Kutlay Becerikli, Ergin Özbasmacının yer aldığı güldürü bölümünde konusu yüzme sporu olan "Şaka Şaka" adlı oyun sergilenecek.

Müzik bölümünde Ali Rıza Binboğa "Bir yaramaz çocuk", "Biliyorsun", Derdimi neyleyim", "Gönül Derdi" parçalarını, İclal Akkaplan "Kaşın Karadır" 'Sen sen sen" türkülerini söyleyecek. Ayrıca meddahtan da bir kısa örnek sunulacak.

Programın güldürü bölümünde Levent Kırca yer alıyor.

Televizyonda Bugün

15.50 OLIMPIYAT OYUNLARI

Programda boks seçmeleri banddan, yüzme finalleri ise bir bölümü banddan, bir bölümü ise canlı olarak yayınlanacak.

16.50 HABERLER

17.00 OLIMPIYAT OYUNLARI

Boks seçmeleri ve yüzme finallerinin yayınına devam edilecek.

19.45 IFTARA DOĞRU

20.20 OLIMPIYAT OYUNLARI

Programda yüzmenin yayın dışında kalan bölümleri özet olarak verilecek.

20.30 HABERLER

21.25 TARIHTE BU HAFTA

Programda Ankara Savaşı ve 93 Harbi konu edilecek.

21.35 GECEMIZ

Ramazan Özel Eğlence Programı

22.20 FOSYTE EFSANESI

23.05 HABERLER

23.20 OLIMPIYAT OYUNLARI

Boks ve yüzme finallerinde kazananlar görüntülenecek.

00.20 KAPANIS